

312019

ప్రతి దినము ప్రకటింపఁబడును

Post Box No. 212.

Telephone No. 2544.

నంపుటము ౧౬
Vol 16

చెన్న పట్టణము 1928-వ సం॥ జూన్ నెల 11-వ తేది సోమవారము

శ్రీ విభవనామ సంవత్సర శ్రేష్ఠమాస బహుళ అష్టమి

No 60

నంచిక ౯౦

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్పగొప్పవారిచే వేలకువేలు
యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది
తలనొప్పుల మాన్పును. వాయువు పోట్ల
బాపును. పార్శ్వపునొప్పుల బారదోలును.
పోట్ల బోగొట్టును. బెణుకుల భేదించును.
వాపుల రూపుమాపును. దగ్గును తగ్గించును.
దురదను తొలగించును.

ఈ మందును రుద్దగానే చెమట పట్టుట
వలన శరీరమందలి దుష్పదార్థములను తొ
లగించును. నొప్పులు తగ్గించును. విదేశము
లలో కూడ వాడుచున్నారు

అమృతాంజనము అన్ని విధములగు
నొప్పులకు నంజీవివంటిది
పంచభాష చీటీ చూచి కొనిన
మోసము గలుగదు

చక్కని డబ్బితో నహా సీమా 1-కి 0-10-0

డబ్బన్ 1-కి రు 4-0-0 లు

ప్రతియింట ముఖ్యముగా నుండదగినది

అమృతాంజనం డిపో

6, 7 లంబు శెట్టిపేడి, మద్రాసు

249, ఫ్రీరిరోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి

వేలకువేలు ముప్పు నాదరించుటయే మా నమ్మకమునకు ముఖ్య హేతువు

వెండి

శుభమైనది, ఆరోగ్యవంతమైనది, మరియు చలనము
లేని ఆస్తి. కాని ఇతర లోహమునుచేర్చి మట్టము చేయకుం
చునట్లుగా చూడవలెను.

వెండి

వస్తువులంతయును చేయుటయందు పాఠంభూమి నుండి
అప్పుటగా వెండినే యుపయోగించుచుండుట మిక్కిలి
సంతోషకరమైన విషయము.

వౌచర్ సిచ్చిన

చురల కొల్లమిచ్చెదమని తెలుపుమా వస్తువులకు పూచీ నిచ్చుచు
న్నాము. కాని అసంతృప్తిని చెందినవారు వాచర్ సిచ్చినవారు కానము.

అప్పుటమైన వెండివస్తువులు గావలసిన ఈ దిగువ విలాసమునకే రావలెను.

తండ్రి విలాసం
"అమ్మిడియార్"

ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి గురుస్వామి శెట్టి కంపెనీ { టెలిఫోన్
"సం. 2802"

1842

నగల వర్తకులు, 25 చైనాబజారురోడ్డు మద్రాసు.

WANTED

Candidates for Telegraph and Stat on
Master s Cla se Full pa ticulars and Railway
tare Certificate on 2 annas stamp Applv
Fo —Central Telegraph College Nai Erad
Delh

మీరు కొరగా తెలియిగా
పంపిర మా నవీర స్టేషనరీ కేట

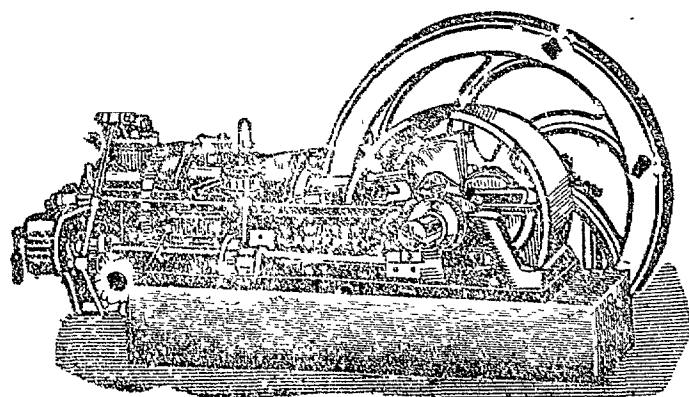
లాగు మీరు చేసినదా?

అయినన్ అందు కో, వినిపియెద.
మాండు రోడ్డు, మద్రాసు.

ప్రసిద్ధికెక్కిన విల్సన్ క్రూడాయిలు యింజనులు

సులభమైన మెకానిజమ్.

వేపరైజరులేదు త్వరతో స్టారగును.

మద్రాసు రాజధానికి సోలు ఏజంట్లు

యెంవైరు యింజనీరింగు కంపెనీ,

308, లింగిచెట్టిపేడి, మద్రాసు.

బ్రాంచిఆఫీసు, బెజవాడ.

యా యింజనులు కెమిడికల్ ట్రెపు
లోను, కోల్డు స్టాటింగు ట్రెపులోను 7
గుర్రములు హోర్సు పవరుమొదలు 50
గుర్రముల హోర్సు పవరువరకు యెల్లప్పు
డున్న స్థావరలో సిద్ధముగా నుండును.
అన్ని సామానులు చాలా బలముగాను,
తెంపరు గలవిగాను వుండును. క్రూ
డాయిలు ఖర్చు అతిస్వల్పము. యెంత
మట్టి చమురుతోనైనను అతి తృప్తికర
ముగా పనిచేయును. ధరలు అతి
పరసము.

4867

4802

లెవిస్కో

బిడ్డల జన్మహక్కు, బిడ్డల ఆరోగ్యమునుగురించి కల్లలు
తహతహపడవలసిన నవసరముండదు. బలమును, పంతోనమును
గలుగజేయును. మీ దుకాణాదాతని అడుగుడు.

పల 1 కి రు 1/- లేదా

LEVISCO INDIA Co.,
Green Villa-Grant Road, BOMBAY.

నోటీసు

అనంతపురం జిల్లా కోర్టు

O. S. No. 3/1928

కాసుబా నంబ్రి శంకరస్వామి

ప్రభుత్వం ద్వారా గౌరవం చేయబడే వైద్యులు

అనంతపురం జిల్లా కోర్టు కల్యాణాగారం తొలగించినందున నుజురా కోనాపురం నంబ్రి 27-4-20 తేదీన నుజురా కోనాపురం నంబ్రి గౌరవం చేయబడే వైద్యులు గౌరవం చేయబడే వైద్యులు గౌరవం చేయబడే వైద్యులు

జి. బుచ్చిన్న పం. వి. పి. యల్ మోకోర్టు నకిలు, వాడిపురం నకిలు.

నేషనల్ ఇండియన్

లైఫ్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ

లిమిటెడ్

మాతనముగా వర్సరబడ్డ రెట్టింపులాభములపద్ధతి నూటికి నలుగుడవంతైన తిరిగి యిచ్చుపద్ధతుల యొక్క వివరములు.

యీ దిగువవారికి వ్రాసిన గొనుడు.

హిందూ దేశములో యిట్టిలాభములను చూపు

కంపెనీ యిదితప్ప మరియొకటిలేదని నమ్ముచున్నా ముని స్టేట్స్ మెంట్ కేసువారు 15-2-28 తేదీన ప్రచురించియున్నారు.

బ్రాంచి క్లెయింట్:- సి. ఎ. మాధవరావు,

నేషనల్ ఇండియన్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ,

117 అర్మీయింస్ట్రీట్, మద్రాసు.

చిఫ్ వైజింట్:- టి. వి. రాఘవయ్య,

వాక్చిన్ సర్కల్స్, రైజవాడ.

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

2113

ఈ గ్రంథములో జర్మనీగారిడినా స్థలాభము, ఆంగ్ల ఇంద్రజాలము, సుందరీకృతము, భూతవైద్యము, యంత్రములు, వీక్షక తమాషాలు, విశోదవిద్యలు మనుష్యుని మాయమచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, దీనిముతో సమాధియగుట, కరీరము లేని తలచేత మాట్లాడించుట, గాలిలో మనుష్యుని నిలుపుట మొదలగు విచిత్రము లన్నిటి దీనిచే మేజిక్ చేయగలరు. వెల రూ. 4. Mesmerised Talisman చంపిచి దీనినించి విశ్వరూప: జ్యోతిర్మయ, బుర్రు, ధనలాభము, తెలివి, అవ్వవహ నియమ ప్రతిచేయగలరు. వా. పాఠమున లాభములయ్యును. అనేక మందికి చెప్పిన గొప్పదనము 688 1-కి రూ. 1-కి, 12-కి రూ. 1 1/2 కి వా. పాఠమున వా. పాఠము (నూటాడుదెల్ల)

మదన కామేశ్వరిలేహము

బలహీనులపాలిటి కల్పవృక్షము—మేహము, నిక్కాకి, నిస్సక్తము, శుష్కవృక్షము, అతిమూత్రము మొదలగువాటిని హరించి మంచి బలమును, వీర్యవృద్ధిని, సంభోగశక్తిని, సంతానమును కల్గించును. 2 డబ్బీలు చాలును. 20 రులకు 1-4-0 పాలనగంధిలేహము—రక్తశుద్ధికి శ్రేష్ఠమయినది సవామేహము, మేహపాదలు, మచ్చలు, యితరచర్మరోగముల కిష్టనోష్ఠలు, మొదలగువాటిని హరించును. 4 డబ్బీలు చాలును 20 రులకి డబ్బీలు. 1-4-0 వి. పి. ఖచ్చలు చేరు. 3853 పి.సి.పి. అండుకో, ఆయుర్వేదసమాజం, పెరిదేపి-నెల్లూరుజిల్లా

షర్న్ అండు కో

98, కెప్ స్ట్రీట్, కలకత్తా

బెంగాల్ కోల్ అండ్ కో హౌస్ డిల్లీ, గృహ సరి

త్రమ, విషసాయ సంబంధమైన పనిముట్లు జనరల్ మర్చెండ్స్ వ్యాపారములు.

ఈ త్రిమయ ఇంగ్లీషులో (వ్రాయవలెను. 4801)

నైమను కమిషను

భారతీయుల నిశ్చయము

మదీర మాలవ్యాగారి అభిప్రాయములు

“పయోనీర్”, పత్రిక యొక్క ప్రత్యేక ప్రతినిధి బొంబాయిపట్టణ పండిత మహానాథ మాలవ్యాగారిని సంవర్ధింపగా నైమనుకమిషను సమన్వయగూర్చి తమ యభిప్రాయములను క్రింది విధంగా చెప్పిరి:—

“ఈ సమన్వయ నిత్యముగా చర్చించుటవలన లాభము లేదు. మేము పూర్తిగా విచారించిపెట్టుటచే దానిని బహిష్కరింప నిశ్చయించితిమి మానిశ్చయమును మార్చుకొనుటకు తగినకారణ మెట్టియు నితరవరకు గాన్పించలేదు”

ప్రస్తుతపరిస్థితిమండి దర్శించుకొను హృదయవలన సూచించగలరా యని ప్రశ్నింపగా మాలవ్యాగారి ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. “కమిషను భారతదేశముయొక్క సహకారమును బొందవలసిన కమిషను అందు ఆరుగురు లేక ఏడుగురు భారతీయ ప్రతినిధులు సామ్యకృతునిచే న్యాయముగా నియమింపబడవలెను ఇంతింతవే వేరొకమార్గ మేదియులేదు కాని అట్లుజరిగినేరదని ఉన్నతాధికారియొక్క నాతోడెప్పుడు కాబట్టి యావిషయముగూర్చి యింకను చర్చించుట వలన లాభములేదు.”

“పయోనీర్” పత్రిక నూచించిన రాజీనామాగూర్చి మాలవ్యాగారిల్ల రి— “పయోనీర్ పత్రికయొక్క ప్రయత్నమును నేను ప్రశంసించెదను. కాని అది నూచించినమార్గములన నుద్దేశింపబడిన కారణము కొనసాగినేరదు దేశ పజలలో సభికసంఖ్యయొక్క విశ్వాసమునకు పాత్యులగు భారతప్రతినిధులకు కమిషనుయొక్క ప్రతినిధులతో సమానముగా స్థాన మొసగబడిన సేగాన మేము కమిషనుతో సహకార మొనర్చవలమని స్పష్టముగా చెప్పియుంటిమి. కమిషనునందు ప్రతినిధులతో సమానసంఖ్యగల భారతీయ సభ్యులనుగూడ నియమించుట కంగీకరింపనిచో కమిషను బహిష్కరింపబడక తప్పదని కమిషనుపట్ల పేర్లు ప్రతినిధులకు పూర్వమే ఈవక వ్యాసముతో ప్రకటించియుంటిని. అందుకంగీకరించి తమనూ బయటపెట్టునని వాసోదతులగు ప్రతినిధులను నేను గోరి యుంటిని. కమిషను నియమింపబడిన తరువాత భారతీకాసన సభలో కానివిషయమును మాటలాడుచు నేటిల్లంటిని.

“మిషనుతో సహకార మొనర్చదలండుటకు ముందుగా మేము దానితో సమానస్థానమును పొందియుండవలెను. ఈ సమానత్వమును పరీక్షాన్ నైమనుగారిచ్చెదరని దలండుట యర్హము. తానినవిజాలము. ఈ సమానస్థానమును నిర్ధింపగలవాడును, మేముగోరుచున్న యభిప్రాయము నొంగగలగువాడును ప్రపంచములో నొక్కడెవరైనా లేడు. అతడు భారతదేశ చక్రవర్తియగు జాషిప్రభువు”

ఈ చర్చలో నే మరియొక సంవత్సరము నేటిల్లంటిని:— “భారతీయులు కమిషను సభ్యులుగా చర్చించుచు నియమింపబడుటవలన, విజితులసభ్యులకును భారతీయసభ్యులకును ఈ కమిషనునందు సమానపదవి యుండగలదు”

“ఈ యభిప్రాయమే నా కింకను గలదు. నైమను యిచ్చే నింకొక కమిషనును నియమింపబడుటవలన, అందలిసభ్యులకు చక్రవర్తియే నియమింపబడిన కమిషను సభ్యులతో సమాన స్థాన ముండజాలదు. కాబట్టి “పయోనీర్” పత్రికయొక్క నూతనప్రకారము రాజీనామాజాలను.”

కమిషనుయొక్క అర్హత

“బచ్చెనుమొదలు ప్రభువు జెప్పినట్లుగా, అనేకతరములవరకు పార్లమెంటుచే నెదుర్కొని పోరాడవలసియున్న అత్యధిక ప్రాముఖ్యముగ రాజ్యాంగ సమస్యగూర్చి కమిషను విచారణ గావించి రిపోర్టుచేయవలయున్నది.

“భారతదేశముతో నెట్టిపరిచయమును లేకట్టియు అనేకసముదాయము దాటగావచ్చు నొకమూలప్రదేశములో నివాసముచేసికొనియున్నట్టియు, ఏమగుచు ఆ గ్రామములకు నితరప్రాముఖ్యముగ సమన్వయపరిష్కారము నొప్పగింపబడుటకు మేము అంగీకరింపదుమను మనము. ఈ సమన్వయమున కొనుటకు వారికి గల యర్హత విషయమున మేము పడిన భయాభిప్రాయమునకు, కమిషను సభ్యులతో నొకడగు హార్మోనీకారి చర్య మరింత లభము నొసగునున్నది. తాతల కంపెనీగూర్చి యతడు బల్లిన యన్యాయపు బట్టలు తా నేవిషయముగూర్చి యంత తీవ్రాభిప్రాయము చెప్పెనో మువిషయముగూర్చి తనకుగల యజ్ఞానమును చెప్పుచున్నది. ఈపరిచయమున నితడు గావించిన పొరబాటు నొప్పుకొనినట్లును. ఈవిధముగా బొందరపాటుతో రిఫ్యు యభిప్రాయములు వడకుండునట్లుగాను స్టాబ్బూటరీ కమిషనులో హార్మోనీకారిని బోలు సభ్యుల నాటంకపరుచుట కెవరున్నారో తమదేశ సీతిగతులను తమ ప్రజలను పూర్తిగా నెరిగిన భారతీయుల సహాయములేకుండ నిట్టి ఆంగ్లేయసభ్యులు రిఫ్యు యభిప్రాయములను స్వీకరించుటవలన భారతదేశమున కెంత నష్టము రాగలదో యెవ రూహింపగలరు?

నైమనుగారు దలంచుచున్న ప్రకారము కమిషను అహిమ్మర మంతమొందునని మీరు దలంచెదరా యని ప్రశ్నింపగా మాలవ్యాగారిట్లనిరి. “నేనట్లు దలంపను. కమిషనునుబహిష్కరించిన నాయకులును పార్టీలునుగూడ పర్యవ్రామువలె చలించుకొండ నిలువబడుదురు. అప్పు టచ్చట కొద్దిమంది ప్రముఖులు కమిషనుతో సహకార మొనర్చవచ్చును. కొన్ని కాసనసభలు కమిటీల నేర్పరుపవచ్చును. కాని అంతమాత్రముచేత దేశసీతి మారదు

ప్రశ్న— రెండుపేజీలు సమావేశమెప్పుడు జరుగును? జవాబు— రాజోపు రెండు సంవత్సరములలో మనము కేయగలుగు కార్యముపై నా విషయ మభిప్రాయపడియుండును.

ప్రశ్న— సి. జె. హోజాలో జరిగినసభలో మీరునూచించిన స్యరాజ్యాంగవోళ్లను మీదనా?

జవాబు— దానిమీద కొంతవరకు.

ప్రశ్న— దానిగూర్చి వివరములను కొన్నిటిని చెప్పెదరా? జవాబు— నేనుకాదు. ఆ విషయముగూర్చి మీరు కొద్దికాలములోనే నిందుక. ఆ విషయమున నేను పనిచేయుచున్నాను.

రామ్మే మాక్స్ నాల్డుగారి లేఖ

ప్రశ్న— రామ్మే మాక్స్ నాల్డుగారి లేఖగూర్చి యాభిప్రాయ మేమి?

జవాబు— భారతదేశమునకు దొంగిలించిన వదని నిచ్చుటకు లేబరుపార్టీ యెప్పుటివలెనే నిశ్చయించియున్నదని జెప్పిన యెక్కువ విషయమేమి? ఇట్టి పంతులకు భారతీయులు ఏ కేసునిలవ నివ్వజాలరు. కాబట్టి కమిషనుకు సహకార మొనర్చవలెనని యతడు గావించుచున్న విన్నపము మన చెవులలోనికెక్కదు.”

సర్వత్ర సమావేశము గావించిన కార్యముగూర్చి మాలవ్యాగారి రెట్టి యభిప్రాయమును చెప్పలేదు. “కని పెట్టి చూడుడు. నిరాశజెందినవలసిన యవసరములేదు. పరియు సమాధానమునకే మనము రాగలము” అని నుడివెరి.

మద్రాసు అండు సదరక్ మరాటా

లైఫ్ కంపెనీ, లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇన్ కార్పొరేటు కాబడినది)

నోటీసు

ఉపయోగమునకు పనికిరాని, పాత యినుకసామానులు యిత్తిడి తుపాకి మెల్లదోహరింపులు, డబ్బాలు 1 టాంకులు, మోడ్రాటిక్ జాకెట్లు, ఇంజక్షన్ వాడ్ లాంపులు, ట్రాబిల్ క్రములు, ఖాల్టీస్టోఫేబిల్లు, డబ్బీలు, డ్రమ్ములు, రైజపట్టాలు, క్రాసింగులు, గడియారములు, మెడికల్ పనిముట్లు, అడవి కొయ్యకుంగలు మొదలైనవి, హుల్లీ స్టోర్నెడిపోవర్డ్ 1928 జూన్ నెల 20 వ తేది బుధవారము నుండి తదుపరిదినములలో బహిరంగ వేలము చేయబడును. రొక్కము చెల్లించిననే బడయగలరు. అమ్మకపు పరతులు, నివరముల పట్టిని, తదితర వివరములు మద్రాసు అండ్ సదరక్ మరాటా లైఫ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ పెరింబూర్, ఆర్జింగు కంట్రోల్ స్టోర్నెడ్ బడయగలరు.

పాబుదార్లకు ఉచితముగా ప్యాసు లివ్వబడవు. సి. జె. డబ్ల్యూ. కార్లెట్ ఆర్జింగ్ కంట్రోలరు ఆఫ్ స్టోర్నెడ్.

జాతకము

జాతకచక్రము నకలుగాని జననకాల ఘడియలు లేక ఘంటలుగాని ఉత్తరము వ్రాయకాలముగాని మామకంపినచో జాతకునియొక్క రూపము, వ్యభాషము, ధనము, భూమి, విద్య, సంతానము, కళత్రము, ఆయుర్దాయము, ఉద్యోగము, జీవనము, మొదలంగల 28 విషయములు వ్రాసి రూ. 2-4-0 లకు పి. గా పంపెదము క్యారెక్టురీ దీనింగలి 36 సం॥ రఫలం 1-4-0. ఆకర్షణకలకాస్త్రీ, 1402 8249 గోపాలపురం. కొత్తపేటప్రోస్టు, గోదావరిజిల్లా.

దీర్ఘరోగవైద్యశాల

వేటపాలెం “సెక్సెన్” ఈ మందు మొండి గనేరియా, చిక్కు సవామేహం, నపుంసకత్వం అత్యుత్తం స్త్రీల సంతానోత్పాదకులకు గ్యారంటీ. 2-0-0 నిన్నత్రకటన చూడుడు.

భరణమును గురించి

౩. పోషితి లంజను వ్రుంచుకొన్నాడు; పెనిమిటి భార్యను, పోషించడములేదని చెప్పలేదు. లంజచేతికూడు తినమం

ఈనెల 6 తేదీన కాకినాడ తాలూకా పోస్టు ప్రెసి
ఎన్సుకలనుగని జండులకు యంతవరకు ప్రెసి డెంటుగా
ధూళిపూడి శంకరప్రభాకరును ప్రెసి డెంటు
డిన తలబంతు నుబ్బారావుగారును యాయెన్నికకు నిల
యూ, ఉభయపక్షములతీరుసుగుకాకొనెనిగు జరుగుదున్న
చక్కవోటు తేడాతో యీ పోటీయన్నట్లున్న విను
ము. 4, 5 శోజాలనుండి యిద్దరు సభ్యులు కనిపించుట
కించవంతిగలరు. ఎన్నికల ముందు సభ్యులు మాయనుగట
ర్దుకు సాంప్రదాయమని విజయచేత యిదియొక వింతగా
గుటలేదు.

పకటన నెం 3 డి 1928

వక్కలంక అచ్చుతరావు,
రిజన్సింగు.

ఆంధ్ర సాహిత్య మహాసభ

గుంటూరుజిల్లా కారెంపూడిలో 9-6-28 తేదీని జరుగుట

పండిత శ్రీ ఉమాకాంత విద్యాకేళులవారి అధ్యక్షోపన్యాసము

శిష్యవనాయకసభా సీతారామనిరంజితః
గురుపాదాః ప్రేక్షా పర్యవేక్షాం హృదయేనుమ
అన్యే ప్రమథాధ్యాపకాః సహాన్వేసరవోము

ప్రసారయంతుని ర్వాహికా కటాక్షాః కరణాంచితాన్.
ఆత్యులాసా !

ఉపపాదానమైన పరమగురు ప్రణమిలుతున్నాను. ఈ సభయందలి సకల విద్యార్థులకు ప్రణమిలుతున్నాను. వాఙ్మయ సేవయందు కొంచెం తత్పరత తప్ప తరేకారణం లేకున్నా ఈసభకు ఆస్పత్రిక సహాయగోరి నన్ను గౌరవించినందుకు మీకు నమస్కృతు లర్పిస్తున్నాను. ఇక యీ ప్రసానననుండి ప్రకృతినికే వస్తాను. ఉదాత్తమైన వాఙ్మయాలు విశేషమైన ఆభ్యుదయదశలందు బాతులు సృష్టించి పెంచుచున్నవి. వాల్మీకి, వ్యాసుడు, కాళిదాసు, పాణిని, గౌతముడు, కణాదుడు, మొదలైన వాఙ్మయప్రవృత్తి విజ్ఞానప్రచారజననం భారతవర్ష అభివృద్ధి విజ్ఞానకేంద్రముకై పరిపాకఫలంగాని యాదృచ్ఛికంగాదు. ఇట్లాటి భారతవర్ష వాఙ్మయముకై వర్ధనలో ఆంధ్రులకు సంబంధంకలది సేవ గర్వపడుతున్నాను. భారతవర్ష మందంతట మట్టికాదునకే ప్రతిస్పందిస్తున్నది. క్షీణిస్తున్న సాహిత్య శాస్త్రప్రపంచదాయాలను మన విద్యాసాధకు సింగభూపాలురు జగన్నాధుడు ఉద్ధరింపజేశాడు. బుద్ధభగవానులు ఆరంభించిన దేశభాషాప్రచారన సేవ లోకమందంతటా ముప్రతిస్పందించింది. అయితే ఆంధ్రుల దేశభాషావాఙ్మయం ప్రతిమలస్థితులో ఆరబడింది ఆధునికీకరణంతో స్ఫుటంబంధం లేక స్వృతికందరాని ప్రాచీనకాలాననే, సాతవాహనులు గలించారు. కాకతీయులు రెండుపరిపాలించిన స్వల్పకాలంలో ఆవిర్భవించిన కొద్దిభాగంకన్న నన్ను భారతం మొదలుకొని తక్కిన వాఙ్మయమంతా విజేతరాజకాలములోనే ఆకృతినిందించింది. ఆంధ్రదేశమైన చాళుక్యులకింద భారతసంగ్రహంలో మన వాఙ్మయం అబ్జమెనట్లు గోచరిస్తున్నది. ఈసారాజీక సంగ్రహంలోనే వాఙ్మయం కొంతకాలం నడిచి కృష్ణరాయ ప్రభృతి విజేతరాజకాలంలో మునుపటిద్రావులు బయలుదేరినవి. కృష్ణరాయ వాఙ్మయం క్షీణించినదశలో అనుచిత శృంగారాది హేయకృత్యాల గలవాటి పోలికన ఉద్భవించిన ఘోరకావ్యాల్లో సుమారు నానావిధముల ప్రయోగించినాడు. స్వల్పసంఖ్యగల వేదాంతగ్రంథాలవర్ణనము ముగిసి గ్రంథాలు ఇటీవల బయలుదేరినా, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం వచ్చింది మొదలు యీపురాణ సంగ్రహం సాధారణంగా యీపురాణకావ్యాలే మనకు పర్యభారతీయ విజ్ఞానమైనవి. భారతీయ విజ్ఞానవిషయకమైన మనదృష్టి వాటిని చించి పోవాలనిదశకు వచ్చింది. తమ విషయంలో త్యాగిని కృష్ణరాయాచార్యులు యెల్లానో ప్రకటించి అందరూ భాషాభివృద్ధి అం విద్యార్థులు సయితం మురిసిపడతగా ఆక్షుద్రకావ్యాల్లో మనకు పర్యభారతీయసంస్కార మైనవి. మనజాతియొక్క యాసమగ్రమసమగ్రం యాసంస్కారదారిద్ర్యం వాస్తవంగా వోచరియమైనది. ఇంగ్లీషుభాష మన కెంతో ప్రేమస్థితినిచ్చింది కాని మనకోసం అవివేకమేమంటే, మహాత్ముల విజ్ఞానానికి మనమందఱు మైదాము. ఆంధ్రులమైన మనము విజ్ఞానాభ్యుదయం వోలే మనపూర్వాల విజ్ఞానం యెటువంటిదో మనము తెలిసికొనవలసి వున్నది. దేశీయమైన పుత్రనాలందు దేశీయమైన సంప్రదాయాలందు, మనయందు మనకు గౌరవంలేదు. మన ప్రాచీన వంశాలయందు, ఉదాత్తమైన మనపూర్వులయందు మనకు గౌరవంలేదు. యెందుకంటే ఆవిషయమైన జ్ఞానమే మనకు లేదు. కాట దేశభాషావర్ణనంలో విశ్వాసంకలదు. విజ్ఞానవాస్తవిక భాషయందువలె అన్యభాషయందు జనగ సేరదు. భారతీయ విజ్ఞానానికి సంబంధించిన వాఙ్మయంతో తెలుగును సంపన్నంచేయడానికి దేశంలో జరిగిన యత్నాల ఫలం, నానాభివృద్ధి సమూహం చేసారు. స్వల్పసంఖ్యగల మాత్రుడి ఒక్కపెట్టిన ఉదాత్తవాఙ్మయాన్ని సృష్టించలేక మాట సత్యంగా తోచింది. ఇంగ్లీషు ప్రధానభాషగా విద్యాలయాల్లో నిల్పడంకంటే ఇంగ్లీషులోవున్న ఉత్తమ గ్రంథాలను దేశభాషాలోకి మార్చి వాటినే ప్రధానభాషలుగా విద్యాలయాల్లో నిల్పగూడదా అనే ప్రశ్నకు లోకంలో యెప్పటి గూడా నియంతులైన ఒకరిద్దరు వాఙ్మయసృష్టిచరణం జరిగిన పనిగాదని విద్యావిషయాలను నివేదించినవ్రతంలో లాదు మెరాలే చెప్పినమాటలు అర్థవంతమని సేవసాగింతున్నాను. ఇరవై సంవత్సరాలలో ఇంగ్లీషువిద్య సర్వప్రవ్యాపించగలదని విద్యాధికులసేతులు బయలుదేరి ఇంగ్లీషులోవున్న ఉదాత్తగ్రంథాలను తర్జుమాచేసి దేశభాషా వాఙ్మయాన్ని పెంచగలరని లాదు మెరాలే ఆశపడ్డాడు. భిన్నదశాస్థమైన తక్కినభాషాల్లో యెల్లా

పున్నా మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంలో చేరిన మనఆంధ్రుల విషయంలో మెరాలే ఆశలు అంతగా ఫలవంతంకాలేదు. పాశ్చాత్యవిద్యా స్వీకారంచేసే ఆంధ్రతరుణజనులు వేలకొద్దీ ప్రతినవతరం బయలుదేరుతున్నప్పటికీ యింగ్లీషులోని ఉద్భ్రంభాల తర్జుమాతో తెలుగును వివృద్ధంచేయగలవారు కొన్నివందల మంది అయినా మనకు లభించడంలేదు. పాశ్చాత్యవిజ్ఞానం భారతీయం చేసుకొనగల కీర్తి లేకపోవడానికి భారతీయవిజ్ఞానాభావం ప్రబలహేతుకే అవుతున్నది. భారతీయ సంస్కారానికి అంధులమై భారతీయ విజ్ఞానం ప్రాపించే విద్యార్థులసంఖ్య మిక్కిలి స్వల్పమైన యాదశలో భారతీయ విజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించే ఉదాత్త వాఙ్మయాన్ని తెలుగులోకి తర్జుమా చేయగల కీర్తి మంతులు విరళంగావడం ఆశ్చర్యం గాదుగదా. సంస్కృత భాషలో గుప్తమైవున్న భారతీయ విజ్ఞానస్వరూపాన్ని సర్వ విద్యార్థులకు స్వల్పంగానైనా గోచరింప జేసే విద్యాక్రమం యిప్పుడు దేశానికి అత్యంత అవశ్యకమంటున్నాను. పాశ్చాత్య భారతీయ విజ్ఞానాల సమ్యేకనంబు ఉత్పన్నమయ్యేచోదన సయితం విశిష్టమైనది. వేలకొద్దీ విద్యార్థులెల్లా ఆవిజ్ఞానాన్ని దర్శించి నవ్యమం అందులో కొందరు నా తత్పరిపాకాన్ని పొందడానికి ఉద్భవించేవారు బయలుదేరువారు. అట్లాటివారిలో కొందరు ఉదాత్తగ్రంథాల తర్జుమాతో తెలుగును సమృద్ధం చేయగలవారు చివర కింగ్లీషుభాషలోని ఉదాత్త గ్రంథాలకు లభించినంతమంది అయినా లభించవచ్చును. అదిగాక పాశ్చాత్య భారతీయ విజ్ఞానాల సమ్యేకనంబు కలిగే విశిష్టచోదన విలక్షణంగా ఫలప్రసం కాగలదు. ఈభారతీయ విజ్ఞానం సంస్కృత భాషయందు గుప్తమైవున్నది. అది కొద్దిరోజులకిందట జరిగిన గోక్షేపాలు పండితసభలో శ్రీఅల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యవారు చెప్పినట్లు మన పితృవైరామహమైన సర్వస్వం భారతవర్ష మందలి తక్కిన దేశాలకంటే ఆంధ్రదేశం భారతీయ విజ్ఞానవాస్తవికా సంతో వెనుకబడివున్నది. స్వల్పసంఖ్యగల విద్యార్థులు ఆక్రమకర్తల ఆంధ్రదేశంలోవున్న మాత్రాన అపేక్ష్యఫలం నిందించారు. భారతవర్షంలో మన ముచితసాన మాక్రమించక మన విజ్ఞాననిద్రనుండి ప్రభోవంపించక చిరకాలంవుండడం ఆత్మవిచారహేతువు. ఇంకో అంశానికి వస్తాను.

ఆంధ్రులపద్యం

భారతీయ విజ్ఞానవాస్తవికా వలెనే పద్యస్థావ్యవస్థలో గూడమనం వెనుకబడివున్నాము. మనపద్యం హేయదశలో వున్నది. సన్నయ ఆరంభించి పిమ్మటివారు అవలంబించిన తెలుగుపద్యం అనేకదుర్మక్షణాలలో కూడియున్నది.

యతి

యతిఅనేది పద్యపాదంలో ఆగేవోటు దీనికే విశ్రమం, విరామం, విరతి, విశ్రాంతి, అని పేర్లు. ఈయతి, వాగ్విధియానికి విశ్రాంతిని, పద్యరానికి సుబోధతను, పద్య రమ్యతను, వెలయిస్తున్నది. యతిలంఠే పాదంలో పదచ్ఛేదం జేయడమని తెలిపేవాడు. అక్షరానికి అక్షరం. అంతేగాని అక్షరానికి అక్షరం రావడంకాదు. అట్లా అనుసానడం

“యతి ర్విచ్ఛేదః”

(పదచ్ఛేదం యతి)

అని పింగళవాగుడు. “శ్లోకేషు నియతస్థానం పదచ్ఛేదం యతిం విదుః, (కావ్యాదర్శం) అని దండ్యాచార్యులు. “యతిర్విచ్ఛేద సంస్థాకా, (పుత్తరత్నాకరం) అని కేదారుడు.

అవునుగాని సంస్కృతంలో అర్థమేలే కానియ్యండి. తెలుగులో యతిశబ్దానికి అక్షరానికి అక్షరం రావడమని చెప్పతా మంటారా? అమాట అసంగతం. నిరపాయంగా వుంటే యెక్కడాన్ని భావించినా విశ్రాంతి వ్రతి లేదు. రాతిని రొట్టెఅనుకుంటే తినడానికి రొట్టె లేకపోవడమే నాక రాతిని నమలినపుడు పండ్లపిండలంతే కలుగుతుంది గదా. యతి అంటే అక్షరానికి అక్షరం రావడమని కొనడంవల్ల అపారం గావడ మట్లా వుండగా, యతివల్ల కలిగే విశ్రాంతిప్రభృత్యపేక్ష ఫలాలు చుక్కత్యంకావడం, అక్షరానికి అక్షరం అవశ్యక మనుకొనడంవల్ల ఆపతితమయ్యే దుష్ఫలాలు పద్యాన్ని కలు పితం చేయడం, సంభవిస్తున్నది. ఈసంగతి ముందు వివరిస్తాను. యతిశబ్దానికి అక్షరానికి అక్షరంరావడమనే అర్థమని అను కొనడ మిట్లా అసంబద్ధమే గాకుండా దోష హేతువు గూడా గనుక హేయం. యతిఅంటే పదచ్ఛేదమని విశదంచేశాను.

ఉచితపద్యపాదాల్లో పుచితస్థలాల వాల్మీకి దగ్గరనుండి భారతీయకవు లీయతిని పరిపాలించి పద్యరమ్యతను ప్రతిష్ఠించారు. కాని తెలుగుపద్యంలో యాదాటి బాటగాలేదు. అది శ్రీనాథాచార్యులలోవలె ఆక్రమకర్తల వుంటే యాదృచ్ఛికమనే చెప్పవలసి వున్నది. 10-11-12 అక్షరాలకు మించి దీర్ఘమైన పద్యపాదాల్లో అపతిత మయ్యే యత్నగౌరవం, పద్యాభ్యుదయపు దుర్గ్రహత, పద్యంయొక్క దుష్ఫలత, పరిపాలించ దగినవే అవుతున్నది. కనుకనే భారతీయపద్యంవోలేత్రలు పడి అక్షరాలనుండి యతిని ఆరంభించారు. యాసంగతికే అప్ప కవిగూడా

“అడుగులకు వర్ణములు గొంచె మగుటజేసి
యందు నుత్తా ప్రభృతివచ్చుందములను
బాడము వృత్తులకు నెల్లవదులులేవు”

అనివ్యక్తంచేశాడు. దీర్ఘాక్షరమయమైన విద్యుత్కాలకు పదవచ్చందములోగావుండే వృత్తాలకు సాధారణంగా యతిలేదు. మూడువోటవిశ్రామంతో నడిచేదీర్ఘ మయిన మందాక్రాంతా వృత్తంలోవున్న పదవలూపునం పద్యాభ్యుదయబోధత, రమ్యత, కాళిదాసు మేఘసందేశం చదివినవారికందరికి విశిత మయ్యే వున్నది.

తెలుగుపద్యం యతిహీన మయివున్న దని తెలిపేవాడు. కావ్యాలసీసంవంటి దీర్ఘ పాదాల్లోగూడా యతిహీనంగావున్న తెలుగుపద్యం అత్యంతం అశాస్త్రీయమైనదని చెప్పతున్నాను. పాదాంతలఘువుయొక్క పాక్షికగురుత్వం సయితం పాలించక కృత్రిమమని చెప్పదగిన నకారాంతత్వంతో తరుమగా పదాలను వికృతంచేస్తున్నాము. గుర్వంతపాదాలు గుర్వరక్షర బహుళాలు అయిన కావ్యాలవంటి సాంస్కృతిక వృత్తాలే తెలుగుభాషకు కొంతవరకు అస్వాభావికం. విస్తరభిజిత దీనినికా వివరించక వదలుతున్నాను.

పాదాంత యతి

పద్యంలో పాదాంతయతి సర్వత్ర అవశ్యకమయినది. పద్యాన్ని పాదంపాదంగా విభజించి పాదముగ్రయతివలెనే వాగ్విధియనిశ్రాంతిని, పద్యాభ్యుదయబోధతను, ప్రసాదించినపద్య రమ్యతను ప్రతిష్ఠించే యాహదాంతయతిని భారతీయపద్యం దోషేత్రలు దొచిత్తిపరిపాలకులు గనుకనే పద్యాల్లో నియతం గా కాసించారు. సంధిసమాసాలను అటుంచి “సర్వేవ్యపి వృత్తేషు పాదాంతేషు యతిర్నియతా” అని వృత్తరత్నాకర వ్యాఖ్యాత శ్రీనాధుడు సాధారణుడనాన్ని తెలుపుతూ యాసంగతికే విశదంచేశాడు.

వాల్మీకి మొదలు భారతీయ కవులందరూ దీని అవశ్యకతను కనిపెట్టి పద్యరచనచేశారు. పాదాంత యతి లేకుంటే పద్యంయొక్క నడక కుంటుపడుతుంది. పాదాలు హేమ్యుత్పన్న లతో లయవిహీనంగావుంటవి. ఇప్పుడున్న ప్రకారమేచి వర అక్షరంవరకు పాదాన్నిపఠించి నిలిపి పిమ్మట పాదం ఆరంభిస్తే సన్నిధివిరహంవల్ల అర్థవిహారం సంభవిస్తున్నది.

ఉదా! “ప్రకటిత భూతపంతికి భర్తవు నీవు చరాచర ప్రవృ” అచివర అక్షరాలు పిమ్మటి పాదంలోకి తీసుకొని వస్తామా ఒకపాదం యొక్కనై, ఒకపాదం తక్కువై క్రమం చెడి పాదాలు కుంటువున్నవి.

ఉదా! “ప్రకటిత భూతపంతికి భర్తవు నీవు చరాచర ప్రవృత్తి మణి హేతుభూతుడవు దేవముఖుడవు నీవు లోక పాలకుడవు నీవ యిట్టి యనవద్యునిబుడవు నీవు విశ్వ...” ఇక “ప్రకటిత భూతపంతికి భర్తవు నీవు చరాచర ప్రవృత్తి మణి హేతుభూతుడవు దేవముఖుడవు నీవు లోక పాలకుడవు నీవ యిట్టి యనవద్యునిబుడవు నీవు విశ్వభారత భవనప్రవర్తన పరాజ్యులభావము బొంద బాడెము”

అని ఆపాదంఈపాదం పిమ్మటిపాదం దానిపిమ్మటిపాదం అన్నీకలిపి యొక్కదా నిలువకుండా గుక్కిరిగకుండా చదువు తామా, పాదం మితిలేకుండా పాడుగై గందరగోళపు ఎడతెగని గొలుసువలె పరిణమించి యత్నలాఘవాద్యపేక్ష్యఫలాలకు దూరమవుతున్నవి. ఇట్లా అనేకమైన తెలుగుపద్యాలు కొంగ వలె ఒంటికాలిమనిషివలె యేకపాదంతో అయోమయపు గొలు గులై అత్యంతం పఠితదశకు పొంది గోచరిస్తున్నవి. ఈతీరుగా దుష్ఫలాలకు హేతువైన పాదాంత యతిభంగంనన్నయ భారతం లో ఆరబ్ధమై నేటివరకు మనవాఙ్మయాన్ని కలుపింపజేస్తున్నది.

పల్లి ప్రాసలు

యతివంటి అవశ్యకలక్షణాలకు లోకపోగా, తెలుగుపద్యం పనికిమాలిన పల్లిప్రాసలతో సంకులమైవున్నది. పల్లిని కొంచె మెమ్మత్తుకువగా ప్రాసమని చెప్పితే ఈ రెంటిని కలిపి ప్రాస మనే గణించవచ్చును. అక్షరానికి అక్షరం రావడం ప్రాసం. రగడలోవలె అంత్యప్రాసం కొంతవరకు దరువుకు పనికివచ్చినా మధ్యప్రాస మనదగిన పల్లిగాని అక్షిప్రాసంగాని విశేషప్రయోజనవిరహితమైనవే అవుతున్నవి. పద్యానికి గద్యానికి వుండే భేదం గతివిశేషం. దీనివల్లనే శాస్త్రవర్త నిదిస్తున్నది. ఉచితస్థలం లో పాదమధ్య యతివల్ల పాదాంత యతివల్ల వాగ్విధియ విశ్రాంతి పద్యాభ్యుదయబోధత పద్యానికి సుపతత అందువల్ల రమ్యత ఉపలబ్ధమవుతున్నది. గతివిశేషం గురులఘువుల యోర్పాలు ఉల్ల కలుగుతున్నది. గురులఘువుల ఆహవానాహవానాల యే

రూపే గణపంబున. యతి అంటే పదచ్ఛేదముని యిదివరకే తెలిపినాను. ఈవల్లిప్రాసలు పద్యానికి అవశ్యక లక్షణాలెంత మాత్రం గావు. కనుకనే భారతీయచందోజే తలు పింగళాదులు వీటి నట్లా గణించలేదు. కవిత్వం రసభావాలకు సంబంధించింది. మనపద్యాల్లోవలె అక్షరానికి అక్షరం రావడంతో సంబంధించింది కాదు. రసవిశేషంలో అక్షరవిశేషంయొక్క బాంధవ్యానికి అరభాత్యరానికి అక్షరంవచ్చే వల్లిప్రాసలకు తరుచుగా సంబంధం లేదు. పద్యంయొక్క విశిష్టలక్షణం గతి విశేషం ముపతత, రమ్యత అనే నిరూపించాను. వీటితో వల్లిప్రాసలకు సంబంధం లేదని యిదివరకే తెలిపినాను. కనుక యే విధంగా జూచినా యిది మిక్కిలి నిరర్థకమైనవి.

అక్షేపం

అవునయ్యా అక్షరానికి అక్షరం రావడమునకు పద్యానికి శ్రావ్యత్వం శోభా హెచ్చుతది. ఇదే వల్లిప్రాసలప్రయోజనమని అంటారా!

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను. అమాట అసంగతం.

“జేలా నాపయ దక్షిణానిలము పక్షిచేయు దాక్షిణ్యముకా”

అని జేకు టీ వచ్చే యట్లాటిచోట్ల శ్రావ్యత అనడం చెరేమాట. “అ + ఇ” కలిసి ఏ అయిందని ఏలో ఈ వున్నదని అ “ఈ” యా “ఈ” కి లంకవేషమన్నది యింతవరకాన్నికి అక్కడ తావులేదు గదా. విన్నవెంటనే చెవికి ఆ సాంఘ్య తగులవలసివున్నది. అటువంటిదేమీ యిక్కడలేదని స్పష్టమేను. కాకుండా వస్తే చాతు సా వస్తే బువ్వరానికి మువస్తే వువ్వ వస్తే పైపుదాహారణంలో వలెనే విభక్తింమీద మనకు మువ్వకొనడం తప్ప చెవికి కలిగే సంతోషంలేదని విశదమే. అక్షరానికి అక్షరం వస్తే ఒక మోస్తరు దరువు యేర్పడుతుందని కొంత బిచ్చకొన్నప్పుడు. రెండక్షరాలు వస్తే యికా తొంకదరువు హెచ్చుతుంది. అయితే యాదరువు కవిత్వానికి ప్రధానమయినది కాదు. కవిత్వానికి రసభావాలు ప్రధానం. రసభావాలు హృదయానికి సంబంధించినవి. చెవిమీదకంటే కవితయొక్క రాజ్యం హృదయమీద యెక్కువగా ప్రతిష్ఠితం కావలసివున్నది. అయితే పద్యంయొక్క ప్రతిష్ఠ్యం చెవిని సంతోష పెట్టడంగా గానక ఆచేది సంతోషానికి కావలసిన శ్రావ్యతను గలిపిశేషం జనింపజేసే గురులమువుల ఆరోహణ క్రమరూపమైన గణపంబునవలె; రమ్యతను ముగతతను ఉచిత స్థలాల్లోయతివలె; భారతీయచందోజే తలు లభింపజేతారు. ఆ వశ్యకమైన శ్రావ్యత్వాన్నితల్లి తర్వాప్రంకాగా కవియొక్క తక్కినస్పృహ అంతా రసభావాలస్వరూపాన్ని గోచరింప జేయడానికి ఉద్ధిష్టంకావలసి వున్నది. ఇదేశ్రావ్యమయొక్క రసవత్వ శ్రావ్యత్వం ప్రాధాన్యప్రాధాన్యావిశేషం ముపతతరమ్యత్వాలకు ఉపలక్షణంగా అక్కడక్కడ శ్రావ్యత్వాన్ని వ్యవహరిస్తాను. రసవత్వమేకేత అప్రధానమైన శ్రావ్యమేకేత జనకత్వార్థికి దరువులు దరువులమీద దరువులు పట్టిమూకూర్చుండడం వాస్తవంగా విశేషంకావలసిన పని. కనుకనే దరువు శోభకు సంబంధించిన అక్షరాల తమాషాకు శబ్దాలంకారాల్లాచేర్చి అవి స్వయంగా ఆవతరమేలేనే తప్ప వుదాత్తకవిత శైలితమాత్రం అవశ్యకం కావని అనందవర్ధనాది సాహిత్యవేత్తలు ఉపదేశించారు.

పూర్వపక్షం

అవునండీ వల్లిప్రాసలు తుడిచివేయడం కష్టం. అదిలేకుండా పద్యం వ్రాయడం నుకరం. నులభమైన దానికంటెక్ష్టమైనది యెక్కువ శ్రావ్యంగా అని అంటారా!

విధానం

చెప్పుతున్నాను. యెముకలు విరుదుకొనడానికి కవితకూ సంబంధంలేదు. విజ్ఞానపరిపాకంయొక్క, ప్రాక్షనజన్య సంస్కారంయొక్క, విశేషాన్ని అనుసరించి కవిగిడుమున్నది. ఒక శతక కష్టమే యోగ్యతాకారణమని బిచ్చుకున్నా అసాచిత్య విదోహులు లేకుండా రసభావాల నిర్మలస్వరూపం ప్రసాదిస్తూ కవిశాస్త్రంచేయడం యెక్కువ కష్టంగాని అక్షరానికి అక్షరం కుదిరించడం గాదు. అందుకే అక్షరానికి అక్షరం కుదిరించే పద్యకరలు చీమలపుట్టగా వున్నారని కాళిదాసాదులవలె రసభావాలనిర్మలస్వరూపం వెలయించ గల కవులు మిక్కిలి అరుదు.

“యేనాస్మిన్నతి విచిత్రకవి పరంపరావాహిని సంసారే కాళిదాస ప్రభృతయోద్విత్రాః పంచసావా మహాకవయ ఇతి గణ్యస్తే” (ధ్వన్యాలోకం)

(ఈ అతివిచిత్రకవి పరంపరాచక్రంలో కాళిదాసప్రభృతులు ఇద్దరు ముగ్గురు లేదా అయిదారుగురు మాత్రమే మహాకవులని పరిగణితు లవుతున్నారు) అని అనందవర్ధనుడు వ్యక్తంచేశాడు.

అక్షేపం

అవునయ్యా వల్లిప్రాసలతో పద్యాల్లోడం చిత్రంగా వుంటుంది. కనుక యెవరైనా శ్రోతలు ధన మిస్తారగదా అని వాదిస్తే!

సమాధానం

శ్రోతలు గుణగ్రాహులైతే రసభావాలస్వరూపాన్ని ధనంతో ఆరాధిస్తారు. కనుక ధనం అక్షరాల తమాషాకు మాత్ర

మే లభించేదికాదు. రసభావాలకూడా లభించవచ్చును. అపరితమా ధనం కవితకు అవశ్యకఫలంకాదు. అక్షరాల తమాషా చిత్రంగావుండి అదితెలియని శ్రోతని ప్రతీప్రమేనదనుకొని గాని, మరికొందరు విశోదమునుకొని గాని డబ్బుస్తే స్వీకరించవచ్చును. కాని అదంతా గొప్ప కవిత్వమంటే, కాదు. దండగమాటలు అక్షరాల తమాషా అనిచెప్పుతున్నాను. ఈవల్లిప్రాసలవల్ల మరికొన్ని అముఖ్యఫలాలు లభిస్తవనే వాదానికికూడా పైవిధంగానే సమాధానం ఉపాించుకోవలెను. అవునండీ వల్లిప్రాసలు చిరకాలంనుండి వున్నవని అంటారా! దురాచారం చిరకాలంనుండి వున్న నూతనమైనా త్యాజ్యమేను.

అక్షేపం

కన్నడం అరవం మొదలైన భాషల్లో యీ వర్ణంబడవచ్చును. వాటిని చూచి మనవా రవలించి చిత్రంబడవచ్చుంటారా?

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను. దోష మెక్కడవున్నా దోషమేగాని గుణంగాదు. ఆదోష మెక్కడవున్నా దాని కీ విచారణ అన్వయించుకోవలె నంటున్నాను.

అక్షేపం

అవునండీ, యిప్పుడు వల్లిప్రాసలు వద్దన్నారు. రేపు గణంకూడా వద్దంటారు. అన్నీ మానుకుంటే పద్యమేమిటని వాదిస్తారా!

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను. అది అనుచితమైనమాట. మద్యం తాగవద్దంటే నీడు మద్యం వద్దన్నాడు, రేపు మంచినీళ్లు గూడ తాగవద్దంటారు, ఇకబ్రతుకట్లా నడడం యెటువంటిదో మైమాటకూడా అటువంటిదే. గణం లేకపోతే గద్యమవుతుంది, అది యిదివరకే వున్నది గనుక పద్యానికి గణం వద్దంటారేమోననే సంభావనే అసంగతం. మద్యం అనర్థహేతువు గనుక తాగవద్దన్నట్లే వల్లిప్రాసలకూడా అవశ్యకనియమాలూగా స్వీకృతమైతే పద్యానికి పక్షమాణిధాన అనర్థహేతువులని వద్దన్నాను. కనుక మైదానం దుర్భావం. దాని కింకా సమాధానంచెప్పడం అనావశ్యకమని దాన్ని ముగిస్తున్నాను.

అక్షేపం

అవునయ్యా సంస్కృతంలో వల్లిప్రాసలు లేవుగదా అని తెలుగులోకూడా వద్దనడమే మీ అభిప్రాయమేనట్లు గోచరిస్తున్నది. సంస్కృతంలో లేనిమాత్రాన తెలుగులోయెందుకు వుండగూడదు? “సంస్కృతజ్ఞులగుండు జనకదవిచ్చేద మునుగు మొదలి వర్ణముగఁ చెయనన” అని అప్పకవి అందుకే అన్నాడు వల్లిప్రాసలు తెలుగుభాషకు విశేషలక్షణమని చెప్పుతామంటారా?

సమాధానం

వివరిస్తున్నాను. సంస్కృతంలో లేనినే హేతువుచేతనే తెలుగులో వుండగూడదని నేను చెప్పడంలేదు. యతిఅంటే అడుగు మొదలవర్ణముకొనడంయొక్క అసాచిత్యత్వాన్ని యిదివరకే నిరూపించాను. వల్లిప్రాసలు కవితకు అవశ్యక నియమాలు కావని యిది యిక అవశ్యక నియమాలుగావుంటే వర్ణముగా విధాన అనర్థహేతువులనిచెప్పే వీటిని వద్దన్నాను. అంతేగాని సంస్కృతంలో లేవన్నమాత్రానగాదు.

అక్షేపం

తెలుగుపద్యానికి వల్లిప్రాసలు స్వభావసిద్ధం. మామూలు సామెతల్నిగూడా వల్లితోవున్నవి. ప్రాసశోభం చెప్పినానురా సానుమండాకూడకా అని మామూలుగావయితం అన్నట్లు యిది స్వభావసిద్ధం గనుకనే తెలుగుభాషకు వీటిని అవశ్యక నియమంగా పరిగణించారు అని అంటారా?

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను. మీరన్నట్లు తెలుగుభాషలో సామెతలు వల్లితోవున్నవి గనుక తెలుగుభాషకు వల్లిప్రాసలు స్వభావసిద్ధమనే మాట కొంత వాస్తవకానే విచారితాను. తెలుగు పదాలకు ప్రాసం స్వభావసిద్ధమయితే పద్యాలు

“పువ్వుతపోమయండు మునిపూజ్యుడు బ్రహ్మపతిపథుండు బ్రహ్మణ్యుడు ప్రావృష్యా జలదాసిత స్థులశేషకిల్పి సారణ్య దవానలండున పరాశరానందనుడేనచెంచె చ త్పుష్పఫలస్వరూపుండు నోత గరంబు మనోమందంబుకా”

అని సంస్కృత భూయిష్టంగా రచించి సంస్కృత శబ్దాలమీదగూడా వాటిని మోపడం అన్యభావికంగా! ఆసలింతకు సామెతల్ని వల్లితో నూడినవికావు.

చదువేస్తే వున్నవని బోయింది

కోలుపోయి ముద్దలతో మొర పెట్టుకున్నట్లు

అసలులేదు లాభానికి గుడ్డులాట

చిన్నపిట్టకేమి తెలుసురా వుండేలుదెబ్బ

కింగడు అద్దకి పోనూపోయినాడు రానూవచ్చాడు

అని యిట్లా వల్లిలేని సామెతలకూడా వున్నవి. కనుక సామెతల్ని వల్లితో వుండడంచేత తెలుగుభాషకు వల్లిప్రాసలు స్వభావికమనడం అసంగతం. అనేకమట్లావున్నవి గనుక సామెతల్నిటికి అవి వున్నవన్నామని అంటారా అంటే అనండి. సామెతల్లో వరులుంటే తెలుగుభాషకు నగుతెట్లా స్వభావిక

మవుతవి? సామెతలే తెలుగుభాషకాదుగదా. సామెతలు తెలుగుభాషలో ఒక స్వల్పభాగం అంతేగాని సామెతలే తెలుగుభాషకాదు. ఇది యిట్లావుండగా సామెతల్లో వల్లిప్రాసలున్న మాత్రాన కవిత్వంలో వుండవలెనడం అసంగతం. సామెతలకు పద్యాలకు సంబంధంలేదు. పద్యాల్లో సామెతలు వుండవచ్చును. రసభావాలు, నాయకుడు, నాయిక, వారి ఉదాత్తచరిత్రలు ఇవన్నీ కవిత్వానియాలు. కవితోపయోగి పద్యం ప్రధానంగా రసభావాలకు ఆశ్రయంగాని దదవులకుగాని యిదివరకే తెలిపినాను. సామెతల్లోవున్నవి గనుక ఉత్తమకావ్యాల్లో వల్లిప్రాస లుండవలెనడం అసంబద్ధ ప్రలాపములున్నాను.

“స్వచ్ఛందోష్టల దృక్పచ్చ”

అనే మాదిరి అధమపద్యాల్లోను విశోదగోష్టల్లోను, యీ అక్షరాల తమాషాచేస్తే నాకు విశ్రాంతి వులేదు. అంతేగాని వల్లిప్రాసలను ఉదాత్తకావ్యంలో ముడిపెట్టడం అని వేకమని తెలిపి సామెతలవచ్చు సమాప్తంచేస్తున్నాను.

అక్షేపం

అవునయ్యా నన్నయారులు తెలివితక్కువవారా? నారెదురు వీటిని ఆవలించారు? అని వాదిస్తారా?

సమాధానం

వివరిస్తున్నాను. ఈప్రశ్న మిక్కిలి తెలివిమాలినది. నన్నయారులు తెలివి తక్కువవారని నేనెప్పుడూ చెప్పలేదు. అది నాకు విచార్యవిషయంకాదు. వారిపద్యాలయొక్క దుర్లక్షణాలు నిరూపించి అవి త్యాజ్యమన్నాను. అవి దుర్లక్షణాలు కావని ఉపాదేయ లక్షణాలైనవి వల్లిప్రాసలవల్ల విశేష ప్రయోజనం కలదని అవి అవశ్యకమని మీరు విశదపరిస్తే నామతంపడుకొంటానని చెప్పుతున్నాను.

అక్షేపం

అవునయ్యా మాకీ బాంధవ్యవిచారణతో పనిలేను. అవి మా కిష్టమైనవి కనుక మేము వాటితోనే వ్రాస్తామంటారా?

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను. ఇష్టమైన విధాన వ్రాయవచ్చును. ఇష్టమనేవారితో వివాదమేలేదు.

“సాగ్నోనో రసనాంచలః పరిచితాః శబ్దాః కియంకః క్వచిత్ ఖోజీంద్రోనని యామకః పరిషదః కాంతాః స్వతంత్రంజగత్ తమ్యాయం కవయోవయం వయమితి ప్రసానినాహంకృతి స్వచ్ఛందం ప్రతిపద్యగర్జ తవయం మూకప్రతాలంబినః”

(నాలికసాగ్నోనోలో వున్నది. కొన్నిశబ్దాలు పరిచితం. నియామకుడైన రాజేక్కడాలేకు. పరిషదులుకాంతంగావున్నవి. జగత్స్వతంత్రం. కనుక మేముకవులమంటే మేముకవులమని ప్రస్తానాహంకృతి స్వచ్ఛందంగా యింటింటా గర్జించండి. మేము మాట్లాడము) అని ప్రాజ్ఞులన్నట్లు బాంధవ్యవేత్తలు ఉపేక్షించవచ్చును. లేదాగుణదోహు నిర్ణయించ వచ్చును.

వల్లిప్రాసలు వైధిగా పరిగణింపవలసి అవశ్యకనియచూతైతే అనర్థహేతువులవుతవని విశేషదరచాను. అక్షరానికిఅక్షరంరావలెనే కట్టుకలికి, పరికిమాలినగణం దండగం సంభోధనగణం, గుంపుగణం, భూమిగణం, ప్రకాశగణం మొదలైన వెంటమాటలతో పద్యాలను నింపుతున్నాము. గొనకొని, పన్నుగ, మానుగ, ఓలి, బగి, మనినెంచ, మతిసూహించ మొదలైనవి దండగం, అలలి, సమాహం, నికరం, పిండు, తలి, వ్రాతం, మొదలైనవి గుంపుగణం. యెసగు, యెసకమెసగు, చెన్నలరారు, చెన్నమిడు, విలసిల్లు, రాజిల్లు, విలపిత, రాజిత, భౌజిత, అసత్, ఉజ్వలత్, మొదలైనవి ప్రకాశగణం. ఇలక, ఇల్లుపీక, ఇదరక, అవనిక మొదలైనవి భూమిగణం. అనగా, ఇష్టతేజ, మొదలైనవి సంభోధనగణం. ఉద్యత్, ప్రోద్యత్, అతుల, అమలిన, అనుపమ, సార, స్వారమొదలైనవి అధికవిశేషగణం. వల్లిప్రాసల వల్లనే యిటువంటి పరిగణాలైన మాటల్ని పద్యంలోచేసి పద్యాన్ని కనువుగంపను చేస్తున్నది. వల్లిప్రాసలవల్లనే యతిభంగదోషం గూడా వాటిల్లింది. అక్షరానికి అక్షరంరావలెననే కట్టుకలిచేతనే పాదాంతమును సయితం యతినిపాటించక పిమ్మటి పాదంలో పదాన్నికలిపి యెట్లానైతేమీ ప్రాసాక్షరాన్ని సమకూరుస్తున్నాము. వల్లిప్రాసలు స్వయంగా అపరితమైతే తప్ప కావ్యాని శేవిధంగాను అవశ్యకనియమాలూగా వుండకని నవికావని యిదివరకే నిరూపించాను. దండగం, గుంపుగణం, మొదలైన కల్పమినికి అవశ్యకలక్షణ తుతిరూపమైన యతిభంగ దోహానికి, హేతువులై అవశ్యకభావ బోధకమైన శబ్దప్రకటనానికి అంతరాయకారకాలై, అనరాపాదకాలవుతున్నవి. వీటివల్ల మతేప్రయోజనం లేదని యిదివరకే తెలిపినాను. ఇట్లాయది అనావశ్యకం గనుకనే భారతీయచందోజేతలు అలంకారికులు భండముక్తుగాని కవితకుగాని అవశ్యకంగా వుపాదేయమైనలక్షణాల్లో వీటిని చేర్చలేదు. ఎవరా జిపల్లం; నరాహయూధాని; అని యీతరున ప్రసక్తంగా గుంపుగణం మొదలైనవి అక్కడక్కడా వుంటే జాగుప్పలేదు.

ఇది ప్రతి పద్యమునకు కథనపద్యములు అయిన పద్యములలో భారతం మొదలైనవాల్లో ద్వితీయము విశిష్టము, నాలో ప్రథమ, అమోఘమిది సంతోషము, చూ, మా, వై మొదలైన అక్షరాలు అనుచితంగా వుంటే అవి అనుచితంగా వుంటే మొదలైనవాల్లో ఇట్లాంటిదండగమాలలు అప్రసక్తంగా యెక్కడా వున్నాయి అవి పద్యదుర్గమములైన అప్రతిమైనా మరీ దేవకారణముల అప్రతిమైనా సత్త్వం కాబట్టి దుష్టులనికీ దోషమూపమైన కారణాలనేక మన్నుమాత్రం కారణాలలో అత్యంతమైనది గుర్తించుకొని కనక పురాణములో కొన్నిచోట్ల దండగం మొదలైనవి వున్నచోట వున్నచోట, తెలుగుపద్యములో వాటికి కారణమైన అక్షరాల మూలము స్వకార్యత్వం నిదానములగు వాటివలన యీ కనువుమాలతోగాక యిట్టిదండగం, పాదపంక్తియైన మొదలైన తక్కిన అపరాధములూ నిరూపితమైంది

అయితే అనుచితమైన అక్షరాలను రక్షించి అంత్య ప్రాసలు,

“పెద్దనవలె కవి చెప్పిన పెద్దనవలె”

అమోఘమిది ఆంధ్రప్రాసం కొంతవరకు కొన్నిచోట్ల దరువుగా వుంటున్నది అయితే యీదక్షిణ ప్రధానంగా దరియిది వరకే నిరూపించాడు వీటిని దండి ప్రభువులు

“వర్ణాశ్రయము ప్రాసః పాదేషవచనదేవుః పూర్వాయాభివ సంహార బోధనీ యద్యుహరతా” (కావ్యదర్పం) అని అనుప్రాసంతో చేర్చాడు

చంద్రశేఖర శాస్త్రిగారు కన్నడ బకపన్నీలే

ఇంద్రసింహులకు పద్మధాత్యునివర్ణియం

అని దండి ప్రధానంగా చూపినాడు ఇది మన

పద్యములలో వున్న అక్షరాల తమాషావంటి తమాషా అను ప్రాసా గుణ శబ్దాలకారములను శబ్దాలకారముల స్వయంగా ఆలంకారములైనవి కాక కేవల అలంకారములు అనంద గుణములను అలంకారములు వీటిని వివేచనానికి యెక్కడనైనా వాటిలో నాకు విశ్రాంతి లేదు కాబట్టి నామాల సయితం వివేచనకు వీటిని అందు ప్రకటించారు ప్రాచీనాల్లో సయితం అనువాదం న్యూకారములను అనువాదము వారు కొందరున్నట్లు నిరూపించుచున్నది

“జనుప్రాసవత్త్రయః” (కావ్యదర్పం)

అని దండి, గౌడము అనుప్రాసం ఇట్లుమని చెప్పినాడు

“అచ్యుతమనప్రాసం దాక్షిణ్యశాస్త్రం ప్రయోజనం”

(కనుక దాక్షిణ్యములు అనుప్రాసం ప్రయోగించరు)

అని దండారాచక్రమే వివరించాడు ఇది ప్రాచీనకాలంలోనే నిరూపించాడు అయినది తెలుగుపద్యంలో ఆరభిరామినికీ అక్షరంవచ్చే వాటిప్రాసం, రీతులో నిర్దిష్టమైనదామైన అనుప్రాసంవలె రసోపకారకాలుగా వుంటే అంతేపు రసోపకారకాలైనవి విశ్రాంతినికీగా వాటిని అనుప్రాసం అంటారు రసోపకారకాలైనవా అంటారు సయితం కావ్యానికి అసీరధర్మము ఈసంగతికి “రీతేరసీరధర్మత్” (నామీత్యదర్పం 10 పరిచ్ఛేదం) అని నామీత్యదర్పం వ్యాఖ్యాత రాచరణలు తెలుపుతున్నాయి విస్తృత భింతి వివరించక వివరితున్నాను దండారాచక్రమ తరువార నచ్చిన అనంది అన్నాది నామీత్యశబ్దాలు కవిత్వతత్వముల వీటిని బాగా చూపుచి యివిస్వయంగా అప్రతిమైతేనే తప్ప వుదాత్తకవిత కావ్యం కావని వివరించేవారు మన తెలుగులో అక్షరానికి అక్షరంరావడమే పరమలక్షణమై కావ్యాన్ని దండగమాలతో నింపేవాము అను ప్రాసంనుండి మనవారు వీటికి కన్పించియుండవచ్చునని లేదా జ్ఞానము లేకల కలకు పురాణకవల పోటీగానివీటి అక్షరా తమాషాతో జనులను ఆకర్షించడానికి వైదికీయాధ్యాయములు వీటిని అవలంబించి వుండవచ్చును

“స్వస్థానకేవలభాషాభి మతాసంత”

అని చింతామణిగారు నూచించిన దేశభాషావాదాన్ని చేపట్టినవారు, విద్యదర్పములో స్థిరపత్తితో వున్న సంస్కృతపద్యం యొక్క విశేషములతో దేశభాషాపద్యాన్ని నిలపడానికి వీటిని స్వీకరించి వుండవచ్చును కా, యేభాషనండి యెప్పుడెలావచ్చునా, పద్యానికి అనాగరకతలు, అనాగరకంగా స్వీకృతమైన అనర్థ సాదృశ్యము, తెలుగుపద్యములకు శోచనీయదేశము కారణము, అయినను సత్యం అపేక్ష్యభావానికి తగినశబ్దాలను తెలుగుపద్యములకు సాందర్యం వీటికి అడ్డుపడి పనిచేసినా సరే అక్షరాలను నింపిన యీ వాటిప్రాసలు మిక్కిలి హేయముల న్నాను

అదేమం

అలనయా యెట్లా అనశ్శక్తికల్ప ప్రకటనానికి అంతరాయం మిగులవేసించె యిట్లుగా నూడా కలుగుతున్నది అని వాడిస్తారు

సమాధానం

చెప్పుతున్నాను అవును పద్యరచన కొన్ని అంతరాయాలను లోబడివుంటున్నది యితోకాక తగినశబ్దాలు భావయం నిల నిర్వహణకంటే స్వీకృతమవుతున్నది వాటిప్రాసలతోపం అక్షరాలను అపేక్ష్యకాలమునండి పదాలను గ్రహించవలసివున్నది సర్వవైఖ్యలకాకే సత నియంతృత్వము వచ్చేకాలము మిక్కి

లిమితంగా, వీటిలో ఆసంది గానికీ తగినభావానికి అస్థలం అనశ్శక్తికల్పమైనది లభించకపోవచ్చును, గనుకనే గండగం మొదలైన బొంతలతో నింపి పద్యాన్ని గంగిరెద్దునుచేస్తున్నాము పాదాంతిరావం గూడా తలచుకొని పద్యాన్ని మిమ్మటిపాదంలోకి సాగతీయవలసి వస్తున్నది

ఈదుర్గతులను దెలుగుపద్యములకు (వకటిమన్ను రీతినిరూపించిన వాగ్విద్యువిశ్రాంతి, పద్యార్థము బోధన, పద్యంయొక్క మువరత మొదలయిన ప్రధానఫలాలనిచ్చేయతిని సర్వవైఖ్యలకంటే తగినశబ్దాలను జలయించడం ఉద్దిష్టము లగుట విశేషములయందు తిరిగి, అనేకసలల్లో పనికివచ్చిన ముటలనింపి పాదాంతిరావంసయితం శోచనీయ అప్రధానమైన శబ్దాలకారాలవచ్చుచు చేయడంవలె హేయంగాదని విజ్ఞానము చెప్పవలసినదని కనుకనే ఉచితప్రాసలలో యతిని ఉపదేశించిన భారతీయచందోజేత్రము వాటిప్రాసలను అనశ్శక్తి నియమంగా గణించలేదు

నేడు పరిశీలించామా మన పద్యవాఙ్మయమునా చాలా మట్టుకు భారతీయాలకారముల అధికపద్యమోహానికి ఉదాహరణంగావున్నది ఉదాత్తరామరచన యీవాటిప్రాసంపద్యా లవల్ల తెలుగుభాషకు సాధారణంగా అజాతమే ననవలసివున్నది వివేచనకారకు వీటిని అందడు వాడితే నాకు విశ్రాంతి పత్తిలేదన్నాను కాని కావ్యానికి అనశ్శక్తికల్పములతో నడం మనజాతీయములకు బుద్ధిహింసాన్ని కల్పిస్తుంది నన్నయమొదలు వీటివరకు ఆంధ్రదేశంలో మహామధావతు లనే కు తీరురాచారానికి బలిఅయి ఉత్తమాశ్వాసనామార్గాల దూరమయినవి పోతనవంటి ఉదాత్తమేధావరాచారానికి బలి కాకంటే యిప్పటిభాగవతంకంటే యెక్కినవరియ్యింది సమగ్రమైనది వనకు లభించివుండేదని నేనుకొంటున్నాను

పర్యవర్తయం

నాగరక వాఙ్మయంలో పద్యనిర్ణయమునీ వున్నట్లు గోచరిస్తున్నది పద్యనిర్ణయమంటే పద్యానికి తగినపద్యాన్ని నిర్ణయించడం భారతీయకవుల కీమత్తం పరిచితమైనదిగా కనబడుతున్నది వృత్తిని నిర్ణయించి అప్పటిలో వస్తువును వస్తు అందాన్ని ప్రతిపాదిస్తూవచ్చిన చివరన పరమజ్ఞానాన్ని వృత్తినియం చేశారు ఇట్లాచించిన భాగవతేమనీకే పద్మ మనిషేడు మామచతుర్థ పద్మ వంటివి, భిన్న వృత్తి లవి, విశేషంగా వున్నా భారతీయపద్యకర్తలు పద్యనిర్ణయ మార్గాన్ని అనుసరిస్తూ వచ్చినట్లు గోచరిస్తున్నది

“కావ్యరసానసారేణ వర్ణనాను గణేనచ

మర్యోః పర్యవర్తయం వినియోగం విభాగవత్

పురాణప్రతిబింబేష ప్రసన్నోభాషావర్ణన

ఉత్తరేప్రథానేషు మర్యాత్ సర్వేవ్యక్తాభి”

అనే ప్రాచీనవాక్యాలు భారతీయచందోజేత్రము లం

దర్శనసారంగా స్వతస్త్వయమార్గాన్ని అనుసరించిన విధాన్ని తెలుపు తున్నది స్వల్పపద్యాలలో తప్ప వాలాముట్టుకు తెలుగుపద్యాలను విమర్శించి చూస్తే వుచితనిర్ణయం వున్నట్లు కనబడదు నిర్దయంగా రచించిన వాటిలో సయితం అడగ దుక్కు అన్ని పద్యాలను గందరగోళంగా పద్యకర్తలు తుక్కు తుక్కుర జొరబెట్టి విచారామ్యగ్యం అన్ని పద్యాలూ రచించగలవని గర్వింపడమే పద్యకర్తకు ఉద్దేశంగా కనబడు తున్నది

ఈ వృద్ధిమే నిజమైతే అది మిక్కిలి గర్వాంశం వేమన వంటి కొందరు ధ్యానల గ్రంథాలు కొన్ని ద్వంద్వగ్రంథాలు ఈ దురాచారమొక ప్రత్యేకము నడిపిట్లు కనబడుతున్నది అయితే పద్యకర్త లనేకులు యింకాపై అచారత మార్గంలోనే వున్నాడు

తెలుగు వ్యాకరణం

యెట్లా యేర్పడదోగాని కవులభాష, వ్యాకరణానికి ఆధారమని ఒక అజ్ఞానపు అభిప్రాయం తెలుగుదేశంలో వ్యాపించింది ఇది అశాస్త్రీయం, అభారతీయం, అయిన అభిప్రాయం పోడిన, కాతా, యనడు, పతంజలి మొదలైన వైయాకరణులందరు లౌకిక వ్యాకరణం లౌకిక భాషతో సంబంధించిన దని వివరించేవారు దీనిని వావ్యాకరణ సిద్ధాంతాధ్యాయంలో నిరూపించాడు లౌకిక భాషకు విశిష్టంగా నూత్రాల్లో నూత్రక రలు పద్యాల్లోకవులు కర్కరీతీకి వాడుతారని ఆమూలు చాందసములమేనని పతంజలి వినిపిస్తున్నాడు అంతేకాని కవులువాడిన విశిష్ట శబ్దాలకు వ్యాకరణానికి సంబంధలేదు వ్యాకరణసమ్మతమైన ముటలన్ని కవులు వాడవచ్చునని కవులవాడిన వన్నీ వ్యాకరణ సమ్మతంకావు లౌకిక వ్యాకరణం లౌకిక భాషతో సంబంధించిన శాస్త్రం ఇదేభారతీయ వైయాకరణమతం సంస్కృతం, లౌకిక భాషగా తేని కాలంలో భట్టేశ ప్రభువులు కనబరచిన స్వీయోదాహరణాలు బహుళం తెలుగుదేశములైన మనకు ఆమార్గంలోకి దివివుండవచ్చునని కాని తెలుగు లౌకికభాషగావున్న మనకు ఆమార్గం అమార్గమని తెలుసుకోవలసి వున్నది. లౌకిక భాషా వ్యాకరణం లభికిక భాషకు సంబంధించిన శాస్త్రమని అదేభారతీయ వైయాకరణ ఘోషమని యిదివరకే తెలిపాము. ఈ మార్గంలో వ్యాకరణం వ్రాయడం కష్టమైన పనిగావచ్చును కష్టమైనపని

అయినా అదే ఉచితం, శాస్త్రీయం, అయినపని ఇప్పుడున్న చింతామణిగారు ప్రాతిభాష్యాలవంటివైనా అవుతని లేదా వ్యాకరణానికి కవులమూలాధారమనే అశాస్త్రీయమయిన అభిప్రాయంవల్ల నైనా వుద్భవించి వుంటుంది

తెలుగు వీరకథలు

ప్రాచీన కాలంలో భారతీయ పరాక్రమం అనేక విధాల వ్యక్తమయింది ఆసమయాన యేసందర్భంలోనైతే నేమి పరాక్రమావిమర్శనలందు ఆంధ్రదేశం తక్కిన దేశాలకు తీసిపోని విధాన ప్రవర్తించింది ఆపరాక్రమా విమర్శన స్వరూపం ప్రదర్శించేకే కాటం రాజాకథ మొదలైన తెలుగు వీరకథలు ఈవీరకథల్లో తెలుగుదేశపు వీరత్వం ప్రతిష్ఠితమవున్నది

వీటిలో వాక్యాల అన్వయం మొదలైనవి అనేకస్థలాల్లో సంబంధంగా విశిష్టంగావుంటే సమంజసంగా తిరగరాసి అయినా వీటిని పోతుండా భద్రపరచి తెలుగుదేశపు వీరత్వస్వరూపం స్వరూపంగా చేయవలసిన భారం ఆంధ్రులది

తర్జుమాలు

వీటిలో నైనా వాఙ్మయంపెరగడానికి ప్రధానమైన వాటిలో తర్జుమా లా మార్గం మహామహులకృతులు తగ్గించినా హెచ్చించినా మార్చినా వికృతమవుతని అతపస్యం పన్నులు, ప్రతిభావంతులు, యేమిచెప్పినది మనకు వాస్తవంగా తెలియవలసివున్నది ఇందుకు వారికృతులయొక్క సరియైన తర్జుమాలు అవశ్యం కాని తెలుగు తర్జుమాలు ఆమార్గంలో అబద్ధమై యిప్పటికి ఆమార్గంలోనేవున్నది నన్నయభారతం భారతమేననుకొంటే అది అసమీచినమైన భారతం గ్రహంగాని భారతంగాదని చెప్పవలసివస్తుంది మాడనిమార్పులు హెచ్చించు లు తీసివేతలు నన్నయకృతిని భారతభాషాన్ని చేసినవి ఈ సంగతి వాఙ్మయనూత్రంలో నన్నయధికరణంలో నిరూపించాను యేకారణంచేత నన్నయ ఆచార్యమవలంబించాడో అది నా కిక్కడ అచార్యం కాని అడిపిముట్టి వారికికూడ మార్గాన్ని చూపించినమాట వాస్తవం తర్జుమాలవిమయంలో యిప్పటికి తెలుగుదేశం చాలమట్టుకు అమాడనిమార్గంలోనే వున్నది. తెలిసినంతవరకు తర్జుమాచేయడం, తోచినంతవరకు తర్జుమా చేయడం, పద్యాలైతే పద్యంలో యిరికినంతవరకు తర్జుమాచేయడం, పద్యం యొక్క నగావుంటే నాలుగులేనిమాటలు నిర్విచారంగా కలపడం యీతీరుగా యిష్టమేనట్లు తర్జుమాచేయడం మనదేశంలో బహుళంగావున్నది ఈఆమార్గమే ప్రధానంగా మనదేశంలో గోచరిస్తున్నది వాఙ్మయాన్ని పెంచే యాప్రథమ మార్గంలోగూడా ఆంధ్రులు సవారంభం యింకా చేయవలసి వున్నది ఈసందర్భంలో ఆసందముప్రకార వారి అదరణక్రింద శ్రీలేవ స్వరూపమృత్యువారు రచించిన రామాయణపు తర్జుమాను ప్రశంసించడం అనశ్శక్తికల్పములతోనున్నది విశిష్టాద్వితీయ దోరణులను అక్కడక్కడ మూలంలోకి చొప్పించేయత్నం కళంకమైనప్పటికీ, శ్రీలేవ స్వరూపమృత్యువారి తర్జుమాలు తెలుగు వాఙ్మయంలో చాలావరకు సాధుమార్గాన్ని అవలంబిస్తున్నది యేదో ఒకమూల గ్రంథాన్ని నిర్ణయించుకొని దాన్ని అనుసరించి మూలం అకళంకంగా ప్రసాదించడమే తర్జుమావాదాది ధర్మం తక్కినవిమయం వ్యాఖ్యాతకు వదలవలెను

మరింత

వివాదేషాతువులైన మనదోషాలను గ్రహించి వాటికి ప్రత్యేకీయ చేయవలసినప్పుడు అనుచితమైన అక్షరములు అప్రస్తుతం మనపద్యం తుద్రంగావున్నదని, మనభాషకు వ్యాకరణ మింకా రచితంకావలసివున్నదని, చింతామణిగారు ప్రాతిభాష్యాలవంటివైనా అవుతని, లేదా అశాస్త్రీయమైనవైనా అవుతని, మనతర్జుమాలు ఆమార్గంలోవున్నవి మనవాఙ్మయ మిట్లా దుర్గతులతోపేమై అసమీచినదశయందున్నదని తెలుసుకున్నాము దేశంలో విజ్ఞానాసం కలిగితేనే తప్ప మనవాఙ్మయాన్ని సంపన్నంచేయగల తరుణజనుల మనకులభించిన సంస్కృతంలో గుప్తమైవున్న మనప్రాచీన విజ్ఞానంలో విద్యార్థి తేదశయందైనా పరిచయంకలిగించే విద్యావిధానం విశ్వ విద్యాలయాల్లో అనశ్శక్తికల్పమని తిరిగి విశేషపరచి యీ ప్రస్తావన ముగిస్తున్నాను

ఉత్తరదేశపు శ్రీ న్యాయవాది

శ్యామకుమారి నెహ్రూ సర్ / సప్రగారి

అప్రంటిసుగనుండును.

అలహాబాదు, జూన్ 9. — భండిత శ్యామలాల నెహ్రూ గారి కుమార్తెయగు శ్రీమతి శ్యామకుమారి నెహ్రూకన్య కళాశాలపరీక్షలయందు గొప్ప విజయముగాంచి యీసంవత్సరము జరిగిన ఎత్ ఎత్ బి పరీక్షయందు ప్రథమసాసమున ఉత్తీర్ణులయ్యెను ఈమె సర్ లేజబహదూర్ సప్రగారి వద్ద అప్రంటిసుగ నండి అలహాబాదు హైకోర్టులో ప్రాక్టీసు చేయును ఉత్తర హిందూసాసమున యీమెయే ప్రథమ శ్రీ న్యాయవాది

నైమనుకమిషను, పునరాగమనము

ప్రజలకు హెచ్చరిక

కాంగ్రెసు ప్రముఖుల యుద్ధోధము

గత కాలము నాయంత్రము గోక్షేపణలతో జరిగిన బహిరంగసభయందు కాంగ్రెసు నాయకుల యుద్ధోధము, సంఘము కమిషను బహిష్కారమును భగ్నమొనర్చుట కధికార వర్తమవారున వారి యవతరణను నివలించి మునున్న చర్యలను నిర్ణయించి, ప్రజలకు ప్రభుత్వ యుద్ధోధాలను హెచ్చరించిరి.

అధ్యక్షుడు

అధ్యక్షుడు సి. ఎస్. మత్తురంగ మొదలియారుగారు ప్రభుత్వమున ప్రసంగించుచు, నైమనుకమిషనును సంబంధమున ఇటీవల మనదేశములో జరుగుచున్న కొన్ని సంఘటింపదర్శనలను పరిశీలించుచు ఉత్తరము గల వస్తువులను భయము గలుగుచున్నది. మనదేశములో, అధికారమును బహిష్కరించుటను బహిష్కరించుటను భగ్నమొనర్చుటకు అధికారవర్తమవారు ప్రయత్నించుచున్నారని, దేశముల దౌర్భాగ్యమునే యవకాశముగా గొ, అధికారవర్తమవారికిని ఉత్తరమును యొక మంత్రివర్గము నెటులైనా చూసి అందరకును తెలిసిన విషయమే. తదుపరి ఇటీవల జరిగిన పక్షమువారు, సంఘము బహిష్కరణము విషయమున మెలకువను నొక వివరమును వైఖరి నుంచియుచున్నారని, మనరాష్ట్రమునగూడ "దేశము పక్షము" అని ఒక నూతన పక్షము నేర్పరుచుటకు ప్రయత్నించుట జరుగుచున్నది. ఈ రాష్ట్రమున "ప్రజా" పక్షమును పక్ష మొలుపర్చుట దెసో, అది యెటుల పనిచేసినో అందరకును తెలిసిన విషయమే. మనరాష్ట్రమునగూడ "దేశము" పక్షము నేర్పరుచుట జరుగుచున్నది. విశ్వసనీయముగ వార్తలు తెలియబడుచున్నవి. సంఘము కమిషను బహిష్కరణమును చాలకృతనిశ్చయముతో, బాగూతులై దృఢముగ నిలువలసినదని, జరిగిన పక్ష సభ్యసమూహము నుంచిని ప్రయత్నించుచున్నాను. వారి విషయమున కృతనిశ్చయముతో మెలగినప్పుడే, వారి నాయకులు నైమనుకమిషనులో సహకార మొనర్చువరకును, ఇటీవల ఎ రామస్వామి మొదలియారుగారును పానగల్లు రాజాగారును ఎరి నూతనమిత్రుడు ఎం. కె. ఆచార్యగారును వార్తాపత్రిక యందు ప్రకటించిన విషయముల బాడగా నైమనుకమిషనును నెటులైనా పడలింపటకు వలెను ప్రయత్నించుచున్నదియును పుష్టపడగలదు. ప్రస్తుత యుద్ధమున వారిని 57 మంది భారతీయుల నొక విచారణసంఘము నేర్పరచి పరిశూనాధికారముల నొసగినయెడల సహకార మొనర్చుచు పండిత మధనమోహన మాలవ్యాగారుగూడ నుడివినట్లు వార్తాపత్రికలవలన తెలియుచున్నది కాని ఇందుకు భారతజాతీయ మహాసభా కమిషనును అగ్రీకరించాలని నేడుచేపగలదు. బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారికి విమర్శనను నియమింపరని వాడు బాగుగ తెలియును. ఒక జేక ఆటుల నియమించినను కాంగ్రెసువారి సంఘములో దృఢజాలకు ఇతరదేశముల నన్నిటికి వలెనే భారతదేశమునకుగూడవలయు నిర్ణయాధికారము గలదు. అని భారతమునకు విధనమును సహాయమును కాంగ్రెసువారి మార్గమున ఆమోదించు జరిగినపక్షములో సభ్యసమూహ మంతయునుగూడ ఈ విషయమున కాంగ్రెసునకు రావలసినవిని దేశమందంతటను ప్రతివాడును నైమనుకమిషను బహిష్కరణమునకు ప్రచారమున వలెను. అప్పుడేవారి నాయకుల నాపక్రమార్గమును విడనాడ వలెగలదు. నైమనుకమిషను బహిష్కరణముతోపాటు బ్రిటిషువారి బహిష్కరణమున గూడ సాగించవలెను. బ్రిటిషువారి కార్యక్రమము క ఒత్తిడి కలుగజేయుట కిది యొక బే మార్గము. ఆర్థికముగ వత్తిడిగలగజేసినపుడే బ్రిటిషువారు లొంగిపోరు.

2. కందసామి శెట్టిగారు

సిమ్మలూ 2. కందసామి శెట్టిగారుపర్యవేక్షించుచు నైమనుకమిషను బహిష్కరణ విషయమును గురించి అంతరించు పడనవరములేదని నుడిగిరి. ఇంతవరకు బహిష్కరణము చాలా దురుకుకానే పనిచేసినది, నైమనుకమిషను అధికారవర్తమవారును కమిషను తిరిగినప్పుడెరికి బహిష్కరణము చల్లారి వలెనని అర్థమగుచు ప్రకటించుచుండవచ్చును బహిష్కరణము విషయమందనను విషయము సర్ బాద్ నైమనుకమిషను గూడ తెలియును. నైమనుకమిషనువారు ఎటులైనా జాతీయ నాయకులను పక్షపరులనుగానుటకు గావించిన ప్రయత్నములు ఎట్లు నిష్ఫలములయ్యెనో దెలుపుచు దివాన్లాలగుచు బతుకరచిన రహస్యమునే ఇందుకు నిదర్శనము. ఇంతియకాక తమయెడల మూలావాదీ సాక్ష్యమునకులకు రావలసినదని కమిషనువారికివర శిష్యుని అవస్థనింపలేదు. ప్రాథమికముగ మెహరాబాదుల సంవత్సరమునను గూడనే కొందరి నాహ్వనించిరి. కానినిబట్టి బాడగా నైమనుకమిషను బహిష్కరణము యొక్క చురుకుబాగుగనే తెలిసినవిదని తెలియగలదు.

కందసామి శెట్టిగారికి నుటలాడుచు జరిగిన పక్ష నాయకుల చర్యలను పక్షము భావమునకును దేశభిమానమునకును కార్యక్రమము కళంకము రాకుండు కాపాడుకొనవలసివదని జరిగిన పక్షములను హెచ్చరించిరి. బ్రిటిషువారును దృఢప్రాంతములవారును ఒక్కమొట్టకేరే, ఇట్టి దేశ ద్రోహకార్యములను తా మేమెత్తనును సహించవలసిన ప్రకటించవలెను.

సత్యమూర్తిగారు

"భారతస్వాతంత్ర్య శత్రువులు, నైమనుకమిషను బహిష్కరణము పడగొట్టుటకుగాన, భయంకరముగ ప్రయత్నములొనర్చుచున్నారని సకలవరస సరికట్టవలసియున్నది. తమిళుల భారతదేశం, జాతీయమహాసభమును గూడ అవమాన జలశిఖరులు ముంచుచున్నాను" అని దెలుపుచు సత్యమూర్తిగారు ఇటీవల సంభవించిన కొన్ని విషయముల గురించి ప్రసంగించిరి. ఇటీవలిలో మొట్టమొదట, హద్దుమార్క గారి చర్యల నుదహరించిరి. భారతదేశమునెడల వలంబించుట నీవ రాజకీయ విధానమును గురించి, హద్దుమార్క గారి శ్రద్ధా ప్రాచుర్యము గలిగెను. అని రాజకీయములైనవి గాని వ్యక్తిపరములుగావు. ఇట్టి పండ్లను, ఎక్కువలో శత్రుత్వ నిలబడి శత్రుత్వ విజయముకొరకు పనిచేయుటకు పకలతువాలి గారికి సంభూషణను హక్కుగలదు అని హామీగారు. అతని శిష్యుడను. పకలతువాలిగా రా విధముగ చేసిధర్మమును నిర్వహించిరి. హద్దుమార్క గారు, ఎక్కువ వార్తలను బోయి, తన విధానము సమీక్షించి తెలిపి వాటి సవరణను పరిచినది. కాని అతడట్లు చేయుటకు మార్గ, పకలతువాలి గారిని దూషించుటకును, వాటిక కొంతకాలము క్రింద, తా తా కంపెనీ వారి క్రింద పని చేసియుండుటకు, తా తా కంపెనీ వారిని దూషించుటకును ప్రారంభించిరి. సామాన్యముగా భారతీయులు రాజకీయ వివాదములకు సాంఘిక సంబంధములలోకిగూడ తీసికొనిపోయెదరనియు, అంగ్లేయుల ట్టుగాదనియు ఆశ్రికించుచుండును. ఈ విషయమెంత సత్యమో దృఢమో హద్దుమార్క గారి చర్యలను తెలియవలెను. హద్దుమార్క గారు రాజకీయములను తమకు కనుకడవన, అతను భారతదేశమునకు వచ్చినపుడు, స్వల్ప హోదాలో నతని కార్యమిచ్చి, సాంఘిక విషయముల నతని పోషకు మొనర్చి సత్కరించి వంతులసిన దునిభాషియును పకలతువాలిగారు గత పండితులకు లోతుల బాబు ప్రాచీన రాజకీయవిషయముల గురించి, కార్యోపక్రమము, అతని ఎంతటివన, హద్దుమార్క గారు రా ప్రమాణ చెందరయ్య, సాంఘికముగ వారనికి సత్కార మొనర్చవలసినయు పకలతువాలిగారు యు ప్రాసరి. పాపము పకలతువాలిగారికి ఈ పనిపిని బాగుగా తెలియదు. అంగ్లేయులు రాజకీయ వివాదములకు సాంఘిక సంబంధములలోకిగల నివారణ నీయు ఇతరలకు సంబంధించినందుకేగాని తమకు సంబంధించినపుడు గాదు (హద్దు ధ్యక్షులు.)

హద్దుమార్క గారిని కమిషనునుండి రాజీనామా నొసగవలెననిగోయు పరిగారు. ముందు గుండ సామాను అయిపోయినది లేకపోలే ఇంకా కార్యించియుండేవాడనని కె. రుదయ్యరు జలియ కొవాలా బాగు హత్యల గురించి తెలిపెను. అటులనే, హద్దుమార్క గూడ భారతదేశము యెడలను భారతీయులయెడలను తనకు గల నిజముల యధి ప్రాయముల నెల్లడించెను. నైమనుకమిషనునందని ఇతర సభ్యులనుగూడ, భారతీయులయెడల ప్రార్థనామేగెను. కాని వారు ప్రతిచెప్పు లే కానియెడల, కమిషనునందని ఇతర సభ్యులు హద్దుమార్క గారి వాక్యములను గారే 40% వరేదు! వారందరకు ఈవిషయమును తూర్పు భాషము వ్రాంచి యారకొనిరి అనగా హద్దుమార్క గారి ఆరో. యె వాడుగూడ ఆమోదించిరి.

భారతీయులపై ద్వేషముగాని అవసరమున అభిమానముగా లేక నిష్కృతభారముగ నుండువాని బాది ఈకమిషను నియమించియుని బర్తెనుచున్న ప్రభుత్వ చెప్పుచు వచ్చెను భారతీయులను కమిషనునందు సభ్యులగ నియమింపకుండనుండుట కిదియొక కారణముగ దానిరి ఈదేశమునుండి కమిషను తిరిగి వెళ్లినవిదప అంగ్లేయులలో హద్దుమార్క గారు దిక్ హోదాగాను గావించుచున్న ఉపవ్యాసముల గావించినయెడల, భారతదేశముపై వీరికియున్న ద్వేషభావముకంటె మరెవరికిని యొక్కవద్దే భావ ముండవలసినది తెలియగలదు. నైమనుకమిషను బహిష్కరణ విమర్శకులకు చాల బాగుగనే జరిగెను. బహిష్కరణము వీరివారుచున్నదని నైమనుకమిషను గావించు ఉచ్చాటనలు నిజమైనవిగావు బహిష్కరణము వడిపోవుచున్నదని వీరిపక్కలు నిజమైనయెడల, బర్మిన్ హెడ్ ప్రభుత్వ, ఇన్స్ ప్రభుత్వ, రుదుతు గోవత్ ప్రభుత్వగారు బహిష్కరణము నెటులైనా పడగొట్టుటకు గావించుచున్న ప్రయత్నములకు కారణముండి. వాటి అసంఘము, ఈసంఘము, ఇన్ని కుట్రల కవకాశే పడి దీనివరకునుచూడగా బహిష్కరణము బలముగా నున్నదని ప్రభుత్వమువారికిని, నైమనుకమిషను వారికిని స్పష్టముగ తెలియవలసి దూధియగును. అయి

నను బహిష్కరణము భిన్నమైనది నిరంతరము చెప్పుచుండుట ఎలన భారతీయులకు మనోవైకల్యము గలిగి, బహిష్కరణము నువదలెదరని వారియందేకేయగ నున్నట్లున్నది. ము ప్రతులను చింతకాయలు రాలవను విషయము, నైమనుకమిషను గారికి తెలియక బాబో! ఈమూరి నైమనుకమిషను నీరక్షకునకువచ్చినపు డిది వరకంటె తీవ్రముగ బహిష్కరింపబడెదరు.

(హద్దు ధ్యక్షులు)

తా మిదివరకు ప్రకటించినవిధానముల సేమాశ్రయము మార్చుకొనమని నైమనుకమిషనుగారికి ప్రకటించిరి భారతదేశ మందుకంతయు కృతజ్ఞురాలు. నైమనుకమిషను తాచేమబోవు పనిని గురించి స్పష్టము అభిప్రాయములను, నిశ్చయములను గలవు భారతీయులు గూడ సంబంధమును మాని తామచేయవలసి న చెందిని స్పష్టముగ నిర్ణయించుకొనవలెను. మన దేశములో సంపాదకులు, ప్రజాప్రముఖులు కొందరు, నిరంతరము రాజీరాజీ అని కొట్టుకొనుచుండుట చాల అపవ్యాధుగ నున్నది. వీరు ముద్దామిస్థితిలో నున్నారు. ఫిర్యాదులను బ్రిటిషువారు తాము రాజీ కొడబడమని అనేక మార్లు ప్రకటించిరి. ఫిర్యాదులు రాజీకి అంగీకరింపమని నిరాకరించుచుండగా, ముద్దామిస్థితి, రాజీపడవలెనని ఊరక తమలో తాము కలహించుకొనుటలో ప్రయోజనమేమి? (సప్రస్థ) పానగల్లు రాజాగారు, రామస్వామి మొదలియారుగారు నిరంతరము ఇట్టి సహకారమునకు గావించుచు ఇటీవల రాంజే మెట్టాల్లుగారు-భారతదేశమునకు స్వరాజ్య మొసగదమనియు- అందుచే కమిషనులో సహకార మొనర్చుననియు భారతదేశము స్వయం సహాయముపై శాధారణపడవలెనని నుడివెను. ఈ వాక్యములు, మందలి కుత్సాహము గలిగించెను. ఈ వాక్యములు భారతదేశము పరిపాలించునట్లున్నది గాని వేరుగాదు. భారతదేశము స్వయం సహాయ శక్తి గలిగియున్నయెడల తామే స్వరాజ్యమును లాగుకొనెదరు. అప్పుడు స్వరాజ్య మొసగుటకు గాని నిరాకరించుటకు గాని బ్రిటిషువారి చేతులలో నుండును. భారతీయులలో నెవరైన కార్యకర్త మునై విశ్వాసముంచి వారిపై శాధారణపడియుండునెడల నది వట్టి అడియో బ్రిటిషుకార్యకర్తమను భారతజాతీయ స్వాతంత్ర్యవ్యవహారమున కన్వర్తేయి పక్షమున కంటె అధ్యక్షులు

(హద్దు ధ్యక్షులు)

చెప్పెను కానన సహాధ్యక్షురాలు శ్రీమతి మత్తులక్ష్మమ్మగారు నైమనుకమిషనులో సహకార మొనర్చు నేర్పడిన విద్యార్థిసంఘమునందు సభ్యుల ఎంకీకరించుటకు ఖండించుచు కాననసభ వారు కమిషను బహిష్కరింపవలెనని ఫిర్యాదుచిన తరువాత కాననసభ ఉపాధ్యక్షురాలిట్లు చేయుట ఆశాశ్రీయమునియు ఆమె ఉపాధ్యక్షురాలికి రాజీనామా నియమలసియుండుననియు సత్యమూర్తిగారు నుడిగిరి. అంతియగాక కాననసభలో నైమనుకమిషను బహిష్కరణ ఫిర్యాదునకు అనుకూలముగ వోటుచేసినవారిలో మత్తులక్ష్మమ్మగారిచేరు మొట్టమొదటనున్నది. ఆమె ఇటీవల తన అభిప్రాయమును మార్చుకొనవలెను అందుకు కారణముల గాని ప్రకటించలేదు. భారత శ్రీమత సభసంఘమువారి సందర్భున మత్తులక్ష్మమ్మగారి చర్యను ఖండించు టెంతయును అంతోచకరము.

ఎటులైనా నైమనుకమిషనునకును భారత నాయకులకును సహకారమును వదులకుటకు గావించబడుచున్న నూచనల గురించి యుపవ్యాసము నుడువుచు నైమనుకమిషను గనుపించని భారతీయుల ప్రాతికూల్యము వయసినవకు గంగింపందుకు సంరక్షణను తెలియచ్చిరి కయెనీ 5 శత్రుయు ఇంకను మరి కొందరు ప్రయత్నములు గావించిన శిష్యులకు నైమనుకమిషనువారు నిరాకరించి తామి విషయములను ననమని ప్రకటించిరి. అందుచే ఇంకను ఇట్టి సమాధాన ముచనల గావించుట యు వానిని గురించి చెప్పించుట యు నట్టి నిరసనయోగము. జనవరి 20లో విరవాచులపక్షిసి పక్షమువారుగూడ లొండుటెలిల పరాశక్తియు గావలెనని ప్రకటించిరి నైమనుకమిషను నొకటి నియమించుచున్న భారతీయుల ధిమింపచేయుచో తప్ప నురయొకటి గాదు. ఒక విషయము, సహకారములు గల కమిషను రెండెట్లుండగలవు అంతియగాక ఒకటి పూర్వముగా యు- యను కమిషను రెండవ పూర్వముగా భారతీయుల కమిషను నియమించి యెడల-యూరపియను కమిషను, భారతీయులయెడల నిడివరకుంటె ఎక్కువ ప్రాతికూల్యమును గవ్వరమును. అంతియగాక, ఏ రాయలకమిషను నియమింపబడినను పార్లమెంటు వారిచేతనే నియమింపబడెను. పార్లమెంటువారి దివరత ఒక కమిషను నియమించి తిరిగి ఇప్పుడే మరియొక కమిషను నియమించురని ఎవ్వరును తలపడవలదు. సత్యమూర్తిగారింకను నుటలాడుచు, భారతీయ భావనీని నిర్ణయించు సభికారులు చివరకు పార్లమెంటునకే కణదన, రామస్వామి మొదలియారుగారు-చిన నిర్ధారణమును ఖండించిరి. పార్లమెంటు ఆగ్నే దేశ భాస్థిని మాత్రమే నిర్ణయింపగలదు గాని, ఇతర దేశముల భావనీని సేమాశ్రయము నిర్ణయించవలదు. ఎర్రండు, దక్షిణాఫ్రికా, కెనడా మొదలగు దేశసరిత్రలే ఇందుకు నిదర్శ

బాగోలి

సత్యాగ్రహము

ప్రభుత్వమువారు-పంటకాపులు

గారిమహాత్ముని ప్రధానవ్యాసము

ఈ తొలి దివిజన కమిషనుకు శ్రేణుల విమర్శించుచు నే నిటీవలనే వ్రాయబడినవాని నైతిక, ఇతరుల బొంబాయి దొర కనుమారు చేసిన ప్రకటనముగూడ నీతెలు కనగలముగానే యున్నది. శ్రీ మత నిర్మలాన్ని పతేలును అని సహజమును యితరవోట్లవారను నిందతోనే యాప్రకటనముగూడ ప్రారంభమైనది. ఇతరవోట్లవారిని వ్రాయలేదుగాని బాగోలిలోనివారిని వ్రాయలేదుగాని బాగోలి నిరుపయోగముగట్లే దున్న బోతులను చరాస్త్రమున స్వాధీనపరుచుటకు గట్టియేర్పాటులు చేయబడినవి. అని నిర్ణయముగా నిందు వివరింపబడినది. ఇటుల వీనిని స్వాధీనపరుచుటలో సహాయము చేయుచున్న చక్కతను నిర్మలాన్ని ప్రధానకాళిగా వారు స్పష్టముగా తెలిపియున్నది. ఇందుకు పులకపాత్ర స్వాధీనపరచుటకు యందును నానిని భద్రపరుచుటయును ముఖ్యకారణమును పూర్వార్థమును సహాయముచేయుటను నుపయోగించి పరామర్శలు నియమింపబడినవి. సహాయముగా ప్రభుత్వప్రకటన మన వ్రాయబడినది. "పరామర్శలు నిచ్చి చేయుచున్న చర్యలకు గూడ ప్రయత్న కాళివారు తెలిపియున్నారు. వారు తెలుప నక్కరలేకుండనే మనము పరామర్శలను గ్రహింపగలిగియున్నాము. పరామర్శలను దొరతనమువారు నియమించినను వ్యక్తులు నియమించినను యాపరామర్శలను సహాయము చేయకపోయినచో ప్రజల రెడగకపోలేదు. ప్రజలయభిప్రాయమును గీటుబుచ్చుటకే "ఈపరామర్శలను తినిపొసగించి మోపబడినది." అని ప్రకటనను వ్రాయబడినది. తమ చర్యలన్నియును భగ్నముకై ముగిసినవిని దొరతనమువారు సంతృప్తులగుచున్నారు. ఈ సమాధానము పరిశీలనాత్మకముగానప్పటికి భావంపనివా రెవరైనందురా? బట్టివారిని బట్టికేరడమని ప్రజలరెడరించుటచే వారిసాధనమును పరామర్శలు నియమించుటచేది." అని దొరతనమువారు తెలిపిరి. అదియే యాక్షేపవేచినదొర ప్రారంభమునందే బట్టివారినిగాని లేక బట్టిసామ్రాజ్యమును మరెవరినైన గాని నియమించక పరామర్శలు చేయనియింపబడినవి మనము దొరతనమువారినినడుగుట సహేతుకమేయగును. "ఒక్కొక్క జట్టులో 5000 పంటలునుపంటలనున్న రేపటాను జట్టులు ఒక కాన్సర్వేటరు ఉద్దేశ్యముగా యాకన్సర్వేటరు 90000 మంది ప్రజలను భయపెట్టుటలను గావించగలిగినవారు పోస్టాఫీసును" అని దొరతనమువారు తెలిపిరి. అయితే రక్కరలేదు. అధికారము సగంబడినచో ఒక్కొక్కటా ఒక గ్రామమునందను గజగజలాడింప గలవది అనభివ్యవహార మనమందరమును తెలిసికొనియు యున్నాము. పరామర్శలుగాని మరెవరియైనగాని లక్షలకొలది ప్రజలనిటుల లా గడియగలగుచున్నారని యొప్పుకొనట మనకవి మానకరమేయగును గాని భార్య సారముయొక్క మానవబడిన భారతదేశమున 3000 అనమానర మగునీతి మన దురదృష్టమువలన ప్రతినయము జరుగుచున్నది. బాగోలి ప్రజలు మరెవరి సాధించినను మానవ అధికారమువల్లను వ్యక్తులవల్లను భీతి త్యజించి పరామర్శలను మిత్రులుగా మార్చగలిగినచో బాగోలి సత్యాగ్రహము సఫలమయే నేను భావించెదను.

చరామర్శల విషయమున నవలంబించబడిన కఠినపద్ధతులను వివరించుటతో దొరతనమువారికి శృంగారముగదు. భూములను విభజించుటగూర్చి గూడ వారు వ్రాసిరి ప్రకటనలేదొరకు 1400 యకరముల భూమి విక్రయింపబడినది. వ్యవసాయవారు లు చెల్లించుటలను తప్పుడు వారు వెంటనే చెల్లించుట" మరీ 5000 యకరములగూడ త్వరగా విక్రయింపబడును అని దొర తనమువారు జంతులేకుండ వ్రాయబడియున్నది. విక్రయించబడిన నము. ఇందుకు తెలిపియు సహానే కేము. భారతీయులందరికిని ఆచర యోగ్యమును, ప్రజాభి కమరవారు చేయజాలనియు రామస్వామి మొదలగువారు గావించిన ఆక్షేపముల ప్రత్యుత్తరముపగునది. అట్టితరీ రాయలు కమిషను గర్హించుచు ప్రభుత్వ పద్ధతి కెట్లు అంగీకరించి నిర్వహించగలరని ప్రశ్నించుచి సత్యమూర్తిగారు ముగించుచు జట్టిపరకామర్శలకు కేపుకు జలబిందువును వైశిరినికూడ గా మెల్లగా వివరించుచుండి క్రిందికికాదుటకు గాను బాగుగా నీ సూచనల గావించుచుండిరి.

మిమ్ములకి, ఎన్. గోవిందరాజమొదలగువారు, నిర్మలాన్ని భూమిల మొదలయూర, కొలంబిగార్లు ప్రసంగించుచు సముము కమిషనును, బ్రిటిషు వస్తువులను ఒకావక్కింప విలసిలదని యుద్ధాధిపతి.

భూములు మొల వ్యవసాయవారులయ్యెదవు - అని గూడ అనవలయుగా వ్రాసిరి. ఇకను ఆక్షేపములను ననేకవిషయము లీ ప్రకటనమునందు కలవు గాని నేను వానిని సరకు గొనలేదు.

19-వ తేదీనిగాని యిలాలోగాని పక్షులను కల్పించు వారికి కొన్ని పదుపాదములు చేయబడునను సమానకర విషయముగూడ నిందు వ్రాయబడినది. అక్కరలేదు గల ప్రజలును పురములను ఇందుల కట్టి సమాధానము నిర్మలాన్నికొని అట్టి సమాధానమునే యా ప్రకటనకు బాగోలి ప్రజల యిచ్చును. వారిసత్యాగ్రహమును ప్రారంభించివుడు యెట్టి నిర్ణయము కలుగునో తెలుసుకొనయే యోగ్యము. ఆరంభమున వారిట్టిర్యసాపాదమును చూపికో కడటి స-భ్యుల గూడ నుండి బట్టి చైర్యసాపాదములను చూపెదరను విషయమునకట్టి సంతోషమును లేదు.

ఈ ప్రభుత్వ ప్రకటనకు ప్రత్యుత్తర విశదము శ్రీయత 20-వ తేదీనిగాని (వ్రాసిరెంటు పతేలు) వ్రాసిన లేఖ వాకు చేరినది. సత్యాగ్రహము ముగియునరకును సైకు శివయూపాయిల నందున కంపుచుండునని కేలు వ్రాసెను. పతేలు భారతీ కాసన పథ కధ్యక్షు క విహించినప్పటినుండియు ప్రజల హక్కులను సంగ్రహించుచు చాల ప్రశంసనీయునుగ పనిచేయుచుండెను. ఈపదవి అధియటనల ఆరని దేశాధిపతుల మేమియును కొరతపడలేదు. దేశ గౌరవమును భంగకరమును కనిగూడ నరకు చేసి యుండి లేదు. అరకు కేలును సహాయముగ వ్యవహరించుచున్న ప్రజలపక్షమునపనిచేయుట కవకాశముకలిగినపుల్ల తినిగిరిని పనిచేయుట కరణివునును నెడదీయలేదు. భయపడనలేదు. ప్రజలు ప్రభుత్వమునకు ప్రతికూలముగా నుండి దొరతనమునా తో పోరాడినప్పటికి, దొరతనమువారు తాము చేసి చట్టములకే వ్యతిరేకముగా తాము నడుచుకొనుచున్నారని ప్రభుత్వోద్దేశ్యముగా నున్నవారెవరును ఏవరినీకలరాన ప్రజల కట్టి సానభూతిని చూపగూడదని నొక బానిస సాంప్రదాయమును యావదేశ ప్రభుత్వ మేర్పరచెను. పతేలు యాపని విని అధికార గౌరవము కొరకును అధికమును కేరెను కొరకు స్వీకరింపలేదు. అరడిలేఖలో వ్రాసినటుల తా నెన్నుకొన్న వారిపక్షమున అజను పాలించుటకే యరకు దీనినిస్వీకరించెను గాననే అనర్హమును బానిస సాంప్రదాయమునను నగు దీనిని దల్లింఘించెను. ఇల్లంఘింపగలిగెను అధ్యక్షుడు ప్రభుత్వమునుపెట్టెను సద్దేశ్యముగా కాదు. అరకు ప్రజావతిరేఖయే గాన రజకీయ వివాదలలో స్వయముగా కన్యాయాసానుడ దుగాని ప్రజలట్లు సానభూతిని చూపుట కట్టి యధ్యక్షుల మను లేదు. పతేలు ఈ కడటి స్వీకరించినప్పటి యేరా జకీయవత్తులతోను సంచలనముచుకొనలేదు. కాని అరకు నా పదవి కన్నకొనిన భిన్నపక్షములవారి కరణియుల ప్రతి నిధి కాకుండబోవును! ప్రజలపక్షమున నిటుల ధైర్యముతో నిలవబడినందులకు నే నరనినభివందించుచున్నాను. విదేశీభు త్యముచే నేర్పరుపబడిన కాసనపథలో ప్రవేశించుట సమచి తముని యెటులనైన సమర్థింక పిలువనో వానిలోకి బట్టగా దును, వానిలోనివదవుల సంగీకరించువారును నిర్భయముగాను సగౌరవముగాను మెలగవలసినవధులని పతేలు బాగుగా కల్పించెను (ఎంబి యండిమా 7-5-28.)

విశ్వబ్రాహ్మణ విద్యార్థులకు శ్రీశనగపాటి పూర్ణయ్య లన్నపూర్ణాదేవి విద్యార్థి వేతనములు

గుంటూరు టవును హైస్కూలు 4-5-6 ప్రాయములలో చదువునట్టి బీదవిద్యార్థికి వరుసగా రు 80, రు 40, రు 40 + 12 లు చొప్పున రి విద్యార్థి వేతనములు కీరతులు పుస్తకములు క్రింద ఒక పంలి కివ్వబడును. (2) గుంటూరు ఆంధ్ర క్రిస్టియన్ కాలేజిలో ఇంటరు మీడియేటు జూనియరుసీయరుక్లాసు లలో చదువునట్టి బీదవిద్యార్థికి వరుసగా రు 100/ x 100/ లు చొప్పున రెండు విద్యార్థి వేతనములున్ను, బి. ఏ. జూనియరు క్లాసులో చదువునట్టి బీదవిద్యార్థికి రు 100/ లు చొప్పున ఒక విద్యార్థి వేతనమున్ను కీరతులు పుస్తకములక్రింద ఒక పంలి కివ్వబడును. వాటిలో కీరతులు ఈ పంలి కాను 25 లేదా 30 గా దరఖాస్తులను చేసినరకును తొలుపునట్టి తమ గ్రామస్థుల సర్టిఫికెట్లున్న యోగ్యతా పత్రములను యెడల వాటినిన్ని నీక్రింద సంతకము చేసినవారికి పంపవలసిగా కోరబడుచున్నాడు. స్వయముగా వచ్చిపూర్ణాదేవియెడల కావలసిన సమాచార వివరములును, సందర్భమునుబట్టి నిర్మలాన్ని సహాయములు అప్పుడు చేయబడవచ్చును.

శ్రీ. గ. పాటి పూర్ణయ్య (శ్రీమము), శనగపాటి గుంటూరు, గోతాల విల్లునల్ల } పూర్ణయ్య. 8-6-1928, (బట్టి అందు తునేజను.

స్వరాజ్యశ్రమము, పోలవరం

విజ్ఞప్తి 27-5-28 వ తేదీని ఏజన్సీ పోలవరం పరశు రామశ్రీతి యైననంగతి మీకు విశదమే. సుమారు నాలుగైదువందల యిండ్లు కాళిపోవుటయు, పది మందిజనము చనిపోవుటయు, లెక్కలేనన్ని పశువులు మడియుటయు మీరు ప్రతికలద్వారా చదివి యేయుందురు. చనిపోయినవారు క బళ్లంతకాలుటచే తీసికొనుచు నిండ్లలోనున్నవారు సుమారు నూరుమంది యుందురు మొత్తముమీద 5, 6 లక్షల రూపాయల ఆస్తి నష్టమైనది. మా స్వరాజ్యశ్రమముకూడ అగ్నిదేవునికి పూర్ణముగ ఆహుతి యయ్యెను. ఆశ్రమగృహము కాళిపోవుటయేగాక, రెండుచింతలు, మూడువందలరూపాయలు విలువ చేసేకలప, యిట్లో ఉన్న చెంబు, తప్పేలా, మాన్నగు యావత్తుసామగ్రి నష్టమైపోయినది. ఆశ్రమవశువులు మరణించినవి. తోట దగ్ధమయ్యెను. ఆశ్రమ భద్రు డిపోలోని రాట్టములు, మగ్గములు బట్టమున్నగు యావత్తుసామాను, పుస్తకభండారము కూడ నష్టమైపోయినవి. కట్టుగుడ్డలతో శ్రీ చే బియ్యం సోమయ్యగారున్ను, వా సతియు, కోయ విద్యార్థులును బయటికి లేచివచ్చి ప్రాణములు దక్కించుకొనుటయే దుర్లభమయ్యెను. నిస్సలగురి యుచున్న రోహిణీకారైలో ఆశ్రమపు చుట్టప్రక్కల ఒక్క అరమైలు దూరమున తలదాచుకొనుటకైన ఆస్కారము లేకపోయినది.

తిరిగి ఆశ్రమ పునరుద్ధారణ ప్రయత్నములను చేయవలసి యున్నది. కాన మహాజనులెల్లరు తగు ధనసహాయమునర్పి మాప్రయత్నములకు చేయూత నొసంగ గోరుచున్నాను.

పోలవరం, స్వరాజ్యశ్రమ } పుసులూరి కోదండరామయ్య.

మంత్రులను తరుమగొట్టుట

సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రభుత్వము మదరాసు సనుసరించుట మంత్రుల ప్రకటన

నై నిటాలు జూను 9 - మంత్రులనుతరుమగొట్టుట రాజీనామా చేయవలసిన సందర్భములకొరకు ప్రభుత్వప్రకటనమునందు ప్రకటించబడును. ఈ ప్రకటన మంత్రులు క్రింద ప్రతినిధితో నిట్లు తెలిపిరి. "కమిషను కమిషనువారికి పూర్తిగా సహాయము చేయలేని మమ్ముల వరకెట్టి కాపనపథలో వివాదములని ధాము స్పష్టముగ తీర్చుకొనబడుటచే ఆరీకానమును మే ముగూడ అంగీకరించుటకును ఇయ్యదు. సహకారమునకు ఒత్తుకొనజాలకుంటిమి. చట్టబద్ధముగనులేని విషయములందుకన్న యితర విషయములన్నింటిలో కాపనపథవారి అభిప్రాయము ననుసరించి మంత్రులు ప్రవర్తించవలెను. తక్షణమే రాజీనామా చేసవలెను. చట్టబద్ధసంజలన ప్రత్యేకముగ అటంకము కల్పంపుదు తప్ప యితర సమయములందు మంత్రి కాపనపథ ననుసరింపకున్నచో బాధ్యతాయత ప్రభుత్వోద్దేశ్యములనివాడనకొనట అంగీకరింపమును. మమ్ములుగా తీవ్రముగ ఆ దోశని జరిగిన విషయమునైకాపనపథవారు ప్రభాభిప్రాయమును బట్టిచేయుచున్న సమయమునగూడ దానికి ప్రతికూలముగ పని చేయుట అశ్రమము. అవకాశములేనందున దురుకొంటిమి, గాని లేకన్న యిదివరకే రాజీనామానిచ్చియుండుము ద్వంద్వప్రభుత్వ కాళులు రెండింటి మధ్య అనేక ముఖ్యాంశములందు భేదాభిప్రాయములు కలగకమానవు. కాని భేదాభిప్రాయము కలిగినందున కాన్యనిర్వాహక సభ్యులుగారిని మంత్రులుగాని రాజీనామానిచ్చుట యిదివరకు యెరుగము. మరియు యావిషయమునందు భేదాభిప్రాయముకలిగిన మంత్రులు కాపనపథలోని అధికసంఖ్యకుల అభిప్రాయముతో నేకీభవించియున్నాడు. మంత్రులు వారికి జరుగవారి. ఇదివరకు మేము రాజీనామా చేయవలసిన అగత్యములేదు. కాని విముఖ్యకారణముననే రాజీనామా నిచ్చితిమి." (ఆ. వై.)

చెన్నపురి బజారు ధరలు

1928 సం॥ జూన్ 11-వ తేది సోమవారము

1. ధాన్యములు

బియ్యముబస్తాలు

కుసుమ తెనాలి	,, ప 42 కలవి	ర 18 0 0	14 0 0
నెల్లూరి	,, డిటో	,, 14 4 0	15 0 0
ధిల్లి	,, డిటో	,, 15 0 0	17 0 0
రాగులు	త. 164 బస్తా 1-కి	,, 11 0 0	12 0 0
నవ్వులు	,,	,, 18 0 0	22 0 0

2. ధాన్యముపప్పులు

కందులు బస్తా 1-కి ర 205	,,	15 0 0	16 0 0
నెనగలు	,, డిటో	,, 12 14 0	18 8 0
పెసలు	,, డిటో	,, 14 0 0	16 8 0
మినుములు	,, డిటో	,, 14 0 0	17 0 0
ఉలవలు	,, ర 195	,, 11 0 0	11 8 0

3. నూనెవస్తువులు

నవ్వులనూనె బా 1-కి	,,	145 0 0	150 0 0
నెయ్యము 1-కి	,,	14 0 0	21 0 0
మిమక వేరు నెనగపప్పు బా 1-కి	,,	50 0 0	52 0 0
చేతితో కొట్టిన	,,	48 0 0	46 0 0

వేరు నెనగనూనె గానగ బా 1-కి ర 118-0 మిమక నూనె 107
ఆముదము బా 1-కి 106 0 0 108 0 0

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయకనుపు బా 1-కి	95 0 0	100 0 0
కూరకనుపు	65 0 0	70 0 0
మిరపకాయలు(గుంటూరు) బా 1-కి	81 0 0	88 0 0
చనియాలు	91 0 0	98 0 0
గుంటూరుపాముకట్టు నీలిమందు మునుక 1-కి	ర 40,45	
కాళవా నీలిపాముకట్టు	,,	50,55
తెల్లము బా 1-కి	ర 28 0 0	50 0 0
అస్కాచక్కర బస్తా 1-కి	,, 80 0 0	80 4 0
చింతపండు బా 1-కి	,, 28 0 0	60 0 0

5. ఇనుము

పట్టారకం బా 1-కి	,, 29 0 0	81 0 0
చదరం	,, 24 0 0	80 0 0
రత్నండు	,, 28 0 0	80 0 0

6. నూలు

నెం 20 బెన్ని సెంహం యాటి	ర 7 14 0	
నెం 6 ,, కట్టారి	,, 4 9 0	
నెం 24 ,, లాకి	,, 6 0 0	
నెం 20 1/2 రెప్పెట్రిలు	,, 7 3 0	
నెం 40 బామ్మరు, 10 పా	,, 11 2 0	
నెం 44 సాండో	,, 5 12 0	
నెం 40 రాజీ	,, 10 0 0	
నెం 4 బెన్ని మసీదు	,, 4 8 0	

7. దూది

బోగవాడను బాడువ 1-కి	ర 402 0 0	
---------------------	-----------	--

8. బోగవాడులు

బా 100 కులద 1-కి	ర 64 4 0	ర 64 8 0
బంగారు తలము 1-కి	,, 21 0 0	21 2 0
పవరస 1-కి	,,	18 7 6
ఇత్తడి బా 1-కి	,, 280 0 0	284 0 0
రాగి బా 1-కి	,, 268 0 0	270 0 0

రంగులు

అలిమోలు స్వీట్టులలాండు అలిజరయ్య సింహం

పీపా 1-గ్రీలుడి 20 కి ర 62 0 0

,, నీలిరం 1 రతి	1 12 0	
,, 14 రతులు	1 11 6	
,, 38 రతులు	1 11 0	
,, 58 రతులు	1 10 6	
,, 1 అందరు	1 10 0	

జీర్కలు పాస్తుస్కాల్ తెల్ల అనగా (బర్ని, రెడ్డు) 8 8 0

కాంగో 8 1 0 6

1 2 0

“యాత్రికుల టూరిస్టుకారు - 3 వ తరగతి”

యాత్రికులు, వివాహసంఘములు మొదలగు వారి ప్రత్యేక సౌకర్యార్థమై 3 వ తరగతి టూరిస్టు కారు నిర్మించబడియున్నది, ప్రజలచే నుపయోగింపబడుటకీది ప్రస్తుతము సిద్ధముగానున్నది. ఇందులో 58 గురు కూర్చోనుటకును, 28 గురు పండుకొనుటకును స్థలముగలదు. ఒకవంటగది, భోజనశాల, స్నానమునకు ప్రత్యేకగదులు, స్త్రీపురుషులకు ప్రత్యేకమగుదొడ్లు మొదలగువికూడ యందుకు చేర్చబడియున్నవి. వంటగదియందు త్రాగుటకు అగత్యమైనవడిగట్టిననీరుకూడవచ్చునట్లు యేర్పాటుచేయబడియున్నది. అవసరమైన స్థలములలో కొఠాయిలుకూడగలవు. ముఖముచూచుకొనుటకు అద్దములుకూడ అమర్చబడియున్నవి. సంచారముచేయునట్టి సంఘములకు 50 గురుకి చెల్లించునట్టి మెయిల్ కట్టుముతో మామూలుగా అపుటకు గంట 1 కి రూ. 0-12-0 వొప్పనను చార్జి చేయబడును. 50 గురికి పైన ప్రయాణీకులు హెచ్చుగా నున్నప్పుడు టూరిస్ట్ పట్టికలో నున్న మేరకు కట్టుము చెల్లించవలెను.

రైల్వేవారిచే సరఫరాచేయబడు భోజనమునకు సందర్భముల ననుసరించి తిరుచునాపల్లిలో నున్న చీఫ్ కమ్యూనికేషన్ సూపరిన్ టెంట్ డెంటు గారిలో ప్రత్యేకముగా యేర్పాటు చేయకొన వలెను.

పూర్తి వివరములకు తిరుచునాపల్లిలో నుండు చీఫ్ ట్రాన్సు పోర్టేషన్ సూపరిన్ టెంట్ డెంటు లేక పల్లిసిటి ఆఫీసుకు వ్రాసుకొనవలెను.

సౌత్ ఇండియన్ రైల్వే కంపెనీ లిమిటెడ్,

(ఇండ్లాండులో ఇన్ కార్పొరేటు చేయబడినది)

మిస్ మేమో

గ్రంథ ఖండనము

ఇందు, మిస్ మేమో వ్రాసిన భారతదేశము గూర్చి వ్యాసనయవాచ్యు దుస్సూ, దుస్సీల, దుర్భామల ములు, వాటిని ఖండించుచు భారతదేశ వాడుకల వాసిన యఖండిఖండనములనుగ వ్రాయబడినవి. మిస్. మేమోమిభ్యాభిమానులకు మోహనమునుటకు టుల్ యఖండినమును ప్రకటించుచుని యాంధ్రములో జనులకోరుటచేత నుద్రించుచున్నాము. డిల ర 1. జి. ఎస్. శాస్త్రి అందు కో తపాలాపెట్టె నెం 110, మద్రాసు

ఆంధ్ర లిపిసంస్కారమా?

ప్రభాకరశాస్త్రిగారి పుణ్యమవల్ల ఆంధ్రలిపిసంస్కారముగూర్చి ఆంధ్రదేశీయులలో చర్చలు ప్రారంభింపబడినవి. కొంత వాల్లులు పుష్టింపవలయు ననియు ప్రాతవాల్లులు తెలుగు దిగుగొట్టువలయుననియు ప్రాతవాల్లులు ప్రకృతివ్యవస్థలయ ననియు క్రిందివాల్లులు ఆంగ్లీకరణలకు విచరవలయుననియు దీర్ఘ ముల నరకవలయుననియు ప్రాస్తవములు దీర్ఘింపవలయుననియు వింతవాదనలాడిపడచుచున్నది ఇదియంబయి భాషాశాస్త్ర ఆరంభదశ! వా!

ఈసంస్కారమందులకని ప్రశ్నించుకొనిన తెలుగు ప్రైపుయంట్లమున కనుగు లిపికొరకు యచ్చారణ ననుసరించి లిపియందులకొరకు అచ్చుకూర్చువారి సౌకర్యముకొరకు ను అనుసంధానము వచ్చుచున్నది. ఈభావకర్మముకొరకు లిపి మార్పుయ? తరతరములనుండి వచ్చుచున్న తెలుగుకలం శేఖం డిశేయుటయ? తొందరయేడ్చి ముసలిపండితునిసయితము గంట ఓంమూలు జిద్దనుబడుచు? లక్షలకొలదిగవచ్చు మద్రా కాలలలోని తెలుగుపి శేఖులన్నియు కృష్ణ గోవానీపాలకే యుటయ? కోట్లకొలదిగవచ్చు తెలుగుగ్రంథములన్నియు మిగి పాటుచేసి యాలలతోకడని అక్షరములతో కూర్చుటయ? వాగువాగు! పెరికడిరినది లోకలి తలకు చుట్టులననదే.

ఈసంస్కారము ఉచ్చారణసంబంధి లిపిమార్పుల కనిన అందరు సంబంధులు. కాని మిషనరీ యంత్రముల నిర్మాణకర్మమున ఈసంబంధులని విషయము యంత్రనిర్మాతకు సాధింపని సాధింపరానిది విషయమున్నదా? ప్రైపుయంట్లము కనిపెట్టు మహానీయులకు పక్షియకర్మము తెలుగుయందుంట్లున్నదా? లిపినిసంబంధి ప్రైపుయంట్లము? ప్రైపుయంట్లముకొ రకు లిపిసంస్కారమా?

మహమ్మదు పర్వతమును సమీపించుచున్న పర్వతమే మహమ్మదును సమీపించులయునను శాస్త్రోక్తి యచ్చారణమే. ఇంతమాత్రమున ఈవోడియత్తులము సృష్టి యనవసరమని వా ప్రార్థన. ఒకయంత్రనిర్మాతయనకై లిపియంతయు నాంతయుగ మార్చి అందరిని ఆక్షరభాషావ్యాధిగ జేయుటేమి విశేషము? ఇంతకును ఇంగ్లీషులో అచ్చుక్షరములు, వ్రాత అక్ష రములున్నట్లు తెలుగులో ప్రైపుక్షరములు అచ్చుక్షరములని రెం దువిధములుగా నుండువా? లేక ఒకలిపియే అమలునందుండు వా? ఒకలిపియే అమలులోనుండువలయుననిన ఆంధ్రదేశము దా ర్భాగ్యవతి యయిననుమాట యచ్చారణమే. ఆంధ్రదేశీయుల గల అచ్చు యంత్రములన్నియు ముగియుటలగునను, ఆంధ్రదేశమునగల గ్రంథములన్నియు పునరుద్ధరణ పొందినవియుండు ను. ఆంధ్రదేశీయులగల పండితపాదు లందరు ఆక్షరభాషా

స్థలము సమర్థముపొందుదురు. ఇట్టిసంస్కారమున్ని పట్టి ప్ర తిఫలము ఆంధ్రదేశము పొందుచున్నదా?

లేక రెండువిధములగు లిపియే అమలునందుండిన ఇం తనకవండదు. అసదమగు వర్తకులు మొదలగువారు అన్య భాషానిపి పరివయములయె యా సంస్కరింపబడిన లిపిని నేర్చి కొని వారియుత్తరపుత్తరములను ప్రైపుయంట్లసహాయము గ తెప్పించుకొనగలరు.

కాని వాదోమనవి. ఇంతమాత్రమునకు లిపిసంస్కార ము అసదమాయని నేను మిమ్ములను ప్రార్థించుచున్నాను. ప్ర స్తుతము మనకున్న లిపిననుసరించి ప్రైపుయంట్లము కనిపెట్టుట పెద్దకష్టముకాదు లేక వింతయోకాదు. తెలుగుప్రైపుయంట్ల ము కనిపెట్టువాడ కావలయునని ప్రయరించిన రెండువెలులలో తియారగుదురు. వారికి ఏన లిపియొకపరచి యంత్రనిర్మాణక ర్మము లిశేషులకు కొంతవైకము వెచ్చించినచో ఒకనిర్మాతము లో మిషను రేయాలై మీకావచ్చునట్లువలెను. మనఆంధ్రులలో నే అనేకులు యంత్రనిర్మాతలు, మేధాసంపన్నులు, పెట్టుబడి లేక, ఆదరించువారు లేక ఆక్రమములలో తలదాచుకొనియు న్నాడు ఆట్టివారిని శేరదీసి, వారిని పోషించి వారిచే యంత్రమును సమకూర్చింపజేపదా? ఆట్టివాధులు మనదేశమున యే?

గూడవల్లి రామబ్రహ్మంబోదరి
దేజవాడి

పూజా, జూన్ 8: పండిత మనమోహనమాలవ్యాసగారు తోనవ్యాసంబలి కైకల్యనప్రతిష్ఠాపనము సంపదించి సోగాభ్యాసము గురించి విద్యాధులకు పునస్సంబించిరి. విద్యాధు లకు యోగాభ్యాసమునందు శిక్షగరిగినవారు ద్విధా కా యు లయ్యెదరని మాలవ్యాసగారు చూచించిరి. 12 వ శేషం భార్య నేక సంఘవాద్ధి కోర్కెనమునకు పండిత మాలవ్యాసగారు వచ్చుగా

మంచి తరగతి

చేసిన ఆరోగ్యమును మరల చక్క గొచ్చుకొనుటకు ఆతంకనిగ్రహ మూత్రలు చేపయోగించవలెను.

82 మూత్రలుగల పట్టి 1 కి రూ 1/-

ఆతంకనిగ్రహ ఫారమ్

26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

కౌన్ తియేటరు

1928 జూన్ 9 వ తేది శనివారమునండి
12 వ తేది మంగళవారమునకు రోజులు చెండాటలు
సాయంత్రము 8-15 రాత్రి 9-30-ని
మదన్ థియేటరు లిమిటెడ్ వారు
బెక్విస్ విలియంగారి పేరొందిన

సోదరులందరు బలవంతులు

అను నవలను 7 భాగములలో ప్రదర్శింతురు.
ఆగాధమున పదుద్రములలో భయకంపితముగు పోట్లా
టును కనిన ఓడలు యుల్లునునట్లు నిపించి ఆతడు నిక్రముగా
నిర్భయముడైన శూరుడనునట్లున్నాడు.
ముఖ్య పాత్రధారులు. హాన్ బాబ్ ఆఫ్ నోటర్ డేమికు
చెంపిన లూక్ చాన్. సోదరులనుకు ఖనియనునట్లున్నాడు

బిల్లి డోవ్

నిపుణులని పేరొందిన మల్కమ్ మెగ్గేగర్. భీకరా
కృతినీకాల్చిన పరిహాసము, విచారము, ఆశ్చర్య చకితమైన
దైర్యసాహసమును గనుర్చుటనర్హు కల్పితగాధ వాస్తవముగా
దీనిని వింపిన డెద్దియనులేదు.

"స్వింగ్ ఫీవర్" లో కామిడిలో పాత్రలు లాడుడను
మాడబడును.

హాచితము. ఉచితము. ఉచితము.

కోటిశ్రేణులు కండు. ప్రతియేడు జేనకువేల ప్రజల అక్షాధి
కాకులను చూడ. మిత్ర కాగూడదు.

1928 సంవత్సరపు వాణిజ్యముయొక్క

భవిష్యత్తు రిపోర్టు

ఈనర్సరకు మియొక్క వ్యాపారాధిక్యతయొక్క సత్య
మునుడెబబ్బును ప్రపంచవ్యాప్తమైన జ్యోతిషమును, యావిద్య
యందు ప్రత్యేక భుక్తి సంపాదించినవాడు. యావిద్యను మి
యొక్క వ్యాపారమును గూర్చి తేదీలు వివరముతో యెట్లుజరు
గుచున్నాయో, ఎట్లు సాగియున్నాయో, సప్త యా గిరాకీ యెట్లుండునో
వాస్తవము క్లారిటీ చేయవచ్చును. ప్రపంచములో ప్రతివోటను
జరుగు వివిధ వా. చరములను గూర్చి జేరుగ దెబ్బపును.

తన సలహా బోధించుట తొందరపడుదు. పుస్తకము
భరణమును టి 5 క్రొకొనబడును. ఆలస్యము చేయరాదు. కొద్ది
ప్రచురణ మాత్రమే గలవు.

ప్రకటన :- ఈ పుస్తకము యొక్క పూర్తిగా ముద్రా 1928
ప్రపంచము వ్యాపారసంస్థలన్నియు యా రిపోర్టును పయో
గించుచున్నాడు.

ఇంగ్లాండునందును- డ్రాగ్డెక్టుములందును నప్రదారులు
— "స్విట్జర్" వారిచేత, రిపోర్టు తెలు. 2056.

బొంబాయి (ఇండియా)

ఆయాస వడవదు

3919

శూలనొప్పి తగ్గిపోవును

3

చాంబర్లెన్ శూలనొప్పి నివారిణిని ఉపయోగించిన
ఉత్తరభారతముననే బాధనుండి విముక్తిపొంది సౌఖ్యము నను
భవించగలవు. ఇది చాలా నమ్మకమైనది. చాలాకాలమునుంచి
అనేక ఘనవిద్యులచే ఆమోదింపబడు చున్నది. మందులంగ
ల్లన్నిటిలోను మౌర్యము ప్రపంచమందంతటను శూలనొప్పి
లకు, తిమిరి వాయువులకు, అతిసారమునకు, పొత్తికడుపునకు
బంధమైన వ్యాధులన్నిటికి వాడబడుచున్నది. వెంటనే దాని
నుగుండును పొందుచున్నాడు. ఎల్లప్పుడు దగ్గర నుంచు
కొనుడు. ఇంక అరూపము పొంద నవసరము కనిపించదు.

చేంబర్లెన్ శూలనొప్పినివారిణి

CHAMBERLAIN MEDICINE Co.,

Des Moines, Iowa U. S. A.

మత్తుపదార్థము లిందులో కలియదు.

CHAMBERLAIN'S

శూలనొప్పికి, అతిసారమునకు పూచీయైన నివారిణి.

కడుపునొప్పికి ప్రథమనివారిణి.

గాజీముస్తఫా కెమాల్ పాషాగారు

నూతన తురుష్క సామ్రాజ్య సృష్టికర్త
(జగుగుమిల్లి సాంబశివరావు, బి. ఏ.)

తురుష్క రిపబ్లికు ప్రభుత్వమును నెలకొల్పి యూరపు
లో మరల తర్కి పానమును గలగజేసిన ధీరుని చరిత్రమును
రెలిసికొనుట యవసరమున దలంచి ఆయోధుని చారిత్రమును ఇం
దు బొందుపరచుచున్నాడు. ఇత్రాపీం అహ్మదు కెయరల్లా
గారు "కతెంటు హిస్టరీ"లో ఇట్లు కెమాలపాషాగారినిగూర్చి
చెలుపుచున్నాడు. నూతన తర్కి సృష్టికర్త గాజీముస్తఫా కెమా
లు పాషాగారు 1860 సంవత్సరమున సలానికాలో జనించిరి.
గాజీ అనగా విజయదాని యర్థము. ఇతడు శ్రీమంతునిపట్టి. ఇత
ని తండ్రి, ఒకపుడు ప్రభుత్వము పనిలోయుండెను. పిదపాతడు
కలపవర్తకడుగ నుండెను. జీవితారంభమున కెమాలపాషాగారి
కి గణితశాస్త్ర మున్న యభిరుచిమొదలు. అతని యభ్యుత్తమేధా
సంపదను యుపాధ్యాయుడు మెయ్యుకొని ఆతనికి కెమాలఅను
విరుదమునిచ్చెను. కెమాల అనగా సమగ్రుడని యర్థము. నేటికి
గూడా తడిశామంబమునే ధరించుచున్నాడు.

1904 సంవత్సరమున సైనిక పరిమత్తుకండి పట్ట భద్రు
డాయెను. క ప్రను హోదాను గడించెను ఉదారభావుడు, హమీ
దియాపాలన మున్న కెమాలకు ఎంతమాత్రము గట్టుదు. దానిని
గొల్చుటకు యంతర్జియను రహస్య సంఘము నేర్పాటు
జేసెను. తన తోడివారిని లిబరల్స్ కొందరిని జేర్చెను. ఈ సం
ఘము హమీదియా పాలకులకు ప్రాణసంకటముగ ఏర్పడెను.
ప్రభుత్వముతో రగడపర్చడెను. ప్రభుత్వమునా రీతనిని ఆరెస్టు
జేసి చెజెసాలయం దుంచిరి. విడుదలయిపిమ్మట సామ్రాజ్య
మందు కడు దూర ముండున్న ఒక రాష్ట్రమున
కంపబడిరి. పిన్నవయస్కులగు ఆంధోళీకులను
కడు యుపద్రవకరులు గావించిరి ఇట్లు దూరముగ బంపు
టాసామ్రాజ్యమున ఆచారమైయున్నది. కెమాలపాషాగారి
యదృష్టమున అతనిని బంపినది సిరియా రాష్ట్రమైనది. అతని
యాలోనుండు ఏ ఈమెను మున్నగు నిర్ణయదేశము గాదు. డ
మాస్కనులోను జాపాలోను ఇతని కుద్యోగమునిచ్చిరి. ఆచట
తనయభిప్రాయములతో ఏకీభవించువాడు నేపాతులైరి. ను
ల్లాను కోపమున కామూతియై సంకటబడుచున్నవారు ఇతనికి
మిత్రులుగ ఏర్పడిరి. జపానుండి రహస్యముగ, దొంగతనముగ
ఈజిప్టు, గ్రీసు దేశములగుండా సలానికాకు, జన్మస్థానమునకు
పారిపోయెను. ఇచట ఇతరులతోగలిసి "యూనియన్, ప్రా
గ్రేనేవుకమిటీ" నేర్పరచెను. ఈ సంఘము 1908 ఆబ్దులు హమీ
దుగారిని వధుభ్రమనిజేసెను. రాజ్యాంగవిధానమును క్రొత్తగ
ఏర్పరిచిరి. జేఖమంతటను గూఢచారు లుండుటచే అతని పను
లన్నిటిని రహస్యముగ ప్రభుత్వాధికారులకు చెలుపుచుండిరి.
మరల అతనిని ఆరెస్టు జేయవలెననిరి. కాని సలానికాపాలనయధి
కారిని నేపాతుడినుటచే అతనిని తప్పించుకొని పారిపోవున
టుల జేసెను. జూవాకేగి మరల తనయువ్యోగములో ప్రవేశిం
చెను. అంతటితో ఆయాదంతము ఆరెరించెను.

ప్రజాస్వామ్యవాది

1908 విప్లవము సందర్భమున కెమాల కాన్స్టాంటినో
పిలుకు వచ్చెను. ఎన్నడువేగానికి కెమాలనకును సరిపడుటలే
దు. నైన్యమునకును రాజకీయములకు సంబంధములేకుండజేయ
వలెనని ఎన్నడువేగానికి సిద్ధాంతము. ఇట్టివిధానము నవలంబించిన
ముప్పు తచ్చు కవచ్చునని కెమాలగారు గ్రహించిరి.
దీని నెటులైన ఓడించుటకు ప్రబల ప్రయత్నములను జేయుచుం
డెను. సైనిక నిరంకుశాధికార మేర్పడునని ఆతడు కన్పెట్టెను.
సైనికులు తమ తృప్తికొను దేశమును పాడుజేసెదరని ఆతని
భయము. నిజముగ ప్రజాస్వామ్యమును నెలకొల్పవలెననిరి. నీతి
బాహ్యముగ ప్రాతనుల్లాను పరిపాలనము గూడదనిరి. తన
సిద్ధాంతములే సాధించుటకు పోరాడెను. తన ప్రయత్నములు
ఫలించకపోవుటచే ప్రాగ్రేనేవుకమిటీతో సంబంధమును వదలు
కొనెను.

1911-ఇటలీ తురుష్క-యుద్ధము

లో యధికారులబారినండి తప్పించుకొని బ్రిటానీలో
ప్రవేశించెను. డెర్బానైన్యాధికతత్వమును స్వీకరించెను. ఇటలీ
లో తుదివరకు పోరెను.

బాల్కను యుద్ధము

1912 లో బాల్కనుయుద్ధము సందర్భమున అతనిని
గల్లిపోలీ కంపిరి. బల్గేరియనులను దాకుట ఆరీకట్టవలెననిరి.
విశాళకరమున ఆబాల్కనుసంధి గుదిరినపిదప సోఫీయాలో
నైన్యాధికారి నియమింపబడెను. యూరపియనుయుద్ధము
ప్రారంభమునగునకు సోఫీయాలోనే యుండెను.

కెమాల జర్మనీకి సంతతము శత్రువే

జర్మనుల తంత్రములను కెమాలగారి కాదినండి కట్టుదు.

1914 లో తన ప్రభుత్వము జర్మనీతో కలియరాదనియు కని

DIAMONDS & JEWELLERY

BAPALAL & COMPANY
216 CHINA BAZAAR ROAD.
MADRAS.

"పెట్టుచు బాగ్రతగ యుండవలెనని చెప్పి నిల్లుగట్టుకొనిపోరెను.
కాని ఎన్నడువేగా రెల్లప్పుడును పోట్టుడంకదరులనే కొని
యాడుచుండును. జర్మనుయుద్ధములో నొకరుగ యుండెను.
తర్కిని జర్మనీకిండి రాజ్యము యన్నటుల జేసెను. కాని
కెమాల కది ఎంతమాత్రము ఇష్టములేదు. ప్రతినిమిషముండును
కెయజకు నేనానులను ఆక్షేపించి వారి విధానములను ఖండిం
చుచునేయుండెను. జర్మనీకే తుదకు ముప్పుగల్గునని శకుని
పల్కలను బల్కలను శత్రుసారస్వము గావించుచుండెను. అట్లుని
ఆతడు అవిశ్వాసముగ ప్రవర్తించలేదు. తన కొసగిన
యధికారమును చక్కగ నిర్వహించెను. కాని ఎన్నడువేగానికి
ఎల్లప్పుడును ప్రక్కలో బల్లముగా
నుండెను. ఇతనిని ఎటులైన తప్పించుకొనుటకు పనికిరాని వటా
లమునకు పెద్దగజేసినను కెమాలగారు చక్కగ తన ధర్మమును
నిర్వహించెను. మంచినటలమును తయారుజేసెను. గల్లిపో
లీలో ఈవటలముతో విజయమును బడసెను. డార్లి నెల్సన్
దగ్గర మిత్రమండలి ఆవజయముల, డెలిసినివయము. ఇతడు
కడునైపుణ్యముతో వారి నోడించి పేరుగాంచెను.

అసహాయశూరుడు

గ బ్రిటిషువారితో పోరెను. బ్రిటిషుసేనలు తనను
చుట్టుముట్ట తప్పించుకొనెను. ఇంకను శత్రువుతో పోరెదనన
కాన్స్టాంటినోపిలు ప్రభుత్వమువారు వలదన ఆతడు తన
యధికారమునకు రాజీనామానిచ్చెను. రాజీనామా ఇచ్చుటకు
ముందు శత్రుస్నేహములను సేసెను శత్రువునకాహుతిగాకండ
తప్పించెను.

కాన్స్టాంటినోపిలుదగ్గర జాతీయవాదులుగూడ అతని.
ప్రాశ్నాచు నీయలేదు. నిరుత్సాహముచే క్రుంగిపోయెనుకి
ముప్పు తప్పనినరీతయినట్లు గన్పెట్టెను. అందరును నిరాశజెం
దిరి. తురుష్క సామ్రాజ్యము విచ్ఛన్నముగాకండ ఆమెరికను
మ్యాండ్లే టాక్కులే కాపాడగలవనకొనిరి ఆ రోజులలో ఒం
టరిగ కెమాల పాషాగారు విశ్వాసమును గొల్పొక తర్కిని
కాపాడగలమును నమ్మకముతో ప్రయత్నించుచుండెను. ఇత
రుల సహాయము తోడు, తనసేనతోను తన సహాయముతోను
తర్కికి భయముండదని నమ్ముచుండెను.

గ్రీకులు స్మిర్నాను బట్టుకొన్నపిదప కెమాలపాషాగా
రు క్యామునుకు నైన్యాధికారిగ బోయెను. తురుష్క జాతీయ
నైన్యమును పురిగొల్పి శత్రువులచే జిక్కిన రాష్ట్రమును వశ
పరుచుకొనవలెననిరి.

ఒకవంక మిత్రమండలి, ఒకప్రక్కతురుష్క ప్రభుత్వ
మునా రీతనిని అనుమానించిరి. రాజధానికి మరలిరమ్మనిరి. అం
తటితో మరల రాజీనామానిచ్చెను. రాజధానికేగలేదు. ఎర్జి
కోమడగ్గర ప్రథమ జాతీయమహాసభ నేర్పాటుజేసెను. సివా
నులో రెండవసభను గావించెను. సభ నాప్రజేయుటకు ముందు
కాంగ్రెసువారిక సంఘమును కాశ్యతముగ నియమించి దాని
కీరనిని అధ్యక్షునిగ జేసిరి. నుల్లాను ఇతనిని బహిష్కరించెను.
కాని అతని వలకబడి తర్కితగలిసి నొచ్చెను. దమాఫరీదు
మంత్రివర్గముగూడ ఈతని పలుకుబడి భయపడికి రాజీనామా
నీయవలసివచ్చెను. అతీరిజాగారు క్రొత్త మంత్రివర్గమునేర్పా
టుజేసిరి. తాత్కాలిక సంధినిజేసికొన ప్రయత్నించెను. రా
యబారములు జరిగెను. మిత్రమండలి పలుకుబడిలేని ప్రదేశము
నెచటనో ఆసియామైనదలో జాతీయమహాసభను నెలకొల్పి
వలెనని కెమాలపాషాగారు డెలిసిరి. అతీరిజాపాషాగారు రంగీ
కరించలేదు. బ్రిటిషువారు కాన్స్టాంటినోపిలు శాక్రమించు
కొనిరి. పార్లమెంటు సభ్యులను వదలగొట్టిరి. చాలమందిని మ
ల్లాకు ప్రవాసమునంపిరి. దానికి ప్రతిక్రియగ అంగోరాలో కె
మాలగారు క్రొత్తసభను చేకూర్చిరి. బ్రిటిషువారి చేయిందు
కీలుబాముగాయున్న నుల్లాను ఇతనిని లోబర్చుకొనుటకు నై
న్యమును బంపెను. అనటోలియా కైతులీతని పెరితగబడునటుల
జేసిరి. కాని అనైన్యము నోడించి విరుగుదాటునణగద్రొక్కెను.

On High Pay, Vacancies every-where
Success guaranteed. Apply for a copy of "My
Chances in Electricity" enclosing 2 anna
stamps. Fare Paid.—Cambridge Electrical
Training College, Royapettah, Madras.

MADRAS

బార్లీ సత్యాగ్రహము

భారత జాతీయ సత్యాగ్రహమే

సత్యాగ్రహానికి శక్తివంచన లేకుండ ధనమొనగడు

రేపు 12 వ తేదీ మంగళవారమునాడు
బార్లీ విజయ ప్రార్థనములను గావింపుడు

పతాకములతో ఊరేగింపు

రేపు సాయంకాలము 5 1/2 గంటలకు చెన్నపురిలో తిరువల్లి క్లబ్బి గంగైకొండనుమంట
పమువద్దనుండి బయలుదేరి తిలకు ఘాటుకు వెళ్లును.

బహిరంగనభ

రేపు సాయంకాలము 6 గంటలకు తిలకుఘాటులో బహిరంగనభ జరుగును.

చెన్నపురిపౌరులు వేలకొలదిగా రాగోరెదము.

11-6-1928,
సోమవారము.

ఇట్లు,
చెన్నపురి మండల కాంగ్రెసుగంఠము.

ధనసహాయము చేయుడి!

బార్లీ యుద్ధవిజయమే
దేశదాన్య విమోచనము!
బార్లీ పంటకొపు
మన ప్రభు పటాలములు!

గాంధీమహాత్ముని సంకల్పమును

కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని ఆజ్ఞయు నిదియే!

కాంగ్రెసు అధ్యక్షులగు డాక్టరు అన్నాగారు
రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కమిటీలకార్యదర్శులకు యీ
క్రింది తంతివార్తనంపిరి:—

మహాత్ముడు ప్రత్యేకించి కోరియున్నందున బార్లీ సత్యాగ్రహోద్యమ విజయప్రార్థననూ అన్ని రాష్ట్రములలోను యీ జూలై 12 తేదీ జరుపబడుటకై ఏర్పాట్లు చేయవలసినదిగా కోరుతున్నాను. ప్రత్యేకము వసూలుచేయవలెను. బహిరంగముగా ప్రజల దేశభిమానము వెల్లడించుటకు ఏర్పాట్లు చేయవలయును. వ్యవధి కొలదిగా నున్నది ప్రయత్న లోకము చేయవలెను.

డాక్టరు అన్నాగారు యీ క్రింది విజ్ఞాపన
జేయుచున్నారు

జాతీయమండలము ధర్మబుద్ధిగలవారైనచో దేశభిమానము కలవారైనచో తాము ఏయే భిక్షుమత విశ్వాసములను కలిగియున్ననూ, ఏయే జాతివారైననూ, ఏయే రాజకీయ వత్సభిమానలనన యీ జూలై 12 తేదీ బార్లీ సత్యాగ్రహోద్యమ విజయోద్యమ జనకవోపు జాతీయభిమాన బహిరంగ ప్రదర్శనము నిర్వహించుటకు జరుగునట్లు తోడ్పడగోరుదున్నాను. అక్షరకృషులపాలై అణుమాత్రమైనను కాంతిసహనములను బ్రేదక కృషిపాఠ్యమైన సత్యాగ్రహము నపనందించి శ్రీయుతపల్ల భాయి పలేలుగారి శాయకత్తునువధియై కృతనిశ్చయములై దేశదాన్య విమోచనకై కృషి చేయుచున్న బార్లీ ప్రజల సహాయార్థము ప్రతి వట్టగుమందును అయా సానికపరిశీలన ననుసరించి ప్రజాభిమాన బహిరంగ ప్రదర్శనార్థమున ఏర్పాట్లు చేసి శక్తివంచన లేక చందాలను వసూలుచేయవలయును.

అక్రమముగా హెచ్చించబడిన ధూమి కిక్కుతన రద్దు చేయుట కొరకు మాత్రమే బార్లీ ప్రజలు పోరాడుటలేదు. అధర్మమును నిర్మూలించి ధర్మమును ప్రతిష్ఠించుటకైయు కష్టముల ననుభవించవలయునో ఎట్లు ఆర్థికత్యాగముచేయవలయునో ఎట్లు ప్రతిఘటించి పోరాడవలయునో బార్లీ ప్రజలు దేశమునకు బోధించి ప్రత్యేక నిదర్శనము గానుండుటకై పోరాడుచున్నాడు. కాబట్టి మనదేశదాన్య వి

మోదకై ప్రారంభపడిన యీ సత్యాగ్రహోద్యమమునందు మండలమునకే పరిమిత పటాలములే బార్లీ ప్రజలు (ప్రెస్)

నిరపాయజీవనుల శిక్షించుట

బార్లీ, జూలై 9:— బార్లీ సత్యాగ్రహోద్యమ ప్రచారకోద్యోగియై టెంగి నార్త సంపుచున్నాడు:— వంకనేడు గ్రామనివాసులను మంచి మర్యాదగల కుటుంబములు, చాలాని స్త్రీయులు అనేక యికరములను సేయుచున్నందున వ్యవసాయదారులు అగు 17 నంది రైతులును ఇద్దరు వారింటికి రుసు దొంగిలించి రినియు అట్టిచేసిరినియు వనసుకేరములు వారి మీద పోరకున్నారని ఆరోపించబడినది.

ఈ కేసులో మేజిస్ట్రేటుగారు నేటికే పట్టు తీర్పు చెప్పిరి.

మొత్తము 18 మంది మద్యులలో రిగురు యిదివరకే విడుదల చేయబడిరి.

ఘోలాలు, ఉకాఖాయి, వ్యావ్వి, వాల్క, ఘోగిలాలు విడుదల చేయబడిరి.

10 మంది మాత్రము శిక్షార్హులని నిరూపించబడిరి (1) కన్యకీ గలాలు (2) రాంజీ మరాఠ (3) కన్యకాబ్బి (4) వారకొకా (5) కంకీ మరాఠ (6) వాదికలా (7) చిర్రేందే (8) జీ.కె.దయాల్ (9) యనీగాలు రాంజీ యీ 10 మందియను వంకనేరువాసుల రైతులు. పీర్షిడుం గార్లీ అనువరకు మాత్రము బార్లీ రాణి వరాజ్ విద్యాలయములోని విద్యార్థి వీరందరకు వీలుబోడ్డు 447, 852, 149 నక్షముల ప్రకారము 6 నెలలవాపస కతి శిక్ష విధింపబడిరి.

వీరందరికి శిక్ష విధింపబడినట్లుగా తీర్పుచెప్పబడినపుడు వీరి తాలూబు ఘర్షణ ప్రస్తావన పునఃపునః కోర్టుకు వచ్చిరి.

మారుతుండి డాక్టరు పదీక్షిగునాకను వారి భార్య గాకను వై. జి. పండిత్ గాకను, చొంగాయుకుంకి వి. జి. భేతగాకను నిశ్చయిరి.

52 గ్రామముననబులు రాజీ నిచ్చిరి

అనేక గ్రామములలోని పోలీసువలేలులకు తమ ఉద్యోగములకు రాజీనామా నిచ్చిరి.

గతసాయంకాలమునకు లెక్కబడిన 52 మంది రాజీ నిచ్చిరి.

ఇకను అనేకమంది రాజీనిచ్చుచున్నార. (ప్రెస్)

బార్లీ విజయాశీర్వాదదినము

లాహోరు
లాహోరు, జూలై 11:— బార్లీ సత్యాగ్రహోద్యమ విజయోద్యమ ధనసహాయముచేయుటకై చందాలను వసూలు చేయుటకును ఊరేగింపులు ధనసహజరపుటకును కాంగ్రెసులకారిదగ్గరనువాడు లాహోరులో సభ్యులనుజన చేయుచున్నాడు.

అధర్మము! అధర్మము!

దేశమందంతటను ప్రతిధ్వనించవలెను

బార్లీ తాలూకాయందు బొంబాయి గవర్నమెంటువారు అంబలించుచున్న నిరంకర పద్ధతి, అధర్మము అధర్మము— అని శతమంతటను ఒక్క కంఠముతో మారు మ్రోగవలెను. ఈ నిరంకర పద్ధతులకురియై బాధలందుచున్న ప్రజలకు ప్రతి భారతీయుడును సహాయము చేయవలెను.

ప్రభుత్వమువారి అవ్యక్తప్రవర్తనవల్లనే తాలూకా పౌరులు మహావిరులగుటకు సందర్భ మేర్పడినది.

పైపద్ధతులు లాహోరులోని బ్రిట్యూనికన్ ప్రాయమును బార్లీ విజయోద్యమము సలక్షణముగా జరుపవలెనని ప్రజలకు హెచ్చించుచున్నది. (ప్రెస్)

వంగరాష్ట్రము

డాక్టరు ఆ. కా. గి. గారి విజ్ఞాపనను కరసావహించి వంగరాష్ట్రములోని అన్ని జిల్లాలందును ఆయా జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీలవారు బార్లీ విజయాశీర్వాదదినము జరుపవలెనగా జన సలయనని వంగరాష్ట్రము కాంగ్రెసు కార్యదర్శి ప్రమోద చేసిరి. (ప్రెస్)

న్యాయస్థాన వార్తలు

న్యాయమూర్తి రామేశంకారి యెదుట

ఉమా తామను ఇంక ముగ్గురు మద్యులను బెయిలుమీద విడుదలచేయవలెనని బార్లీ జోసపుగారు సేతు విక్రమను జజ్జి రామేశంకారి యెదుట పిటిషనుబెట్టగా న్యాయమూర్తి లందులక గీకొందిరి.

కాకో కొట్టాలపల్లె శాదాను అను తెగవారికిని కల్లాను అను తెగవారికిని చాలకాలము నుండియు వివాదములను. వారి శాదాను తెగకు చెందినవాడు, మద్యులు కల్లాను తెగకు చెందినవాడు. ఒకనాడు వాడి తనయెద్దులను మేళుకొనుచుండగా మద్యులు వానిని అవహించిరి. వాడి మామగారు కామమప్పటి గ్రామమున నులుకు ఈపడుచారను. తెలిపెను. తదుపరి ఒకటవ మద్యునికి వదిలూపాయల నిమ్మిట్టచే నదరు యెద్దులు మరలి వాడికే చేరవట. దిండుగల్లు మొదటితరగతి మేజిస్ట్రేటుగారు ఈ కేసును సూప్రీమరౌతున్న విచారణలో గ్రామముననలుకు ఈవిషయమునుబట్టి ప్రప్రథమమున తెలిసిన విషయమువారేను. మేజిస్ట్రేటుగారు గ్రామముననలుకు విచారించగా ఈ కేసునందు ఈ కేసును ఈ చొంగమును యెవరును బెయిలలేదని చెప్పిరి. అందుమీద మేజిస్ట్రేటుగారు గ్రామముననలు ఇచ్చిన సాక్ష్యమును నమ్మక మద్యులు అనేకరీతులకు శిక్ష విధించిరి.

జిటివినుతి పున బార్లీ జోసపుగారు వాదించుచు గ్రామముననలు పాత ముఠా గ్రామముననవారి కేసు యధార్థము కాదని కొంతమారు తేలుచున్నదిగాన మధురజిల్లా సెషన్సుకోర్టు నందు కేసు పూర్తిగానువరకు మద్యులను బెయిలుమీద విడుదలచేయవలెనని కోరి

న్యాయమూర్తి గారు బార్లీ జోసపుగారివాదన సంగీకరించి మధుర సెషన్సుకోర్టులో అప్పీలు విచారణ అనువరకు శాముద్దాయియొక్క వ్యంగ బాధ్యతమీద రు 1000 లకు బామీనును ఇతిరాలలం ఒక్కొక్కటి రు 500 లకు రెండుబామీనులును ఒకవంకవలెనని నిర్ణయించి మద్యులని విడుదలచేయుట కంగీకరించిరి.

బార్లీ దినమురేవ

మహాత్మునియొక్క శిరసావహించుడు

రేపుసాయంత్రము 6 గంటలకు గంగైకొండకో మంటపమునుండి బార్లీయ పతాకములతో సుత్రసము బయలుదేరి తిలకు ఘట్టమునకు జరుగు. తిలకుఘట్టమునందు 6 గంటలకు బహిరంగనభ జరుపబడును. పొరుగులెల్లగు వాజరయ సభను జయప్రదముగ జరుపవలెను.

కొరికులు, కరకులనభ

నాగపూరియలో రేపు జరుగును

నాగపూరి, జూలై 11:— బేరార్ ముగ్గురగణాలకార్మిక కర్షకమహాసభ రేపుచదుము నాగపూరిమండలమునకు. ఇచ్చను బొంబాయిలోనున్న బ్రాహ్మీ గారు అధ్యక్షతనహించెను.

నీటి విషయమై తమ కష్టములను 15 రోజులలోగాని నివారణచేయనియెడల తాము హరతాగము చేసెదమని డి. వి. పి. రైల్వే యూనియన్, ఏ జెంటుకు తెలియజరచిరి

ఆంధ్రరత్న

గోపాలకృష్ణుని నిర్వాణము

శ్రీ. వనపాధి పుణ్యపరమేశ్వర

మన కృష్ణులకు మన కుటుంబ మన బాంధవ్యమునకు |
మన మనకు గురువు లేక
మనకు ఒకవాడి చనియే మరణాధికారి ||

భాగవతము.

అంద్రభూమిలోని విభవ సంపన్న శ్రేష్ఠ బహు
భవ ప్రభుగా జన్మించిన మహాగర్వి మనీషితకాలంబరిచే
ప్రాయముగలడు. ఆంధ్రనేతముగ కీవాడు పట్టిక దౌర్భాగ్యశ
భరితరంగా వీరియే. ఏ మహానీయుడు ఐదు ప్రాంతములు
విడవాడి విరాజిల్లును భావ్యైస్త్వమును పరిణా
జించి త్యాగము రియే మాత్రులే కా రాధకుడై
వేళూర కగణితనే. లాసరించి యాద్యురూప ఘడ్యునో
అట్టి మహాగర్వి అంద్రరత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య
గారు ఆ సంగతుడై యుల కఖిలాంధ్రదేశమేకాక భావతావి
యంతయు వింతానగరమందు మానిగిపోయినది.

గోపాల కృష్ణయ్యగారిని ఆంధ్రరత్నము గాక పూర్వమే
అతడు దేశభక్తునిగాను, ముద్రాద్ధ కర్తగాను, కళాకాళిపా
ధ్యాయునిగాను రాజకీయములందు గురవరేణ్యునిగాను మార్గ
దర్శకునిగాను, ఆమెయ శేషమీయరంధ్రునిగాను వెళుచున్నాడు.
వీరి సావాచర్యభాగ్యము లభించియుండునది మొక నిమిష
ముగ గడచుచుండెడిది. విద్యావమపార్జన వీరికి విదేశ
ములకరిగిన పుడు వీరియ సమనవయోవైభవము చేతన,
మనోహరా కృతిచేతను, గానకళా విశేషము చేతనపాశ్చా
త్యులను నైతికము సమ్మా హితుల గాంచిన తమయను భవముల
జెప్పున పన్ను డాకర్ణించియు ల్లరిం పు ని
వాచుండుట. వీరే తావు ననుండిన ను
వీరి వాగ్మతధారలను గ్రోలుటకు మునుపములు నుమును
జాట్టుకొనతీగన మిత్రబృందము వీరిని పరివేష్టించి యుండెడిది
లక్ష్మీనరప్పకులకు సవతి పోరనుట వీరి జీవితమందు సార్వకమ
య్యెను. బహుభాషావికారుడును, సర్వకళాప్రభుత్వమును,
చతురభాషియు నగు వీరికు లక్ష్మీప్రసన్నుడు గాకపోయినను
మీయిల్లు నిత్యసంతర్పణలతో, అనంతర యధిపత్యాగముల
తో మీయిల్లు రాకపోకలతో కడుంగుడు బైభవముతో రాజిల్లు
చుండెడిది. వీరి వాక్యధారసప్తవీణను నుభవింపనివారు ఆంధ్ర
దేశమునందు లేరనియే చెప్పవచ్చును. వీరికి నల్లికలవ్యాపిండు
తమమున బహుసంవత్సరము లీపుగమనోహరులతో పరిచయ
భాగ్యము గలిగియుండుటం జేసి, వీరి యశ్వచర్యలను, సుధా
మయోక్తులను వివరము గానున్నది. ఈతనిదివ్యనుండరవిగ్రహ
ము నేటికిని కనులకు బొడగట్టుచున్న యున్నది. వీరిమేళుగంధిర
భావగాంబులును, సలలిత మృదు మధుర వాక్యగంధరలును నీ
టికిని వీరుల విందొనర్చుచున్నవి. అసహ యోధ్యమహాంధ్రదేశ
మున విజృంభించి యున్న కాలమునందు ఆంధ్రరత్నము లేనట్టి
సభ చరిత్రుడులేని రాత్రివార కళావిహారమై నిర్దిష్టమై యుం
డెడిదనుట యందతియోక్తిలేదు.

గాంధీమహాత్ము డసహాయద్యమశోభావమునూరు (మో
గింపక పూర్వమే ఆంధ్రరత్నము అతనిచేత దేశభక్తి ప్రభుత్వ
దై యధాశక్తి మాత్రుననే జేయుచుండిన వీరులలో నొకరుండై
యుండెను. దేశములనుండి మరలివచ్చినది మొదలు దేశాభిమా
న వీరులును వీరి మానసము నంపకురించి మొలక రెల్లి
యుండెననుటకు వీరి జీవిత చరి
త్రయందు వెక్కుకొని దర్శనములు గలవు
సర్వదా తమ యాత్మ గౌరవమును సరక్షించుకొనటకు సర్వ
స్వమును త్యజించి పండితులై యుండెడివారని వీరిజీవితమే తెల్ల
ముకే-మగలదు. చీరాలపేరాల సంగంధమును వీరు చూపిన
ఆత్రేయ సావాసము, రాజ్య కార్య నిర్వహణ దక్షతలగురం
ధ్రునియనిమిషం గలవు అసహాయద్యమమందు, అందుముఖ్య
ముగా వీరాలచేత సంగంధమును వీరి చర్యలు లీలా మానవ
విగ్రహుడగు ప్రభుని లీలలు గుర్తించుచు చెప్పననుట నిత్య
ము. అభిలషారే గాంగ్రాను మహావీరుల కార్యదర్శిగ నెన్ను
కొని దేశమున కెవరైన నేమల గావించ బాలు బాంధ్రులై
కును గర్వింపవలసి యంశము. ఆంధ్రరత్నమును విడదమును వీరి
కొనంబులను ఆంధ్రదేశము తన్నుదానే సమ్మానించుకొనెను.
చీరాల పేరాలముం దీవీరవరేణ్యుడు ప్రారంభించినరామదండ
ఉద్యమామే, వీరు సంగంధించి తుడిదిననులందు తమ సర్వమును
ధారణగలిన శ్రీరామమండర నిర్వాణములే వీరినిమ్మలంక భగ
వద్భక్తి తోరగాములు, వీరికష్టసహనము వీరి కార్యగృహ
వాసులులగు పాత్రులు. తరుణ వయస్కులుగు నీయసహ
యశూరుల బయనాలిన దైవమకాలముగ గొంపోయెనను
పిడు పంపివార్తలు మృత్యు భగ్నములను గావించెను.
ఇట్టి నుగుణ భగ్నిని, ఇట్టి ఆమె యమే

జననము:—విశాఖ పం|| శ్రేష్ఠకుడైన ఆదివారం (2-6-1889)
మరణము:—విశాఖ పం|| శ్రేష్ఠ బహుళ సప్తమి ఆదివారం
(10-6-1928)

ఆంధ్రరత్న మంతరించుట

శ్రీ|| శ్రీ|| దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు

దేశభక్తుని సంతాపము

గుంటూరు, జూన్ 11:—“ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణ
య్యగారు విన్నపాత్రి గుంటూరులో స్వగృహమందు కాల
ధర్మమునొందిరి. మాడు సంవత్సరములనుండి క్షయశోగముతో
బాధపడుచు చివరకు దానిపాలబడిరి. వారి జీవిత మంతయు,
దేశసేవకై వినియోగించి అసాధారణమగు సేవజేసి, చీరాలవిమ
యమున సహాయనిరాకరణోద్యమ జినులలో ప్రభుత్వము
వారిని ధైర్యముగ నెదిర్చిన పందర్శములన్నియు ప్రతివారి
మనస్సులందు యిప్పటికిని ప్రకాశించుచుండును వీరి ఆకా
లిమరణమునకు దేశమంతయు ఘోషింపక మానదు.” అని
శ్రీయుత కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు సేదపడుము
9-20 గంటలకు తరిసివచ్చిరి.

భావంపన్నుని, ఇట్టి సరసవాగ్విలాసుని, ఇట్టి శృంగారాపిని,
యిట్టి దేశభక్తుని, యిట్టి రామభక్తాగ్రేపథుని పుత్రరత్నమును
గోల్పోయిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖమంత్రి, ఈయవారమాన
గుడులేనివీలును పూరింపనేడికిని పాపముగాదు. ఈ కని
బర్హుచార్తము. ఇనింగోల్పోయిన ఆంధ్రుల భారతీయు
లెల్లగును మందభాన్యులు. సుమారున్నెడను మగోపాలకృష్ణభక్త
వరేణ్యుని యాత్మసంకాంతిగలుగుగాక! గోపాలకృష్ణుడు భారత
వీరులలో, రామభక్తులలో, త్యాగభక్తులలో శేర్పదగినవాడు.
వీరివామకు ఆంధ్రదేశవీరత్వమును భావచరిత్రకాండచే ము
ర్తాత్మరమలతో లిఖింపబడగలదు.

“విపదధైర్య మధాన్యదయేక్షమా, సదసీవాక్పటభా,
యధివిక్రము, యశసీవాభిరవిర్యససంకృతా, శ్రకృతినిధి
మిరలీమహాత్మకాం”

అట్టి మహాత్ములలో శేర్పదగిన వాడు ఆంధ్రరత్నము.
నీలంరాజు వెంకటశేషయ్య.

అవారిగారి ఛాయాపటము

కౌన్ హాలులో పెట్టుటకు మునిసిపాలిటీవారు
తీర్మానించుట

నాగపురం, జూన్ 9:— కాస్తూరినాథగ్రహ కమిటీ
వారు మునిసిపాలిటీకి బహుమానముగా నివ్వవచ్చు శ్రీయుత
కాస్తూరి అవారిగారి ఛాయాపటమును, కౌన్ హాలులో నుం
డుట నాగపూర్ మునిసిపాలిటీవారు తీర్మానించిరి.
(ప్రీ ప్రెస్)

గోపాలకృష్ణుని నిర్వాణము

(జోశ్యుల నాగయణమూర్తిగారు)

శ్రీ|| శ్రీరామనామ ఓం-శ్రీరాంబుధిమన్వి
శేలియాడుచ నుడు-ధీ-వరదు
ప్రబలమై విలకిల్లు-గా మదండుచున్నా
మాతృసేవకు స-నుసారేణ్యుడు
భిరతఖండమునందు-ప్రభాత మనుకీర్తి
చారద్రవకతు నిచ్చుననుక విడ
చీరాలపేరాల వీరవైశ్య శేషి
కథిపతియై యెప్పు-నలముకీర్తి!
గీ|| దుగ్గిరాలకృష్ణయ్యగారు ప్రాజ్య
డవని గోపాలకృష్ణయ్యగారు-ఆంధ్రరత్న
మతులమార్పాడలేకాండు-ఆ సమింక
నిక చీకటిగాక జే-తెమి కలగు?
గీ|| ఆంధ్రభూమి ప్రబుడు-ఖాబ్బి మంచి
అమరపురమున కరిగి శ్రీ-యాంధ్రగర్వ
అకట! నిమజ్జిల్లు దేశ-కాంగ్రాణ్య
గాంపాల్లన భారత-ఖండ మిగడ||
గీ|| అతులవిద్యము పొందిత్య-మరతజేసి
వాయుగుతులుగా రామ-భక్తు జేసి
ఆయయ! ముప్పది ఎన్నికే-డా కు వొసగి
ఃట్టింబువకు న్యాయమే-యిట్లు సేయు||

(ప్ర. రంగారావులుగారు)

(1) మ|| అవనిం బట్టువు గొప్పనండుకు ఫలం! బాంగ్లే
యభావం జతి | పని శేషంబుగ విత్తపంచమురూర్పం బాలు
డుంగా డె” యం చరిత్రీతి | జరియించునాకు భవదీయాహ్వాన మే
దారి జా | విచారాంతరేత్త జేసెదినే వేసలుకించివిక||
(2) గీ|| మధురభాషయ్య వాగ్మి మహితశంక
తెలుల : ఖిలాంధ్రలకమ్ము దానమాత
ముంచిన చరిత్ర శామది మంచుండ
గడవలే దొక్కడినక్షేపగాని సేను||
పత్రిక వివరణమునకు ఖరులుచెప్ప
“ప్రతుకరునలంబు; జెప్పగా రాదు బ్రతుక
గల్గుకునయేరి విధియనుగ్రహముచేత
దల్లిపదముల నాజీవితము నర్ప
ణమొనర్చుటకంటె భాగ్యముగలదే?
యెన్న నీమట నీమృతి విన్న సేను
నామనక బాటుము విదీర్చ మొన్నగ్గ
వైచుచున్నది నుమ్ము గోపాలకృష్ణ!

బైరెడ్డిపల్లి-చిత్రారుణి

ఈ గ్రామంలో గత ఏడు ఎనిమిది సంవత్సరములుగా స
కాల వర్షములేక జనలు చాలాకష్ట పడుచుండిరి. సకాల
లకు సరీరము గడ్డి నీళ్లు దొరకుట దుర్లభముగానుండెను ప్ర
భవ సంవత్సరాంతమున దైవకటాక్షముచేత యీ యూరి పరు
వుకు నీళ్లువచ్చి సాంబడియెనది.

ఈ గ్రామంలో కొంతమంది ఖద్దరుకట్టు మజ్దూర. ఇ
ప్పటి గ్రామస్తులకు ఖద్దరుయందభిమానాదరములు చూడ యిం
కను యభివృద్ధియగునని తోచుచున్నది మనయుల యచ్చుల
ను. రా. రా. శ్రీ దిండికర్తి తమ్మయ్య శ్రేష్ఠిగారు తమ దుకా
గవంగో యీ గ్రామమునకు కావలసిన ఖద్దరు బట్టలను కుంబి
యొచ్చారు. వీరు ఖద్దరుకుండలమీద లాభములేక అసహ్యుల
కే విక్రయించుచు ఖద్దరవ్యాప్తికి పాటుపడుచున్నారు. వీరి
ప్రయత్నములకు ఫలంబడగలవారు. యిట్టివారు మరికొందరుచేరి
రాట్టుములను గ్రామములలో కట్టించి నూలుగుట్టుకు గ్రామ
ములను ప్రోత్సహించుటే ఖద్దరువ్యాప్తికి ముఖ్యదారముగా
యూలున్నది.

(ఒక విలేఖరి)

అగ్నికా

అగ్నికాపురపాలక సంఘపు అధ్యక్షుడవనికి ఎన్నికలు
జరిగెను. దానశ్రీయుత పట్నాల మృత్యుంజయ పాత్రోగారు
అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనబడిరి.

జమీన్దార్లు, జాన్ టి:— ఇక్కడ సమైక్య పరిస్థితు
 మార్చబడు లేదు. కొలదిమంది గుమస్తాలు మెయిన్ స్ట్రా
 డీ బార్డు మెంటు కో పనులలోకి బాండు
 ఇంకా కొంతమంది పై నెతులు వచ్చి
 పనులలోతిగుచున్నారు. ఈకో ఆర్డినులు మాడ సచ్చి
 నాయకుడగు హోమిగాల్, నాయకుగారిగుమ్మాను
 సమైక్యదారుల సహాయము ఇరగ్ పురంవల్ల నారు. ఆచ్చు
 న్యాయములచేసి, ఇరగ్ పురం పనివారిసానుభూతిని బడయు
 ప్రధానముచేసెదరు. పూర్వ కలక్షన్లులోమాడ ఉపన్య
 డరని తెలియుచున్నది. (ప్రే. పే.)

చారిత్రాత్మక దినము

శ్రీశ్రీశ్రీ

రాష్ట్రములందను శ్రేణిదినమును బాడ్డో లీదినముగ పరిగణించి, రయితుల మొరలను బలపరిచియు, అధికారుల క్రూరినిర్బంధములను ఖండించుచు, బాధితులకొరకు ధనమును ప్రోత్సహించుచు, పల్లభాయిగారు తలపెట్టిన దీక్షకు తోడ్పడవలయునని, గాంధీమహాత్ముడు భారతీయుల కెల్లరికకు విన్నవించుచున్నాడు. సత్యాగ్రహాలకు మనుష్యసహాయ మవసరములేదు. పటేలుగారి సత్తికైంద, తగినంతమంది సంసిద్ధులై యున్నారని అవసరమగుచో ఎంతమంది దేశ సేవకులనయినను యింగ్లీషులను విడిచిరాష్ట్రముననుండి మహాత్మునకు ఎడ్డములు చేరినవి. అందుచే మనుష్యబలమునకు లోకముండదని, మహాత్ముడు భావించుచున్నాడు. కాని ప్రస్తుత సమయమున దబ్బితో బనియున్నది. రయితుల ఆస్తి జప్తు చేయబడుచున్నది. వారు కాంగ్రెసు హోదా నిర్బంధముల ననుభవించుచున్నారు. ఇతరుల ధనసహాయము లేకుండ సత్యాగ్రహమును నడుపుటకు, ప్రతేలు ప్రభుత్వాలకు సాధ్యపడకున్నది. అందుచే వారిట్టివిన్నపము గావించవలసి వచ్చినది. నేటివార్తలప్రకారము, మోతు బరి రయితులకు ఛెరి ఆరుమాసముల కరిన కారాగృహ నియమించబడినది. వీరు అహింసను నిష్కర్షగ నవలంబించు చున్నను, వీరిపై దౌర్జన్యపు నేరములను మోపుట చిత్రము.

గ్రామోద్యోగులు కలుపురు రాజీనామానిచ్చుచున్నారు. ఇంతవరకు ఏమి మంది రాజీనామా నిచ్చి టటుల చెలియుచున్నది. బాంబాయి శాసనసభ లోని గుడిరాతు ప్రతినిధులే గాక, ఇతర ప్రతినిధులు కూడా అమ అసమ్మతిజాపుటకు రాజీనామానిచ్చిరి. అహింసాద్యమమునకు విమృట ఇంతటి విశ్వయము మొదటి యుండలేదు. శాసన సభాధ్యక్షులగు వి. జే. కటకుగారు, భారత శాసన సభాధ్యక్ష పదవి నాక్రమించు చున్నను, బాడ్డోలీ యుద్ధమునకు సానుభూతి జాపుటయ గాక, మూలమునకు వేయిచూపాయిలచొప్పున విరాళము నిచ్చుటకు నిమ్మకొందిరి. గాంధీ మహాత్ముడు చెలి నటుల, సతేలుగారు అశ్మితపదవి నాక్రమించుట వలన ఏకక్షమునకు శెండకబోయినను అన్నిపక్షములకును ప్రతినిధి యగుచున్నారు. అట్టి స్థితిలో వీరు చూపడి సానుభూతి అన్ని పక్షముల సానుభూతిని వేబుచ్చు చున్నది. శాసనసభలో ప్రవేశించి గాంధీగారి శిరోగమును స్వీకరించినది, పటేలు గారి హృదయము మార్పు శెండలేదని, పలుసార్లు శ్రేష్ఠి యయినది. వీరి మార్గము ననుసరించి అన్ని పక్షములవారును రయితులరక్షణకు బూనుకొనుట

శ్రేయస్కరము. కాంగ్రెసుసభాధ్యక్షులగు డాక్టరు అన్నాగారు ప్రచురించిన విజ్ఞప్తి, ప్రజలకర్తవ్యమును స్పష్టపరచుచున్నది. దేశభక్త కొండ పొకటప్పయ్య పంతులుగారు ఆంధ్రులకు జేసిన యాక్రంది విన్నపమును సఫలము గావించుట యవసరము. "బాడ్డోలీ మాత్రమే గాక భారతభూమి కంతకు నిది యొక గొప్ప పరీక్షా సమయము. బాడ్డోలీ యొక మహాయజ్ఞభూమి. భారతమాత ధర్మసంస్థాపనార్థమై అచ్చట నొక సత్రయాగమును సాగించినది. అన్యాయ దౌర్జన్యములు శాంతి సత్యాగ్రహాల కాహుతియగుచున్నవి. అవి సంపూర్ణముగ నాశనమై శాంతిసత్యములకు సామ్రాజ్యము చేకూరుటతో యజ్ఞసమాప్తి కాగోడు. ఈనెల 12 తేది ప్రతిపక్షమునందును వల్లెయందును మహానభలు సమావేశము గావించి బాడ్డోలీలో జరుగుచున్న చర్యయంతయును ప్రజలకు బోధించి బాడ్డోలీలో కష్టము లొందుచున్నవారికి సహాయార్థముగా చందాలు వసూలుచేసి సబర్బరీ సత్యాగ్రహ శ్రమమునకు పంపవలయును" అని వెంటటప్పయ్య పంతులుగారు ఆంధ్రులను ప్రోత్సహపరచుచున్నారు. ఆంధ్రుల కత్యంతగౌరవపాత్రులగు పంతులగారిసలహాను సాధకపరచుట, ప్రజల అవశ్యకర్తవ్యము. డాక్టరు అన్నాగారు సూచించినట్లు, బాడ్డోలీ రయితులు కేవలము స్వకీయ లాభమునకే గాక, దేశలాభమున కంతకును పాటుపడుచున్నారు. ఎట్టి కష్టములు వాటిల్లినను, వారు అదృష్ట శాంతిసహనములను జాపు చున్నారు. అహింసయొక్క ఉత్కృష్ట స్వరూపమును కనుబజుచున్నారు. వీరిమార్గము ననుసరించుచో, హిందూదేశ స్వేచ్ఛ అచిరకాలములో లభింపగలదు. ది సెటిల్ మెంటు ప్రశ్న లికమిడ నుదయింపజోవు. రయితులకు తాము ప్రత్యేకసంరక్షకులమనియు, కాంగ్రెసుప్రముఖులు వారికి శత్రువులనియు అధికారవర్గము చెప్పిడి నుడువుల కంత విలువగలదో, దీనినిబట్టి గ్రహింపవచ్చును. బాడ్డోలీ రయితుల యుద్ధము న్యాయధర్మముల ననుసరించుచున్నది. సత్య అహింసాధర్మము సవలంబించుచున్నది. ధర్మపరాయణుల ఆశీర్వాదముల బడసినది. పధానులదౌర్జన్యము ఆత్మబలము గల రయితుల మనోనిశ్చయమును నశింపజేయజాలదని విదితమయినది. జప్తులుగాని, విక్రయములుగాని, వారి దౌర్జన్యములను కదలించ జాలకబోయెను. అధికారుల నంకుచిత దృష్టియే, బాడ్డోలీ సమస్యను అఖిలభారతసమస్యగ మార్చినది. ఇది పోక్షముగ దేశమున కంతకును పేలవర్చినది. స్వరాజ్య సంపాదనమునకు గూడ, జనసామాన్యసహాయముపై నాధారపడ వీలుగలదని దుజువు చేసినది. బాడ్డోలీ రయితుల మొరలను బాంబాయి ప్రభుత్వమువారు వెంటనే సఫలపరచినను, సఫలపరచకబోయినను, వీరి యుద్ధమునకు విజయవిహములు గనుపించుచునే యున్నవి. ప్రతేచ్ఛను సులభముగ త్యజింప వీలులేదని, బాడ్డోలీ గుణపాకము నేర్చుచున్నది. ఇది బలబడుచో, వ్యవసాపల సము లభించుట కంతకాలమో పట్టదు. ఇట్టి అదృష్టకర్త గల బాడ్డోలీ యుద్ధముపు విజయమునకు భారతీయు లెల్లరును జాతిమతభేదములతో బనిలేక తోడ్పడుట యవసరమని వేరుగ జెప్పవలయునా?

దేశాభిమాననిరతు లని పేర్కొంచిన ఆంధ్రు లీనమయమున మహాత్ముని విన్నపమును కొనసాగించి, కృతకృత్యు లయ్యెద రని నమ్మెదము.

కీ. శ్రీ. ఆంధ్రరత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు

ఆంధ్రరత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు మూడు సంవత్సరములనుండియు యువ్యాధిబాధితులై నిన్నటిదినము బ్రహ్మైక్యము గాంచి రనువార్త, ఏ ఆంధ్రునికి పరితాపము గలిగింపకుండును? గోపాలకృష్ణయ్యగారు నిజముగ నాంధ్రరత్నమే. వీరు సామాన్యనాయకుల బోలువారు గారు. వీరి సుగుణములు పెక్కులు. ఆంగ్లవిద్యాధికులయినను, ఇంగ్లండు మున్నగువిదేశములలో చాలకాలము నివసించినను, వీరు ఆంధ్రజనహృదయమును చక్కగ గ్రహించిరి. గాంధీమహాత్మునకు భారతజనసామాన్యహృదయము తెలిసినరీతిని, ఆంధ్రరత్నమునకు ఆంధ్రుల మనోవైఖరి గోచరమయ్యెను. ఆకారణముచేతనే, వీరు చీరాలలోని సామాన్యజనులను ఊరు విడిచి, వెలుపల నివసించజేయుటయ గాక, మ్యూసిపలు పన్నుల నిరాకరణమువలన గలిగిన కష్టములనెల్ల భరింపజేయగలిగి. చీరాలకు కిరీటము లేని రాజుని పేరుపొందిరి. హస్త్యరసమునందు పెట్టినది పేరగుటచే, వీరిట్టిసాహసకార్యములను చేయగలరని, చాలమందికి నమ్మకము లేకుండెను. కాని వీరిజీవితము నెరిగినవారు, వీరిన్నడును కార్యఫలమును లక్ష్యపెట్టలేదని గ్రహించియుందురు. గవర్న మెంటుప్రయినిగు కళాశాలలో ఉన్నతోద్యోగమును నిర్వహించుచున్నపుడు, దేశమాత పిలుపు నాలకించి వీరు దానిని తృప్తిప్రాయముగ వివర్జించిరి. పిమ్మట బందరు ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలలో కొద్ది వేతనమునకు బ్రవేశించి, అభిప్రాయభేదము మూలమున దానిని నయితము వారు విడనాడిరి. అప్పుడు వీరు నిజకడలేనివారని కొందరు విమర్శకులు చెప్పసాగిరిగాని, వారి సంకల్పబలము చీరాల సంరంభమునందు వెల్లడియయ్యెను. రాజకీయవిషయములను వీరు కథారూపమాన బోధించి, ప్రజలకు వీనిని బంటబట్టునటుల జేసిరి. గాంధీమహాత్ముడు చీరాలకు వెదలి, వీరి యుద్ధమును నాశీర్వదించెను. చీరాలలోను, గుంటూరు మండలములోనే గాక, వీరు ఆంధ్రదేశమునంతను తన వాక్కుధారసముతో విరజిమ్మిరి. వీరి ప్రసంగములు ఉన్నతభావభరితములై యొప్పెను. వీరు శాస్త్రమర్యాదలను, పురాణ గీతులను ఎరిగియుండుటచే, ప్రస్తుతోద్ధయముతో వీనిని కలిపి బోధించుటచే, శ్రోతలందరును తన్మయులు గాజొచ్చిరి. నూటపదారు రూపాయిల నిచ్చినగాని, యువన్యాసము నీయమని దీక్ష బూనినను, రూకలు వేదికపై వ్రాలజొచ్చెను. ఆమొత్తమును వీరు స్వరాజ్యనిధి కిచ్చివైచిరి. వీరు ప్రారంభించిన రామదండు, ఆంధ్ర సాంప్రదాయ సిద్ధమై యొప్పుచున్నది. ఎల్లరను బ్రాహ్మణుల గావించి, బ్రాహ్మణమతమును వ్యాపింపజేయ వలయునని, వీరు గట్టిపట్టుదల సూపిరిగాని, రుగ్మత ప్రవేశించుటచే ఇక్కార్యము కొనసాగకపోయెను. ఇటులనే ఎల్లజాతులకు ప్రవేశమిచ్చు శ్రీరామ దేవాలయపు నిర్మాణము పూర్తిగాకనిలిచిపోయెను. అద్వైతమును

కేవల సిద్ధాంతమునందేగాక, దైనికజీవితమునందు గూడ ప్రవేశపెట్టుటకు వీరు సంకల్పించిరి. వీరు గావించిన యుపదేశములును, వీరు నాటిననద్వీజములును ఆధ్రదేశమునందు చిగిర్చి పుష్పించి ఫలించు ననుటకు సందియములేదు. ఆధ్రరత్నపు కంఠ స్వరము, అతిశ్రావ్యమై సకలజనులను సమ్మోహింప జేయుచుండెను. ఇంగ్లండులో నున్న పురుషు, కళాభిజ్ఞులగు డాక్టరు ఆనందకుమారస్వామి గారు వీరి రసగ్రహణశక్తిని మిగుల కొనియాడుచుండిరి. రాజకీయపరిస్థితులు విషమముగ నుండకపోయినచో, గోపాలకృష్ణయ్యగారు కళాసాహిత్యవిజ్ఞానాభివృద్ధికి తోడ్పడుచుండెడివారు. విద్యార్థిదశలో వీరు నాట్యరంగమున చక్కగ నటించుచుండిరి. వీరు నిరంతర సంతోషపరవశులు. ఎట్టికష్టములమధ్య నయినను, వీరు సహజానందమును విడవకుండిరి. కారాగృహములో నున్నపుడు, జయిలు అధికారులను కూడ వీరు సవ్విచుచుండిరి. వ్యాయాసానములో వీరిని విచారణజేయుచున్నపుడు, న్యాయాధిపతులును, ప్రాసిక్యూటరులును సప్రవచుండిరి. మృత్యు వాసన్నమయినదని ఎరిగినప్పుడుగూడ, గోపాలకృష్ణయ్యగారిని చూడజోయినవారికి చింతగలుగకుండ జేయుచుండిరి. వీరెప్పుడు ప్రసంగించినను, సవరసము లొలుకుచుండెను. నూత్నభాషములు పైకుబుకుచుండెను. వీరితో ముచ్చటించినవారు నూతన భావోపేతులై వెడలుచుండిరి. వీరిబుద్ధిప్రతిభ అసామాన్యము. వీరి వచోవైపుణి, నిరుపమానము. వీరి ఆందోళనపద్ధతులు, విచూత్నములు. వీరు ద్రొక్కెడి స్వతంత్రమార్గములు నాయకులకు పలుపురకు రుచింపకుండెను. కాని వీరి శక్తిని దాను, గాంధీ, మున్నగు నాయక శ్రేష్టులు కొనియాడియుండిరి. వీరిజబ్బు నిమ్మలించునని, జ్యోతిష్కు లిటీవల చెప్పిరిగాని, ఇదియంతయు వ్యర్థమయ్యెను. దైవము వీరిని తనసాన్నిధ్యమునకు గొంపోయెను. ఆధ్రరత్నము లేనికొరత యంతలో దీరునదిగాదు. ముప్పదితోమ్మదనయేట వీరు అకాలమృత్యువుపాలై, ఆంధ్రుల నెల్లరనుడుఃఖిసాగరమున ముంచిరి. ఇతరరాష్ట్రములవారుగూడవీరి శక్తిసామర్థ్యములను మెచ్చియుండిరి. ఇట్టి నాయకరత్నమునకు, ఆంధ్రులు చూపదగిన కృతజ్ఞత, వారిమార్గముల ననుసరించుటయే. స్వరాజ్య యజ్ఞమునకు ఆంధ్రరత్న మాహుతి యయ్యెను. స్వరాజ్యసంపాదనకై ఆంధ్రులు నడుముగట్టి సఫలీకృతమనోరథు లగుచో, ఆంధ్రరత్నమునకు గలుగు ఆనంద మింతింతగాదు. ఆంధ్రరత్నము చనిపోయినను జీవించియున్నాడు. వారి మృదుమధురోపదేశములను ఆంధ్రు లెన్నడును మరవజాలరు. ఆంధ్రరత్నమున కాత్మశాంతి గలుగుగాక! వీరి మరణమువలన గుండెడి వీరికుటుంబమునకును తదితరబంధుమిత్రాదులకును మాసానుభూతి నిందుమూలమున నందజేయుచున్నారము.

పల్లెటూళ్లు : మిస్ మేయో

మిస్ మేయో పల్లెటూళ్ల పట్ల అత్యంత నిరసన భావము గనుపజచినది. భారతీయులలో వలుపురు పల్లెలలో నివసించేద రీతియు. వీరు క్రూరు

లనియు, అవినీతిపరులనియు చెలిపినది. నాల్గూసములలో హిందూదేశము నంతను తిరిగి, మేయమ్మ ఇటుల కనిపెట్టియుండగ, తమజీవితములో ప్రధాన భాగమును హిందూదేశమునందు గడపుచు, జనసామాన్య కష్టసుఖములలో పాల్గొని వారి శ్రేయోభివృద్ధికై పాటుబడుచున్న, సి. యఫ్. ఆంధ్రాసుగారు పల్లెటూళ్ల గూర్చి భిన్నాభిప్రాయమును సూచించుచున్నారు. పల్లెటూళ్లలో చెడుగులు కొన్ని యున్నను, మొత్తముమీద జానపదులు పరిశుద్ధోపితమును గడపుచు, భారతజాతి యొక్క గౌరవమును కాపాడుచున్నారని, ఆంధ్రాసుగారు యీవారపు "యంగుఇండియా" పత్రికలో వ్రాసిరి. పల్లెటూరులలో డార్జన్యచర్యలు చాల తక్కువయనియు, మద్యపానము అరుదనియు, మాంసాహారము సామాన్యముగ కనుపింపదనియు, శాకాహారమే సర్వత్ర ప్రబలియుండుననియు, జానపదులు కృషివలులనియు, వీరికి బడి చదు వంతగ లేకపోయినను వీరు కడుబీదలయినను ఆధ్యాత్మిక సంపద మాత్రము బాగుగ కలదనియు, కవులును, ఋషులును, యోగులును, భక్తులును, జ్ఞానులును చాలవరకు పల్లెటూళ్ల నుండియే బయలుదేరిరనియు, కళ, శిల్పము, సంగీతము, వాఙ్మయము, జనపదము లనుండియే యుద్భవించినవియు, ఇప్పటికిని జనపదములలో మహిమాన్వితములు గలరనియు జనసామాన్యము వివేకమునం దెవరికిని తీరిపోరనియు, వీరి జీవితము నిరాడంబరమై యొప్పననియు, అవినీతి చాల తక్కువయనియు, ఇంద్రియనిగ్రహ మధికమనియు, భగవద్భావము, సచ్చింత సామాన్యముగ వ్యాపించి యున్నవనియు, నిరాడంబరమగు జీవనము ఉన్న తాళయములును ఎక్కడనయినను కలసియున్నచో అవి హిందూదేశమునందే గలవనియు, ఆంధ్రాసుగారు నిరూపించిరి. ఇదియంతయు పట్టిమిథ్యయని, మేయమ్మ జవాబుచెప్పవచ్చునుగాని, ప్రాజ్ఞు లెల్లరును ఆంధ్రాసు గారితో నేకీభవించక మానరు. అస్పృశ్యత మున్నగు దోషములున్నను, జనపదము లిప్పటికిని భారతదేశగౌరవమును కాపాడుచున్నవి.

వెనుకకు మరలుట

రాయల్ కమిషనువారు సంస్కరణములను పొపుజేయవచ్చును, లేక ఉన్నవానినే నిలుపవచ్చును, లేక ఇంకను వెనుకకు మరలవచ్చునని, సంస్కరణశాసనము దెలుపుచున్నది. వెనుకకు మరలుటకు వలయు మార్గములను, సర్ జిట్టకు, సర్ క్రాడక్కు, బర్ ద్వానుమహారాజు, మాంచెస్టరు గార్డియను ప్రతినిధి మున్నగువారు బోధించుచున్నారు. కమిషనువారు తుదకు వీని నవలంబించిన ఆశ్చర్యపడ నవసర ముండదు. బర్ ద్వాను మహారాజుగారి సంపూర్ణ ప్రసంగపు వివరము లిపుడు చేరినవి. లా ఆర్డరు శాఖను ప్రజాయత్రిము గావించ గూడదనియు లాండు రివిన్యూ పద్ధతుల నిర్ణయమును ప్రజలకు ఒప్పగింప గూడదనయు, యూరపియను విద్య రిజర్వడు శాఖగ నుండవలయు ననియు, రాష్ట్రములలో నామినేటును నభ్యులభికముగ గల రెండవనభ యుండవలెననియు దీనికి క్రింది సభవారి నిర్ణయములను పూర్తిగ మాక్కుట కధికార ముండవలయు ననియు, భారత శాసనసభ యొక్కరీతినియు, స్టేటు కొన్నిసభ

యున్న జాలు ననియు, ఎన్నికహక్కును విస్తరింప జేయగూడదనియు, మున్నగు అమూల్యమైన లను బర్ ద్వాను రాజుగారుగావించిరి. మాంచెస్టరు గార్డియను ప్రతినిధియగు స్విన్ను గారు స్థానికస్వపరిపాలన సంఘములకు గూడ నామినేటును అధ్యక్షులే యుండవలె ననుచున్నారు. కలెక్టరు గారును స్థానిక సంఘాధ్యక్షులును గలసి స్థానికసంఘములను పరిపాలింప వలయునట. శాసన సభలోటు ననుసరించి, మంత్రులు రాజీనామా గావించ నవసరములేకుండ జేయవలయునట. వీరుగూడ భారతశాసనసభలో నామినేటును సభ్యులే యుండవలె ననుచున్నారు. లా-ఆర్డరులను ప్రజాయత్రిము గావించ గూడదని, గొన్నుగారును చాటుచున్నారు. ఇట్టి విచారణలకు సలహాలు సఫల మగుచో ఎట్టి ముష్ట వాటిల్ల జేయునో యూహించ వచ్చును. ప్రజలు స్వపరిపాలనసంపాదన నిశ్చయమును విడువ నిచో మాత్రము, ఇట్టి దుశ్చక్రనములు దేశమున కెట్టి చెరుపు జేయజాలవు.

సంయుక్త రాష్ట్ర మంత్రుల ప్రకటన

సంయుక్త రాష్ట్ర మంత్రుల రాజీనామాగూర్చి ప్రభుత్వప్రకటన మింకను వెలువడకపోయినను, రాజీనామానిచ్చిన మంత్రులు తమయభిప్రాయములను స్పష్టముగ వెల్లడించిరి. వీరవలంబించిన పై ఖరియం దేమాత్రము దోషములేదని, దీనివలన విడిత మగుచున్నది. శాసనసభవారి యిచ్చ ననుసరించి ప్రవర్తించుట మంత్రుల ముఖ్యధర్మము. సంయుక్త రాష్ట్ర శాసనసభవారు సైమనుకమిషనును బహిష్కరింపవలెనని తీర్మానించిరి. ఇట్టి ముఖ్యసమస్య గూర్చి శాసనసభవారు గోరినవిధమున, మంత్రులు సంచరించుటలో, తమధర్మమును ప్రశంసాపాత్రముగ నిర్వహించిరనుటకు సందియములేదు. భారత శాసనసభయు బహిష్కారము గోరెను. రాష్ట్రయ శాసనసభయు బహిష్కారము గోరెను. ఇట్టిసందర్భములలో మంత్రులు రెండునిభల తీర్మానములను ధిక్కరించుట, అక్రమముగాదా? మంత్రులు తమ బాధ్యతను సంస్కరణ శాసనానుసారముగ నిర్వర్తించినందులకు, వారిని గవర్నరుగారు గౌరవించి యుండవలసినది. అందుకు మారుగ మంత్రులను రాజీనామా నీయవలసినదని గవర్నరుగారు బలవంతపెట్టుటచే, వారు రాజీనామానిచ్చి తమ ఆత్మ గౌరవమును నిలుపుకొన గలిగిరి. తమ ఉద్వోగ పదవులకొరకు దేశద్రోహము గావించుటకు వారు సమ్మతించరయిరి. ప్రజలు వీరివైఖరిని కొనియాడ దరుగాని, గవర్నరుగారి వైఖరి నేమాత్రము కొని యాడజాలరు. ఆత్మగౌరవము గలవారికి, మంత్రీ పదమునందు స్థానము లేదని, మర్రాసు సంయుక్త రాష్ట్ర పరిస్థితులు లేటపరచుచున్నవి.

నాయకుల లేఖలు

నాయకుల లేఖలతో ప్రభుత్వాధికారులు జోక్యము కలుగ జేసికొని, వానిని అంతజేయ కుండుటయో, ముఖ్యభాగములను తీరినెనుటయో లేక ఆలసింపజేయుటయో జరుపుచున్నది. ఇట్లు రు బిసెంటుగారును, లబ్జతిరాయుగారును ఇదివరకు ప్రసవించియుండిరి. వలపుగా నాయకుల లేఖలును భవములు గలవు. సయ్యదు హబీబుగా రి వివరము

మున కొన్ని వివరములను తెలుపుచున్నాడు. లా
హారు పోస్టాఫీసులో ఒక ప్రత్యేకోద్యోగి గలడు.
సి. ఐ. డి. లిస్టులోనున్న నాయకుల ఉత్తరములను
విప్పిచూచుటయే వీరిపనియట. ఎలెక్ట్రిక్ పాత్ర
యొకటి వీరియొద్ద గలదు. దీనిసహాయమున
మున కవులను విప్పి, మరల మూయవచ్చుట.
ఇతరులు కనిపెట్టుట కష్టము రైల్వేలో ప్రయా
ణముచేయువారి టికెట్లను పోలీసువారి ఉత్తరు
వుల మూయుట టికెట్లు కలెక్టరులు పరీక్షించు
చుండును. అనుమానింపబడిన నాయకుని కనిపెట్టి
ఓంకరించునని, సి. ఐ. డి. వారు గార్డులకు
దెలియించు రని, హామీగాని అనుభవపూర్వ
విగ్రహాలు చూచుచున్నాడు. నక్సల్ బాలాగాడు
చీరారు కార్మిక మూవేమెంట్ నకు పంపిన సందే
మందలేదట. ఇట్టి చర్యలవలన, పోస్టు టెలిగ్రాఫ్
శాఖలపై ప్రజలకు గల విశ్వాసము పూర్తిగా
చీకటియైపోయింది. నాయకుల నీతికైన అవమానించి,
అశాంతిని సృష్టించిన, అధికారప్రతిష్ఠ మెంపొంద
జాలదు.

అలోచనలు

ఆంగ్లో హైందవ ప్రతికా సంపాదకులును,
కొండవ నవాబులను సెన్ట్రల్ రాజప్రతి
నిధిగారితో ముచ్చటించుటలు, ఫార్వర్డ్ ప్రతికా
ప్రతినిధి తెలుపుచున్నాడు. పంజాబు సెలెక్షన్ కమిటీ
వారు సహకార విషయమున మరతులను కఠించు
టచే, సెన్ట్రల్ నలబడి గలిగెనట. అందుచే పం
జాబు ప్రభుత్వము వారును ఇండియా ప్రభుత్వము
వారును ఈ విషయమై సంప్రదింపుచున్నారట.
కర్ణాటక ప్రభుత్వము నిజానికిని, కనుగొనుటకు
కొండవ ప్రభుత్వముతో నాలోచన సలుపుచున్నా
రు. బెంగాలు మహమ్మదీయముఖులగు సుప్ర
సాద్ గారు రాజప్రతినిధిగారితో ముచ్చటించిరి.
పంజాబు ప్రతిక వైఖరిని మార్చిన కొత్తసంపాదకు
లగు విజయనగర ఇన్స్ట్రుమెంటుగారితో ముచ్చటిం
చిరి. మహారాష్ట్ర గూడ ఈపనియందు నిమగ్నమై
యన్నాడు. కాని, యిటీవల ప్రతిఫలవలన బహి
ష్కారము తొలగునని నమ్ముట కెట్టియాభాసము
గనుపించదు. నేడు మితవాదులకోర్కె లగునను
సంతృప్తి గాంచకున్నది.

హైందవ కాక దళము : ఇండియామంత్రి

భారతదళ సనసభ వారామోదించిన తీర్మాన
మునకు విరద్ధముగ, సంకుచితమగు హైందవ
నౌకాదళమును నిర్మించుటకు ప్రభు
త్వమువారు తలపెట్టిరి. రాయలు మెరైనును,
నౌకాదళముగ మార్చి నిశ్చయించిరి. హిందూదేశ
ప్రజలకు దీనిపై నెట్టియధికార ముండదు. భారతీ
యాద్యోగలను తగినంతమందిని నియమించుటకు
వీలుపడదు. నౌకాదళమును విదేశములకు బంప
వీలు గలదు. హిందూదేశ మీ కొత్త ఏర్పాటును
ఖండించుచున్నది. ఇండియామంత్రిగారు మాత్రము
యిగుల సంబంధించుచున్నాడు. అభినందనముల సంపు
చున్నాడు. ప్రత్యేకముగాని, శాసనసభవారి యభి
ప్రాయమునుగాని, ఏరు గౌరవించి ఎరుగరు. రియరు
అడ్మిరల్ వాల్విసుగారు, రాయల్ ఇండియన్
మెరైనుకు అధికారి నియమితులయిరి. ఇయ్యది
బ్రిటిషు నౌకాదళబలము నింకను, మెంపుజేయ
గలదు.

కాన్ఫర్సు మ్యానిసిఫెస్టోలు : స్వ దేశవస్తువులు
తమకు గావలసిన వస్తువులను దొరికినంత
వరకు హిందూదేశములో తయారయినవానినే కొన
వలయునని, కాన్ఫర్సు మ్యానిసిఫెస్టో సంఘమువారు
తీర్మానించిరి. హిందూదేశమున తయారుగాని వస్తు
వులను, కొనక తప్పనివని యాయవస్తువుమాత్రమే
కొనవలయునని రాడ ఈ సంఘమువారు తీర్మా
నించిరి. ఇటులనే స్థానిక స్వరూపి హిందూవస్తువు
లన్నియు ప్రవర్తించుచో, స్వ దేశవస్తువులకు విశేష
ప్రోత్సాహము గలుగుట నిశ్చయించు. ముఖ్యముగ
విదేశవస్తువులను తప్పక బహిష్కరింప వీలగును.
ఇతరవస్తువులనుగూడ సాగ్య మగ్గనంతవరకు బహి
ష్కరింప సాధ్యమగును. ఆర్థికసంపదకు, స్థానికస్వ
రూపాలన సంఘములు మిగుల తోడ్పడగలవు.

స్టేట్సుమెన్టు ప్రతిక : రాజవశీలు

హిందూదేశమునందు ప్రవర్తించు అశాంతిని పో
గొట్టుటకు, పలువురు పలువురు సమాజసల గావించు
చున్నాడు. రాజవంశమువారి నొకరిని, రాజప్రతి
నిధి గ ని య మి యు ట యు వ స ర
మని, స్టేట్సుమెన్టు ప్రతిక తెలుపుచున్నది. ఇట్టి
సూచన కొత్తదిగాదు. పలువురిదివరకు జేసియుం
డిరి. రాజప్రతినిధి ఎవ్వరయినను, భారతీయుల
పును స్వరూపాలనము గావలయును. అది లభింప
నంతవరకు, ఇతర యువశాంతిలవలన ప్రయోజన
ముండదు.

విదేశవార్తలు

దక్షిణ చీనా ప్రేసలు

పకింగును ఒట్టుకొనుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూలై 9. — అల్లరులు లేకుండు దక్షిణ చీనా
సేనలు పకింగును బిట్టుకొనెనని పకింగు తంతివార్తలు దెలియ
చున్నవి. టీబీఎస్ తో ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రభుత్వములు సాగుటకు
విలగుటలు జవాబునుసమలు పకింగులో ప్రవేశించినవి.

జిన్సివా నల్లనుందు ఒడంబడిక

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

జిన్సివా, జూలై 9. — ఉత్తరప్రదేశ్ వారు విషవదార్థ
ముల (చతురదార్థము) వార్తలను గూర్చి సలహాపంపు
మువారి నిజేదికను జాతిసమితి సహా రంగీకరించిరి. నెర్లండు
కనడా 1925 తేదీనా నల్లనుందు ఒడంబడికను ప్రవహించెను
వడ్డీమొబడంబడికను అమలుజరుపుటకు కావలసిన సంక
ములు లభించినవి.

డచ్చి ఈస్టిండియన్ ఫార్మ్ మెంటువారు వైమానిక ప్రచా
రమున స్పృహ 78000 ప్లాన్స్ నిలు యును నామోదించిరి

రాంపూరు నవాబుగారు

కాశ్మీర్ సంచారము సల్పుచున్నాడు. చిత్రవస్తుప్రద
ర్శనకాలను జూచిరి. రాజుల శివములుండు కార్యాలయమునకు
గూడ బోయిరి.

మేజ్యూగనలో నాకాకులీయ సమ్మెగట్టుటచే అంతర
రాజ్యనౌకాకా పారివంతయు అడ్డిపోయినది.

అమెరికా యొద్దబహిష్కారము

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

న్యూయార్క్, జూలై 10. — యు. బహిష్కారం
కునుగూర్చి అందరును ఒడంబడికను జేసికొనవలెనను ఏర్పా
టులు కల్లాగు బ్రయండుగా కు దిరెను. ఈ ఒడంబడికను
జేసికొన్నవారు తమ త ప్రతినిధులు శాంతియుక్తముగ మార్గముచే
సరిహద్దును జేసికొనవలెననియు యు. బహిష్కారము జాతీయవిధాన
కుగ నుండరాదనియు అనుకొన్ననూత్రములు మాట్టుకొన
లేదు.

పకింగులో పయ్యులను నేచాని సేనల కక్షుతగులుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

పకింగు, జూలై 10. — పకింగులో అల్లరులు లేకుండు
శాంతి సేర్పరాదుటకు పోలీసుతో తోడ్పడి నిర్వహించుటకు
ఎక్కిరా చీనా ప్రభుత్వముతో యుండునని ప్రయోజన
నేనాని సేనలకు అడ్డుతగిలిరి. టం గోస్వదగ్గర
అడ్డుతగిలిరి. ఉత్తరముగ పకింగుకు బోవుచుండి
పెంచ్యుసింగు సేనలు మట్టుకొని పకింగు ముల బోవుటల
జేసెను. అచట నిరాహుధులగు జేయబడి బండియగ బిట్టు
నానబడి రాజ్యాంగాధికారి పెంగ్కుంగునగాలితో వారిని
గడిచి బెట్టువలెనని స్వర్గ ప్రయత్నములను పత్రికా స్వాతిగు
ప్రభుత్వము కితి ప్రతిజ్ఞాంగముగ ఉన్న దని తెలియజేసిరి.
(అంతిమము మాడవని)

టూ రినుతో ఇటలీ డేవ కప్పుక గల్గెను. భారత
వేళు ఓకిపోయెను.

చీనాలో తుపాకులు వేలుట

ఉత్తర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వములకు వీలులేకుండుట

విమానమును గూల్చుట

ట్రీస్కోప్, జూలై 9. — సమాచారమున కోకుంగు
ఉత్తరప్రదేశ్ తుపాకుల ప్రేరేపన, సేనాసాది దగ్గరయన్న
శామాక ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రభుత్వములకును పిలుకే పోయెను.
ట్రీస్కోప్కు బోవెనున్న నౌకలు వెలకకు బోవుచున్నవి. నగర
ములకు తరముగ ఉత్తరచీనావారు శత్రుత్వములను బెట్టి
పోయిచున్నాడు. అమెరికావిమానమును గూల్చి చనుచున్నాడు

చాంగ్సోలినుగారి యభివృద్ధి

మున్బై, జూలై 9. — తన జ మడు చాంగ్సోలినుగారు
అభివృద్ధి గాంచుచున్నాడు. చాంగ్సోలినుగారు కొడుకు యు
రతో దిలిపెను

జపాను కాకాసమ్మె అభ్యుదయి. నేతనము తగవు కు
మార్గమైంది.

ట్రాన్సిల్వేనియాలో నున్న ఆప్టంట్సు సమస్యను రా
యబారములద్వారా పరిష్కారము జేసిన సవలెననుచున్నాడు.

హైదరాబాద్ కేళీవిలాసము

లండన్, జూలై 8. — స్వానిధి కన్యకు బెదరింపలేద
నియు ఆమె జవరస్థిముఖు దెలుపుటకు ఆమె ప్రోత్సహించ
లేదనియు కాలిస్సోగారు తెలిపిరి. ఆమె లనంతియోనే సం
గతుల్పిటిని బెల్జియం, ఆమె వ జ్యూలమును మార్చితినుటకు
హాన్కాన్సరముగిరి. ఆమె జీవితమునుగూర్చి విచారణ సల్పవలె
నని ఆధికారుల యు తీరువు ననుసరించి జేతమినిరి. న్యూసపు
త్తేలులో యున్న పోలీసు స్టేషనులో వసతిలేనందున ఆమెను
స్కాట్లండుమార్డులో పరిశీలించవలసి వచ్చినది.

శ్రీమాన్ శ్రీ నివాసయ్యంగారు (బిము సర్విసు)

లండన్, జూలై 8. — మొన్నటికోజాన శ్రీమాన్
శ్రీ నివాసయ్యంగారు ప్యూరి కు నుండి
తిగివచ్చిరి. ఫ్రెంచిరాజధానిలో నున్న భారతీయుల తీయనకు
బి.కోసగిరి. భారతీయులు స్వాతంత్ర్యమునే గవ్యస్థానముగ
నందుకొనవలెనని జాతీయమహాజనసభవారు జేసిన తీర్మానము
ననుసరించి వారందరను ఆయాదర్శనము తీర్చులో సాధించు
టకు తోడ్పడవలెనని.

నీటికిరవు మదరాసును గలగు గలదను పార్తను
కనిననదగారు ఖండించిరి - ట్టిదను నీటికిరవార్తా
నించిరి. నీరుచాలక నీటిస్థాయికి లోనమయినదియు, కావలసి
నంతనీరు గలదనియు, కాని కాని నదీయగట్టుటను కుగ్గిరదను
టకును వలయునామగ్ని లేదనియు కనిపించెదగారు చెప్పి.

తీరుచిరాపల్లి, జూన్ 8: లాల్లూశి తాలూకా ప్రా
మాణికరహితమైనది జూన్ 9 వ తేదీని పి. టి. రాజుగారి
అధ్యక్షతన జరుగును.

భగవచ్చిత్రము

నెల్లూరు జిల్లా గూడూరుకు తూర్పు 10 మైళ్లలో నుండూ రాఘవాపురం అను గ్రామములో నొకసూర్యశ్రీ ఉదయం 11 గంటలకు ఒక ఆడశిశువును ఆరాత్రి 7 గంటలకు ఇద్దరు మగశిశువులను ప్రసవించినది జూన్ నెల 2 తేదీనాడు ఈ దినం వరకు తల్లిని రోగిగను బిడ్డలు జేమంగా వున్నారు. ముగ్గురు బిడ్డలకు చూయ ఒకటిగానే వుండెను

వైద్య విద్వాన్. వి. వెంకటకృష్ణశర్మ

నంద్యాల

నంద్యాల మున్సిపల్ ఎన్నికలు సమీపించుచున్నవి తాలూకా ఎలక్షన్ పంధర్యముగా నంద్యాల మున్సిపల్ కమిషన్ వారు నోర పత్రమునచేరి, వారు పట్టిన కార్యములను మొదలించుకొనిరి మునిసిపల్ ఎన్నికల సందర్భములలో ఇప్పటినుంచి కట్టుబట్టుమలైన పనులు చేయవలెనని ముఖ్యముగా మున్సిపల్ ఆఫీసరులకు వారికి హామీలో పంపుమల రెండు సానములను సంపాదించ వలయునని ప్రయత్నించుచున్నారని జయముందగలగాని తోచుచున్నది ఎలక్షన్ బహుళా ఆఫీసుకు నవంబరు మాసములలో జరుగవచ్చును.

ఒక వోటర్.

శ్రీకాకుళం (గంజాంజిల్లా) హనుమాన్ భవనము

4 తేదీ సాయంత్రమున ఘం 4 మొదలు ఘం 6 ని 20 వరకు ప్రేక్షకులించిన భవనమునందు మి రా రా శ్రీ గోగంకి భాగీరథి జాయకుగారి యధ్యక్షతక్రింద బాల్య వివాహము గూర్చి వి ఎ యింటరుమిడియేటు, స్కూలు నైసలు విద్యార్థులు కొందరును తదితరులను ప్రపంగించిరి ప్రాచీన నవీన, పద్ధతులను అనుసరించి కొందరు ప్రతికూలముగను, కొందరును కూలముగను వారివారి యభిప్రాయములను వెల్లడించిరి ఉపన్యాసములలో నధిక సంఖ్యాకులును, నధ్యక్షులును బాల్య వివాహములు కూడదని తీర్మానించిరి సభ జయప్రసాదము గుంపబడెను.

(ఒక విలేఖరి)

తాడేపల్లిగూడెం వార్తలు

(ఒక విలేఖరి)

తాడేపల్లి గూడెంతాలూకాలోడు ఈ 6 తేదీ ఉదయం బోర్డు ఆఫీసులో మ-రా-శ్రీ కలిడింపి గతరాజుగారి అధ్యక్షతక్రింద సమావేశమును చేబ్రోలు కాపురస్తులందఱులూక శేషగిరిరావుగారిని వైకుంఠేశ్వరంబుగా ఎన్నుకొన్నది వీరు కమ్మవారు. జన్మను ప్రముఖులు. వీరుగారి యెద్దనవూడెను బాబు రావుగారు, పరల సోమన్నగారు, అలపాటి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, నెక్కలపూరి సత్యనారాయణగారు జిల్లాబోర్డుమొదలగు ఎన్నుకోబడిరి

వ్యవసాయదారులకు గొప్పవరప్రసాదము

- 1 తీవ్రజంతువులు ఆవులు, గుడ్డముల మొదలైనవారిని రిజవ్వులుచేయుట
2 అవసరమైనవోట్ల డైరీఫారమును ఏర్పాటుచేయుట
3 వ్యవసాయపనులకు, ఇండ్లు పొలములకొనుట నిడివ్వులు, తక్కువ వడ్డీపొన వాయిదాలపొన చెల్లించులాగున అప్పులు యిచ్చుట మొదలగువిధయే ప్రత్యేక సగుపాయములు

పూర్తి వివరములకు వ్రాసిన బడయగలరు:- మేనేజింగ్ డైరెక్టు

మొసూరు అగ్రికల్చరల్ డైరీఫారమ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ బెంగళూరు సిటీ

ది ఆంధ్ర ఇన్స్యూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్, బందరు

గమనింపదగ్గ ముఖ్య విషయములు

- (1) కంపెనీకి మొదటి సంవత్సరములో 5000, రెండవ సంవత్సరములో 29182-0-4 నికరాదాయము (Surplus) ఇది చాల అధికము
(2) 1927 సంవత్సరములో మరణము వల్ల గాని, మరేవిధమైనట్టి గాని క్లయిమ్ముల తీరపోవుట కుభవనాచకము
(3) ఖర్చులు పీరియదులు ఆదాయములో మొదటి సంవత్సరం 100-కి 82% రెండవ సంవత్సరము 50% ఇది విశేషమైన మునుకు దాఖలా.
"వీనాకంపెనీలు మొదటి సంవత్సరము నికరాదాయమును Surplus) లక్షపరచుట అధికము. ఆంధ్ర ఇన్స్యూరెన్సు కంపెనీవారు అట్టిది మొదటి సంవత్సరములోనే చూప గలుగుట ప్రశంసనీయము" (ప్రెస్టునుక్ పత్రిక.)
పలుకుబడి గల ఏజంట్లు జీతము మీదను, కమిషన్ మీదను కాపలెను.

య. మంగయ్య, కార్యదర్శి.

ది. నార్తయిండియన్ జూలరీ మాన్యు ఫాక్చరింగ్ కో, బెజవాడ

సవరను బంగారుకు, సీమవెండికి, రత్నములకు పూచీచిచ్చదము

3962

మావద్ద అన్నివిధములయ్యు బంగారు, వెండినగలు, వెండి మరచెంబులు, గిన్నెలు వగయిరాలు యెల్లప్పుడు విక్రయమునకు స్థావరము. పచ్చలు, కెంపులు, నీలములు, పువ్వురాగములు అసలుజాతిలోను యిమిటేషనులోను విక్రయమునకు దొరకును. విశ్వ బ్రాహ్మణులకు పువయోగించు ఆకురాళ్లు, గజాలదిమ్మలు వగయిరాలు అన్నివని సామానులను సరసమున్ను ధరలకు విక్రయించబడును ఎకసారి మాత్రం వ్యాపారము చేసిన మానవుకము మీకే తెలియును.

ప్రాప్రయిటరు, గుంటముక్కల రామమూర్తి, బెజవాడ.

ఆత్మహత్య

ఈ తాలూకాయందలి కేశవరం కాపురస్తులు త్రియ్యలు అయిన దండు వెంకట్రాజుగారు ఇటీవల ఈ గ్రామ ప్రాంతములో రైలుపట్టాలమీద రైలుకు ఎగుడుగా పండుకొని ఆత్మహత్యచేసికొన్నట్లు తెలిసి విచారించబడుచున్నది ఈయన యొవకుడు, ఉత్సాహవంతుడు, కాంగ్రెసు అభిమాని, ఎల్లప్పుడు బద్దకునే ధరించుచుండు ఈయన ఈ మధ్య తాలూకా బోర్డు యెన్నికలలో చాలా పట్టుదలతో పనిచేసియుండెను ఎన్నికల తర్వాత కుటుంబ కలహముచే మనస్సు వెకలమై ఈ దాహార్యకు దిగివట్టు ఆకాశమునున్నాడు ఈయనకు తల్లిదండ్రులు, ముగ్గురు పిల్లలు ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది, భగవంతుడు ఈయన ఆత్మహత్య కుటుంబమునకును కాంగ్రెసు ఇచ్చుచుగాక

శ్రీ శ్రీ చాగంటి భీమశంకరకవిగారు

శ్రీ పీఠేశ్వరపురము జమీందారువారి రాజేదారులగు దుర్గేశ్వరందని, నవాబునందని, శ్రీనిశ్వరయ్యయ్యును కున్నగు నవలలరచించిన ప్రసిద్ధకవిత్రులలో పేరుగాంచిన మ రా శ్రీ చాగంటి శేషయ్యగారి పథమపుత్రులును, శింకరి వారాయణ కవులలో నొకరును నగు చాగంటి బి.కేశవరావు గారు 2-6-28 తేదీ శనివార ముదయము 6 గంటలకు వ.ద్రాసు వెల్లె మొయిలలో పాన్సేరిస్తేవను సోపము బాహ్యప్రపంచమును వీక్షిరి

వీరు 2-9-1907 నెలన జనించిరి వీరికి 20 సం॥ రమలు పూర్తయియ్యెను వీరికి కుతాశ్రీ, దేశభక్తి బహు భాషాజ్ఞానము ఉన్నపాలతో నలవడిన వీరు విద్యాభ్యాసము వారంభించినదాది ప్రతిభగతియందు ప్రృథిమముగ ను తీర్చులము, బహుముఖుల వడెన రాజమండ్రి కళాశాలలో వి ప్సీ నీయరు చదువుచు 1928 మార్చి వి ప్సీ పరీక్షకు పంపబడియె, దేశోద్ధృతికై పరీక్షకు వెళ్లజాలకపోయిరి బొంబాయి నిమిత్తం చెన్నపురి బోలుమండగా వైవదిగిని వీరు పరమపదము నొందిరి తెన్నులకు చింతిల్లుచున్నాము. వీరి యద్భుతమేధా శక్తికి వారి సహాధ్యాయులను, యోసాధ్యాయులకు మరపురాదు

అట్టి పుత్రరత్నమును గోల్పోయిన వారి మాతాపితలకును, బాల్యముననే పట్టి మోకరింపెత్తుం కాకరమైన, వారి సహాధ్యాయులకి, వారి యనుబంధులకును మానాభూతిని తెల్పుచు, మా పుత్రరత్నమును శంకరకవిగారి యాత్మకు శాంతి నొసంగునని యని పరిమేళ్యుని సర్వదా ప్రార్థించుచున్నాము (స్నేహబృందము)

శారదా నికేతనము

పోయినవి

శ్రీ శారదా నికేతనము బాలికలచే వ్రాయబడిన కృష్ణ దేవరాజులు, శకుంతల, కైలాసపతి, కమలము, యున్న బాల కృష్ణుడు పెంపెడ్డు ఫోటోకు జరితో కుట్టియున్నటువంటిది ఒకటిన్నీ మొత్తము ఆయదుపటములు గంటూక బిల్లా కాన్ఫరెన్సుకు వెళ్లి తిరిగి యీనెల 8 వ తేదీ వుదయము బెజవాడలో గం 5-20 లకు బయలుదేరి మద్రాసు న్నగరప్రాంతంబు ప్రేయి నుగా వైపలములను మరిచిపోయి తెనాలిస్తేవనులోనికి రైలు వెళ్లిపోయినదిర వాతే జ్ఞాపకమువచ్చి ఎంగవోలుస్తేవనుకు రైలు వేచా ద్వారా తెలిగ్రామము యిప్పించగా రైలులో బోలేదని తిరుగ జవాబు చెప్పియున్నాడు వైపలములకు వెనుకప్రక్కన వ్రాసినవారిపేరు పటము కేరకూడా యున్నది. యీ పటములు యెవరికైనా దొరికినయెడల శ్రీ శారదానికేతనము నందు అభిమానముంచి తిరిగి పంపగలదులకు ప్రార్థించుచున్నాను.

పున్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మ కార్యదర్శి.

ఏలూరు హిందూ యువజన సంఘము

గోపరత్నరామిరి, అన్నవస్త్రు, వైద్య. విద్యాదాన పూజము మొదలు ధర్మకార్యాల కొశ్చిత్త ద్యుర్లభలో నొకరగు మ॥రా॥శ్రీ పసుపు పురమోత్రుగారు యదివరకు మా సంఘమునకు కూడ కాశ్చిత్తవర్తకర్తగా నందుచు ఆంగీకరించి వచ్చినను చేసిన రు 500 ఆయింపందల రూపాయిలు (యదివరకు పత్రికలో తెలిపినప్రకారం) రు 30-5-1928 సం॥ కాశ్చిత్తరిధికి ధర్మం యిచ్చివారిని సంతోషముతో తెలియబరచుచున్నాము వీరికోరి ప్రకారం వీరితోడ్రి శ్రీ శ్రీ పసుపు రి రామయ్యగారి చామాపటముల యిచ్చిన సంఘమునందు అలంకరింపటకు ఆంగీకరించివామ

(రు 1200 దర్శములు)

Table with 2 columns: Donor Name and Amount. Includes entries like 'లక్ష్మీకెట్టి కాంతయ్య అనే వెంకట సుబ్బారావు గారు (ఆదివారప్పేట) రు. 250', 'వారపురెడ్డి దేవరెడ్డిగారు, (సోములపాలెం అయినది) రు 150', etc.

మద్దల వెంకటచిన్నరాజు, ధర్మకర్త, సభాగౌరవ కార్యదర్శి

తామర తైలము

డబ్బీ 1-కి 0-6-0. 12-కి 3-8-0.

తామర ఒకవిధమైన పురుగులవలన దళముమీదగాని, వెండ్రుకల లలోగాని, లోచర్లములోగాని, గోళ్లలోగాని పుట్టవచ్చును.

మోహిని తైలము

5 తు॥ నూనెగల సీసా 1-కి రూ. 0-12-0.

శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది. అమ్మ తాంబూల దీపో, బొంబాయి - ముద్రాణు.

గోదావరికృష్ణాజిల్లాల

రీసెటిలెంటు

శ్రీయుత టి. ప్రకాశంగారి 6 వ వ్యాసము
రయితుల ఋణబాధ

కృషి గోదావరికృష్ణాజిల్లాలయొక్క రయితుల తంతవరకు ఋణ గ్రామాలయి యొక్క కోయలు విషయమును నిర్ధారణచేయుటకు ఆర్థికపరమైన సూచియగు మార్గ మేదనగా, ప్రతిగ్రామముందు ను ఆయాగ్రామార్థిగల రయితులను, నొకేస్థలమున సమావేశ పరిచి నామాలమున వాగ్రామముయొక్క ఋణ మొత్తమును తెలిసి కొనుట. గ్రామ రయితుల ఋణములలో నెంతెంతమొత్తములు తనభూమిదన; బ్యాంకులనుండియు, ప్రోవోట్లనుండియు, సామాన్యకర్తామీదను దేబిట్లను వో, ప్రత్యేకముగా చెరిగియుండువాడు గ్రామార్థిగలను గ్రామరయితులను దప్ప గొంకెవ్వరును గాదు. ఈవిషయమున ఏగ్రామముయొక్క సిటి ఆగ్రామములకే చెలిసినంత వివరముగా పాతగ్రామము గ్రామములకు చెలియబడియు నేను భావించును రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసులయొక్కగాని లేక కో ఆపరేటివు బాంకుల యొక్కగాని లేక యితర బ్యాంకులయొక్కగాని లేక తన్నుడు ను పూర్తిగాగ యివు. ఈ మూడుజిల్లాలలో నునూరు 2800 గ్రామములున్నవి. యావత్తు బ్రిటీషు ఇండియాలోనున్న రయి తులయొక్క ఋణమొత్తము గవర్న మెంటు రిజిస్ట్రరులో జూ పబ్లిషె ప్రకారము నునూరు 800 కోట్లు. ఈ మొత్తములో నునూరు 99 కోట్లు మద్రాసు రాజధానిలోనున్న రయితులచే భరించబడుచున్నది. రీ సె టి లెంటు ఆఫీ స రు నిర్ధారణ చేయవలసిన స్వల్ప విషయ మేమునగా, యీ 99 కోట్లలో నెంతమొత్తము ఈ మూడు జిల్లాలయొక్క రయితులచే భరించబడుచున్నది? ఈ మొత్తమును తేల్చుటకు వైన సూచింపబడిన మార్గముకంటె నెక్కువ నుల భ్రమగునట్టియు, క్రమమగునట్టియు, మార్గము వేరొకటిలేదు. ఈవిధముగా ఋణమొత్తము కనగొనబడిన యెడల, రయితు లయొక్క ఆర్థికస్థితి దానంతట నడియే స్పష్టమగును. ఋణమొ త్తములో బాటు రయితులెన్నియో వడ్డీ మొత్తముగూడ నొకసారి స్పష్టముగా తెలిసినతరువాత, సామాన్య మానవహృదయమును బాధ్యతయును గల నెటిల్మెంటు యాద్యోగి యెవ్వరైనా రూ పాయి ఒక్కెటికి రి ఆజాయి, లేక 100 కి 18 1/2 వంతున శిస్తు ను చెల్లింప సిఫార్సుచేయబోడు. ఈ మూడు జిల్లాల యందును రయితు తన సామాన్యకర్తామీద యేరేటుచొప్పున వడ్డీ చెల్లింపచున్నాడో చూడును. 100 కి 18 మొదలు 86 వరకు వడ్డీ బుచ్చుకొనుచున్న సామాన్యగ్రామ నే నెరుగుదును. కో ఆపరేటివు సొసైటీలు విధించుచున్న వడ్డీరేటుగూడ ఋణ ము రయితు చేతిలోబడుచున్నదికి 100 కి 9 వంతుగుచున్నది. ఇంతకూ నీ ఋణమొక్క లాభమును బొందుచున్న రయితు లెందరు? ఈ విషయమును నెటిల్మెంటు ఆఫీసు విచారింప నీలేదు. ఈ విషయముగూర్చి ప్రత్యేకముగా కో ఆపరేటివు సొసైటీలు, - ను వీరి క్రింద నేను ప్రత్యేకముగా పర్చించెదను. ఈ విషయమున నొక్కవిషయముమాత్ర మిచ్చట జెప్పిన చా లును. కో ఆపరేటివు సొసైటీల అప్త రయితులకు సాయము చేయుటకుగాని ఋణబాధనుండి వానిని విముక్తిగావించుటకు గాని ఉద్దేశించబడి యుండలేదు. నునూరు 48 యెండ్ల క్రిందను సొ సైట్లచెందగల్గునగున మరెందరు. నీవిలు ఉద్యోగులను నిజముగా లాభకరమున విధానములను కొన్ని టిని స్వయముగా పరీక్షించియుండిరి. 100 కి 4 కంటె నెక్కువగాకుండు వడ్డీపై రైతులను ఋణము నిచ్చునట్టి గ్రామ బ్యాంకులను పరీక్షించి సాహించిరి. తుదకు ప్రభుత్వమువారి యామోదమును గోరుచు భారతదేశ మంతటను నిట్టి బ్యాం కులు స్థాపింపబడవలెనని నూచించిరి. ఆకాలములో వ్యవ సాయఋణము ప్రస్తుత మొత్తములో సగము మాత్రమే యయి యుండవచ్చును. వీరు నూచించియుండిన విధానములు. ఆకాలమున ప్రభుత్వమువారిచే దేశమంతటను ప్రత్యేక బెట్టబడియుండినచో, ఈ నాటికి రయితు తన ఋణములో నెక్కువభాగమును చెల్లింపగలిగియుండును. కాని, అట్టి గ్రామ బ్యాంకులను స్థాపించుటయనగా, భారతదేశమున ఆర్థికస్వరాజ్యము స్థాపించుటయే యనియు, ప్రస్తుత ప్రభుత్వ విధాన మంతమొందుటయేయనియు, ప్రభుత్వమువారిచే దెలిసికొనియుండిరి. కాబట్టియు, అట్టి యావయోగకరములగు విధానముల నన్నిటినిగూడ, ప్రపంచమంతటను ప్రభుత్వమువారు విశ్వప్రయత్నముల పరిపి తుదికిపాడు కో ఆపరేటివు సొసైటీల అప్త బెచ్చిపెట్టిరి. దీనిమూలమున 100 కి 9 వంతున వడ్డీ విధింపబ డుచున్నది. ఈ సౌకర్యము గూడ కొద్దిమంది రయితులకు మాత్రమే యొగ్గబడుచున్నది. ప్రకాండోళనమును పురస్కరించు చుటకుగా శుద్ధిచేంపబడిన వ్యవసాయ ఋణములట్లుమును, మరి కొన్ని ఇతర చట్టములను, గామమాత్రమునకే యున్నవిగాని యందుకుంతయు పనిచేయవచ్చును. దీని ఫలితముగా రయితుల

4375

ఎక్కువ ఉష్ణ ప్రదేశములకు తగినట్లుగా ఉష్ణత్యేకముగా ప్యాక చేయబడినది

నిర్మలమైనది. త్వరలో కుభ్రమొనర్చును. ఉపయోగించుచు రలఖచ్చును తగ్గించి ఆరోగ్యమును కాపాడును. అన్నివిధములనుపయోగించుటకు శ్రేష్టమైనది. గుడ్ విన్స్ మాంచెస్టరు ఇంగ్లాడువారిచేతయారైనది "ఎస్" "పొటింగ్ సోపు" "వెల్ కోజు" పాసిటాయి తెట్ సోపు "మెనో గ్రామ్" టాయిలెట్ సోపుకధికారులు.

ఆల్ ఫ్రెడ్. డబ్ల్యూ. బ్రూక్ పోస్టుబాక్సు నె 875, బొంబాయి

ఋణము రెండింతలుగా వృద్ధిచుచున్నదేగాక, అక్రమమున వడ్డీ గూడ దానికి చేర్చబడినది. గ్రామముయొక్క యావత్తు భూమి విక్రయం ప బడిన పృటికిని, క్రయ మొత్తము ఋణ మొత్తమునకు పరిపూర్ణముగా ఈ గ్రామము లలో బాధనొందుచున్న రయితులకు నాతో జెప్పియుండె ను. కొందరు రయితులు సంవత్సర పంటనుండి సర్కారు శిస్తు ను చెల్లింపబాలక అందుకొరకుగూడ నేవిధముగా ఋణము జేయవలసినవచ్చుచున్నదో కొందరు గ్రామార్థిగల జెప్పియు న్నారు. సాగు బడి ఖచ్చితం త వ ర కు చెరుగుచున్నచో, అందుకొరకు రయి తు లేవిధముగా ఋణముజేయుచున్నారో ఎల్లచోట్లయందును రుజువుపడుచున్నది. ప్రతిజిల్లాయందును కొద్దిమంది రయి తులు మాత్రము ధనవంతులగుటయు, క్రొత్తభూములనుకొని తమయూదులకు జేర్చుకొనుచుండుటయు, నా ప్రపంచ. ఈ సమస్యలలో గొందరు అర్హులవారును బ్యాంకులనుగూడవయియున్నారనిమాత్రము తెలిసికొనవలెను. తమభూములనుండి వచ్చులాభము కంటె తామిచ్చుచున్నవచ్చు లాభములపై వీరుక్రొత్త యాస్తుల నెక్కువగాపొందుచున్నారని, ఇట్టివారిచ్చు సామ్యము మండిగాని, ఈమూడుజిల్లాల రయితులయొక్క ఆర్థికస్థితిని కను గొనవలెను. ప్రస్తుతము శిఖాచ్చేయబడియున్న హెచ్చుతేల్లు 2800 గ్రామములలో జీవమాత్ర పలువులను 87 1/2 లక్షల ప్రజలకు వర్తింపను. డెల్టాగ్రామములలో 71 గ్రామములందు ను, ఉన్నత ప్రదేశములందు 1 గ్రామములలో 8 గ్రామములందు ను మాత్రమే కొందరు రయితులయొక్క ఋణములగూర్చియు ఆదాయములగూర్చియు విచారణగావించినట్లుగా నెటిల్మెంటు ఆఫీసు తనసంఖ్య 88 వ పేరాలో జెప్పుచున్నాడు. ఆ గ్రామములపేర్లుగాని రయి తులపేర్లుగాని తనరిట్టాలో జాపకపోవుటయేగాక, జిల్లాల యొక్క పేర్లుగూడ సతమజెప్పలేదు. డెల్టాగ్రామములలో 1799 రయితులను ఉన్నతప్రదేశ గ్రామములలో 181 రయితు లను తాను విచారణగావించినట్లుగా జెప్పుచున్నాడు. వీరిలో 674 రయితుల కెట్టిఋణముగూడ లేదని జెప్పబడినది. ఈయొ క్కవిషయమునబట్టి ఈ మూడుజిల్లాలయందలి డెల్టాగ్రామ ములలో 100 కి 87 రయితులకును ఉన్నత ప్రదేశ గ్రామముల లో 100 కి 40 రయితులకును ఎట్టిఋణముగూడ లేనేలేదని నెటిల్మెంటు ఆఫీసు నిర్ధారణజేయుచున్నాడు. ఇంతకంటె నశ్శాయముగునట్టియు సక్రమమగునట్టియు తదంతి వేరొకటిగల దా? ఎట్టిరజువుగాని సామ్యముగాని లేకుండ నే యావత్తు జనసంఖ్యమీద గావించబడిన ఎక్కువార్థి విచారణ లిది. ఈరయితు లిచ్చిన వివరములు అంచనా మాత్రమే జేయ బడి యుండవచ్చుననియు, ఆకారణముచేత కొన్ని స్వల్పతప్పు లుండవచ్చుననియు, నెటిల్మెంటు ఆఫీసు తనంతటతానే

యొప్పుకొనుచున్నాడు. ఈ రయితుల సామ్యమునకు తాళే యంతటి విలువ నిచ్చుచున్నప్పుడు, వీరిపేర్లను, ప్రకటించుటతని విధిగాదా? వీరిపేర్లను తెలిసికొని యావత్తుగుట్టు బయలుపెట్టగలుగుటకు ప్రజల కవకాళ మొసగుట తనదర్మముగా దా? హోల్లువర్లు సామాన్యపురుషుడు గాడు. తాను గావించుచున్న విచారణ క్రమముగా జరుగుటకు గాను వలయు సహాయమునంతను నొసగ సిద్ధముగా నుండిన ప్రయత్నము లేదు. వి. ఎస్. ప్రకాశరావు (కాకనాడ), నరసింహ దేవర సత్యనారాయణ (అలమూరు) గార్ల సలహా నితడు నిరాకరించెను.

ఇతడు రహస్యముగానే విచారణ సలుపుచున్నాడు. విచారణ జరిపిన పిమ్మట నయినను విచారణ గావించబడినవారి పేర్లను జెప్పడు. ఇట్టి రిపోర్టు ఆధారముగా జేయబడి రూపాయి ఒక్కటికి మూడు అజాల పొచ్చింపు సిఫార్సుచేయబడి యున్నది.

రాయపూర్ విజయనగరం రైలుమార్గము

మధ్యపరగాణలకు దగ్గరత్రోవ కలకత్తా ఈస్టుఇండియా రైలుకో శాఖపురం రైలు కంపెనీ వచ్చేవిదేడ్లలో 17 క్రొత్త రైలుమార్గములను వేసెదను. వీటికి 14 కోట్లు ఖర్చును. 1442 మైళ్ల రైలుమార్గము వేయబడును. ఈసంవత్సరములో 400 మైళ్లు వేయబడును. రైలుకో శాఖ పురం రైల్వే వారు 11 క్రొత్త మార్గములను 350 మైళ్లు రైలు వేసెదరట. వీనిలో ముఖ్యమైనది రాయపూర్ విజయనగరము రైలు. మద్రాసుకును మధ్యపరగాణలకును దగ్గర త్రోవ కల్పించును. దీనినిదీని 241 మైళ్లు. దీనిఖర్చు 416 లక్షలని అంచనా వేయబడినది. 1881-82 లో నిది పూర్తియగును.

(టీ.కె.ఎస్)

లిజర్డ్ ఫౌంటెన్ కలము

100 నిధికరములలో తయారగుచున్నది

Sole Representative for India, Burma and Ceylon:- Alfred W. Brooke, (Eastern) Ltd., P. O. Box 375, Bombay.

HARDWARE PEN CO.

4728

ప్రథమ నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర యువజన మహాసభ

మే 31 వ తేది నాడు నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర యువజన మహాసభ శ్రీయుత శంకరాచార్యగారి వద్ద బి. ఏ ఆనర్స్ గారి యాజమాన్యమున నూర్యాపేట (నల్లగొండ జిల్లా నైజాం) యందు ఆత్మీయ జయప్రదముగా జరిగెను. నూరుమంది ప్రతినిధులు వివిధ జిల్లాలనుండి విచ్చేసిరి. ప్రేక్షకులు సుమారు వేయి మందివర కుండిరి. వివిధ పట్టణములకున్న వెనుకబడియున్న నిజాంరాష్ట్రములోని ఆంధ్రులయంకింత ఉత్సాహమునుటకు ఎంతయు ప్రశంసనీయుము. ఆదిపూడి సోమనాథరావు పంతులు, శ్రీమతి యామిని పూర్ణతిలకమ్మ, చాటూరి శ్రీనిధిరావు మాంబ, ధర్మశ్రీ వామనశాయక, మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగార్లు ఈసభలయందు పాల్గొని తమ యుత్సాహమును ప్రకటించిరి.

తీర్మానములు

1. గంధాలయోద్యమమునకు బాటుపడిన శ్రీ శ్రీ పువ్వాడ వెంకటప్పయ్యగారి యశాలమరణమునకు ఈసభ వారు మిక్కిలి విమోచమున వెలిబుచ్చుచున్నారు.
2. ఆంధ్రవాఙ్మయాభివృద్ధికి తమ జీవితము నర్పించిన శ్రీ శ్రీ కిరాంబి రామానుజాచార్యుల వారి మరణమునకు ఈ సభవారు తమ విమోచమున వెలిబుచ్చుచున్నారు.
3. బి. సి. యస్. పోటీకరీక్షయందు తీర్ణులైన శ్రీ సిరిగూరి జయరావు బి. యస్. సి గారిని యీసభవారు ఆభిసందించుచున్నారు.
4. రాష్ట్రీయాంధ్ర యువకుల సర్వతోమఖాభివృద్ధికి, ఇతర యువజన సంఘములతో ప్రజాహితకార్యములందు సహకారము నెరుపుటయను నుద్దేశములతో, రాష్ట్రీయాంధ్ర యువజనసంఘ మొకటి స్థాపించవలెననియు, ప్రాధాన్యము లో కేంద్రసంఘమును నెలకొల్పి తీర్మానములను ప్రతి జిల్లాలోను స్థాపించవలెననియు ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.
5. జేబ్ థావలో విద్యగరపుటకై కృషి సలుపుచున్న మన ప్రభువుగారి నభినందించుచు, ఆంధ్ర ప్రాంతములలో (తెలంగాణ) కనీసము ప్రాచీన, మాధ్యమిక, విద్యుత్తనను నిర్వహణముగా మాతృభాషలో గరపవలెననియు దాని నమలు జరుపుటకు తగు ఏర్పాటులు గావించవలెననియు ఈ సభవారు విద్యాభివృద్ధికి తీర్మానించుచున్నారు.
6. ఆంధ్రయువకులు, యువతీయులు తెలుగు, గంధాలయములు, వాచకాలయములు, సంస్కార సంస్థలు మున్నగు ప్రజాహిత సంస్థల కార్యసంచలములందు పాల్గొనవలెనని ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.
7. సామ్యమొనంతవరకు ప్రతి ఆంధ్రయువకుడును యువతియు దేశీయ వస్తువులను వాడవలెననియు, ఆంధ్ర విజ్ఞానాభివృద్ధి కరములగు కళలను శాస్త్రములను ప్రోత్సహించవలెననియు, సోదరాంధ్రులతో వ్యవహరించునది ఆంధ్రులుగ నుండవలెననియు ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.
8. ప్రతి ఆంధ్ర యువతీయువకుడును వ్యాయామము చేయుచుండవలెనని యీ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.
9. న్యవసాయ వాణిజ్య పారిశ్రామిక పాఠశాలలను స్థాపించిన విద్యాపంతులు నిడదవోగ సమస్త చాచరకు తగునని ఈ సభవారు ఆభిప్రాయపడుచు ప్రభుత్వమువారిని శీఘ్రముగా తగు చర్య కొనుటకై కోరుచున్నారు.
10. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమునందు నిర్వహణలో వున్న నూతన భవనములందు మసీదు తో బాటు హిందూ క్రైస్తవ విద్యార్థుల ప్రార్థనాలయముల నిర్మించుటకు ప్రభుత్వమువారి నీ సభవారు వేడుచున్నారు.
11. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పకనీషి గ్రంథనియంత్రములతో ఆంధ్ర కన్నడమహారాష్ట్ర సంస్కృత ఆంగ్ల భాషలకు మత విషయకముగ దృష్టితో పరిశీలించు నియామక మండలిని నెలకొల్పుట విశ్వవిద్యాలయము యొక్క ఉన్నతాధికారులకు భిన్నముగానున్నదని ఆభిప్రాయపడుచు ఈ సభవారు వానిని తొలగించుటకు విశ్వవిద్యాలయాధికారుల కోరుచున్నారు.

చిరులొనూరు కలరా

గత కెందుమాడువారమునగ నీయూరియందు కలరా మిగుల తీవ్రముగా వ్యాపించి సుమారు యిరువది యెరుమంది మృత్యువువారబడిరి. ఆరోగ్యశాఖోద్యోగులును, నీచూరియందలి ఆయుర్వేద డాక్టరు శ్రీయుత రామానుజయ్యగారును మిగుల శ్రద్ధతోగల కలరా తగ్గినవారికి మందులనిచ్చి కాపాడిరి. శ్రీవక్త్రేయ నాలుగైదు దినములుగ కలరా శమించియున్నది. కలరావలన బాధితులకై మందుల తెప్పించ ధనపహాయముచేసిన యాయూరి ప్రజల యాచార్యమును కొనియాడక తప్పదు.

(ఒక విలేఖరి)

పుష్ప ప్రదర్శనము

(ఆంధ్రపత్రిక విలేఖరి)

కూనూరు, జూన్ 10:—నిన్నటిరోజున యిచ్చుట వ్యవసాయ, పుష్ప, జంతుప్రదర్శన జరిగెను. కడచిన వారములో జూలగా శీతోష్ణస్థితి యంతగా బాగుండక పోయినను నిన్నటి రోజున మాత్రము మిక్కిలి రమ్యముగా నుండెను. మానవ ప్రయత్నములకు ప్రకృతి తోడుపడగా, ప్రదర్శనము మిక్కిలి రమ్యముగా నుండెను. ప్రప్రథమప్రదర్శనము బాగుగా జరిగినందువలన కెల్లరకు ఆనందము కలిగెను. సాయంత్రాలము 3-30 ఘంటలకు గవర్నరుగారు ప్రారంభోత్సవమును గావించిరి. ఆపరదర్శనము ప్రవేశించుచు యీ ప్రదర్శనము వచ్చే సంవత్సరము కూడా నెరవేరునని నమ్మిదననియు, యీ ప్రదర్శనమునకు కారణభూతు లగువారిని క్షామించుచున్నా ననియు నుడివిరి. వెండియు నిటువంటి ప్రదర్శనములు ప్రజలకు వ్యవసాయ పుష్పశాస్త్రములలో ఆభిరుచి గలిగించుననియు, అన్ని జాతుల వాడును యీ విషయములలో బోధకములతో పనిచేయుట కవకాశము కలుగుననియు, యీ విషయములలో ప్రజల యభిరుచి దినదినాభివృద్ధి గాంచుచున్న దనియు నుడివిరి.

ప్రదర్శనమును తిలకించుటకు వచ్చిన వారిలో శ్రీవ్యాసమూర్తి మల్లా వెంకటసుబ్బారావుగారు, కాశీనాథుని శాన్తేశ్వరరావు పంతులుగారు, పాపగలు గాజుగారు, మల్లయ్య మొదలియునుగారు, కిరాపురము మహారాజుగారు, వోడ రాఘవయ్య పంతులుగారు మున్నగువారిని పేర్కొనవలెను. బాలభటులు ప్రశంసార్థము ను నేననొనరించిరి.

ప్రారంభోత్సవసంతకము గవర్నరుగారును, వందలకొలది ప్రేక్షకులును ప్రదర్శనమును తిలకించిరి. శ్రీవక్త్రేయములగు పుష్పములును, రమ్యముగా నలంకరింపబడిన మేజులును, వ్యవసాయదారుల వైపుద్యమును బాటు కూరగాయలును, తదితర పుష్ప ఫలజాతుల పడుదాయములును ప్రేక్షకుల మిక్కిలి యాకర్షించెను. ఉదకమండల ప్రదర్శనమును తిలకించినవారిలో పెక్కుమంది యీ ప్రదర్శనము ఉదకమండలముదానికన్న రమ్యముగా నున్నదని నుడివిరి. జంతు ప్రదర్శనశాఖలో బాగుగా పరంపరింపబడుచున్న యావులను, కుక్కలను, యెడ్లను (వదర్శించిరి. ఇతర వా రమ్యముగానే యుండెను. 4-30 ఘంటలకు నిలిగిరి పర్యంత ఆది నివాసములు వారిపద్ధతి ప్రకారము నృత్య మొనరించిరి. బ్రహ్మ జాతివారు నృత్య మొనర్చగా, ఆటవికులు వాద్య మొనరించిరి. మాపలులకు ఆనందముగా నున్నను యిటువంటి ప్రదర్శనములు విదేశీయులచే దురదయోగింపబడవచ్చును. ఏలవన భారతీయులు అవాగరితులని యీ ప్రదర్శనభోటోను విదేశీయులు ఆమెరికా మొదలగు దేశములలో యిటువంటివారి తోకూడా జేర్చి ప్రదర్శించెదను. ఇది వారికి సహజమే.

కూనూరులో యిది ప్రథమ ప్రదర్శన మయినందులనను బాగుగా నెరవేరుచేతమును కూనూరు పురవాసులు ఉత్సాహముతో తమయొంద్రకు మరలిరి.

మద్రాసు అందు సదరక్ మరాటా రైల్వేకంపెనీ, లిమిటెడ్ (ఇంగ్లాండులో ఇన్ కార్పొరేటు చేయబడినది)

నోటీసు

1928 సం॥ జూన్ 15 వ తేదీన తిరుత్తనీలో జరుగు కృత్తిక ఉత్సవము

మద్రాసునుండి సదరు ఉత్సవమునకుపోవు ప్రయాణికుల సౌకర్యార్థము మద్రాసునుండి సాయంత్రం గం 5-45 ని॥ బయలుదేరి ఆర్కోణం 7-30 చేరు ఆర్కోణం ప్యాసెంజరు 1928 సం॥ జూన్ 14 వ తేదీన తిరుత్తనీవరకు పోవుటకు ఏర్పాటు గావించబడినది.

మైమింగు వివరములు యీ క్రింద నుదహరింపబడినవి. ఆర్కోణంనుండి బయలుదేరుట 7-40 తిరుత్తనీ చేరుట రాత్రి 8-0

1928 సం॥ జూన్ 15 వ తేది తిరుగు ప్రయాణమునకు 18 నెంబరు ప్యాసెంజరు తిరుత్తనీ నుండి మద్రాసునకు యీ క్రింద నుదహరించిన వేళలకు పోవును.

ఉదయం ఉదయం
తిరుత్తనీనుండి బయలుదేరుట 7-20 ఆర్కోణం చేరుట 7-40
ఆర్కోణం బయలుదేరుట 7-50 మద్రాసు చేరుట 9-45

జనరల్ ట్రాఫిక్ హెచ్. డి. సింగ్లేర్
మేనేజరు ఆఫ్ ఆర్గెను జనరల్ ట్రాఫిక్ మేనేజర్

ఆంధ్ర సంఘసంస్కార మహాసభ

ఆంధ్ర సంఘసంస్కార మహాసభ శ్రీయుత గాడేపల్లి నూర్యప్రకాశరావు ఎం. ఏ. ఎల్. డి. గారి యాధిపత్యమున జూన్ 1-తేదీన నూర్యాపేటయందు జయప్రదముగా జరిగెను. సుమారు 60 గురు ప్రతినిధులు వివిధ జిల్లాలనుండి ఈ సభిలకై ప్రత్యేకముగా వచ్చిరి. మహాసభయందు ఈ క్రింది తీర్మానములు ఆమోదింపబడినవి.

1. నిజాం రాష్ట్రీయ ఆంధ్ర సోదగుల సంస్కారాభివృద్ధికి పలుయత్నములు చేయుచున్న శిశింద్రాబాదు మానవ సేవాసమితి, వైశ్యసేవాసంఘమువారి నీ సభవారిభినందించుచున్నారు.
2. రాష్ట్రీయులగు ఆంధ్రులు అస్పృశ్యతనేగాక, అస్పృశ్యతాభావమునుగూడ తొలగించి వారివైతిక, విద్యా సంస్కారమునకై ప్రయత్నించవలెనని యీ సభవారు ఆభిప్రాయపడుచున్నారు.
3. ఆంధ్ర యువతీ యువకుల వివాహయోగ్య ప్రాయము, 14, 28 సంవత్సరములు తక్కువగా కుండ నుండవలయునని యు దీనిని చట్టముగా జేయుటకు మన ప్రభుత్వమువారిని యీ సభవారు కోరుచున్నారు.
4. వివాహాది సుభకార్యములందు అతివ్యయమును నీతి వికల్పములగు నిత్యకార్యములను త్యజించవలెనని యీ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.
5. ఏ యాంధ్రయువకుడు వివాహములో నరదక్షిణ కోరకూడదని యీ సభవారు హెచ్చరించుచున్నారు.
6. వితంతుదాహములు ప్రోత్సహించవలెనని యీ సభవారు తీర్మానించుచు, వితంతుదాహపట్టమును త్వరలో నిర్మించుటకు మన ప్రభుత్వమువారిని యీ సభవారు కోరుచున్నారు.
7. శ్రీల సర్వతోమఖాభివృద్ధికిగాను శ్రీలకు పరిపూర్ణ స్వాతిత్వ మర్పివసరమని యీ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

శ్రీఅల్లూరి శ్రీరామరాజుగారి 32 వ జన్మదినోత్సవము

శ్రీఅల్లూరి శ్రీరామరాజుగారి 32 వ జన్మదినోత్సవము ను యీనెల 21-28 తారీఖున రాజమహేంద్రవరములో అతివైభవముగ జరుపుటకు ఏర్పాటులు గాంచుచున్నారు. నిరుడు రాజమహేంద్రవరములో 31 వ జన్మదినోత్సవ సందర్భమున జరిగినవధకు గా॥ వేసువంపు రామదాసు పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించిరి.

రాజమహేంద్రవరము

(స్వకీయవిలేఖరి)

జూన్ 10:—నిన్న ఉదయము రాజమండ్రి కోఆపరేటివు సెంట్రలు బ్యాంకువారి డైరెక్టరులసభ బ్యాంకు ఆఫీసులో జరిగెను. మ.రా.రా వివాహసూర్య చిత్రపు వెంకటాచలం పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. రాజమండ్రి కో ఆపరేటివు సెంట్రలు బ్యాంకును యూనియను వారియాజమాన్యముక్రింద పనిచేయుమని చెన్నపురి రాజధాని కోఆపరేటివు యూనియను అధ్యక్షులు వ్రాసిన ఉత్తరము చదువబడినది. చర్యజరిగిన పిమ్మట రాజమండ్రి బ్యాంకువారు చెన్నపురి వారికోరికను నిరాకరించిరి. ఆంధ్ర ప్రావిన్స్ యిలో యూనియన్ వాగికి లోబడి పని చేయుచున్న రాజమండ్రి బ్యాంకును చెన్నపురి రాజధానియూనియన్ వారి యాజమాన్యము లెందకు తీసుకొనివచ్చుట అనవసరమని డైరెక్టరులు ఆభిప్రాయపడిరి. గుంటూరులో జరుగుచున్న 5వ ఆంధ్రరాష్ట్ర పరపతిసంఘసభకు డాక్టరు పాలకోడేటి గురుమూర్తిగారిని నరసింహదేవర పత్తనారాయణ గారిని ప్రతినిధులుగా ఎన్నుకొనిరి. 11-7-28 తారీఖునుండి మ.రా.రా. తాడిపేటి శేషగిరి రావు గారిని 40-2-50 రూపాయిల జీతము మీద బ్యాంకు మేనేజరుగా ఏర్పాటుచేసిరి.

తిరుమనాపల్లి, జూన్ 8:—మదరాసు రాష్ట్రమునందలి దేశీయసంస్థానముల పౌలిటికలు ఏషియన్ క్రాన్టువెయిటుగారు నేడుదయము తిరునంతపురంనుండి యిచ్చటికి వచ్చిరి.

8. రాత్రి పురుక్కోటకు పోయెదరు.

సిద్ధా, జూన్ 8:—సైనుకువిషమమువారిచే నియమింపబడిన విద్యోగసంఘ కార్యదర్శి యగు ఆర్. ఎం. స్వామియ్యగారు నేడు చార్జీవుచ్చుకొనిరి.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಸಭೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ.

తరుణముమించి పోవకమునుపే మీతల వెంట్రుకల గురించి తగుశ్రద్ధ వహింపుడు

వెంట్రుకలు దువ్వనతో పూడివచ్చునంతవరకు అలసినంతమా
వెంట్రుకలు చెడిపోవుటకు అవిలంబముతో యనిగ్రహింపుడు

కామినియామల రిజిస్టర్డ్
నా నేటి నుండియే వాడుటారంభించుడు

తలవెంట్రుకల బాధలన్నింటికీ

దివ్యామృతము

వెంట్రుకలను కాంతివిహీనముగాను, చిటిపోవుట వలన
శుభానుభవముండి రక్షించి వట్టుకుచ్చునట్లే, తుమ్మెద రక్కతివలె
నిగనిగలాడించును ఈశుభపదార్థాన్ని నేడే వరిశీలంపుడు మీవెంట్రుక
లంత త్వరలో అందముగా పెరుగునో, తలకు చల్లదనమును గలిగించు
నో గమనింపుడు కామినియామల మీవెంట్రుకలకు నెట్లు అధి
కరణముగతయినో గుర్తించుడు ప్రతివట్టుకములోను, వల్లెలోను,
దూకాకాకాదలందరివద్ద, వరిమళ్లద్రవ్యము లమ్మగారలందరివద్దను వోలకును మీపూరి పర్తకులయొద్ద కొనుగత్తుడు,

కామినియామల రే ఆది చూచి మరికొనుడు
సీసా 1-కి నెల ర 1-0-0 బాకీ 0-6 0 ప్రత్యేకం, సీసా 3 కి ర 2-12-0 బాకీ 0-12-0

ఓ లొ ది ల్ బ హా రు (రిజిస్టర్డ్)
కొనుట గురవకుడు

మీదుస్తువులమీదగాని, తేలు గుళులమీదగాని రెండుమాడు చుక్కలు ఆటోమోటో
హోరు చల్లిన వెంటనే మిక్కిలి వనోహగ నుట్టి మల్లె, డైజీపువ్వుల వరిమళ్లమును, పెదజల్లి
నట్టినయ్యను పెండ్లిపరులముల గు బంధువులంద పగనోవ వరచుటకు, ఆటోమోటో బహారో
తప్ప వరదెయ్య కానరాదు ఈజే ౧౪ సీసాదగాని, కాని అద్భుతవరీశము లనుభవించుడు

౧ ట్రయ్ పేటోమోటో బహారో రు 2-0-0
2 " " " " " " 1-4-0
3 " " " " " " 0-12-0

నమూనా సీసా రెండణాల పోపు స్టాంపులు పంపిన పంపబడును
సువాసన కార్డు 1-కి అణా 1

చంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండు కెమికలు కంపెనీ.

126 285, జమ్మామసీదు మార్కెటు, బాంబాయి నెం 2

AMRUTANJAN
The Only Pain Killer
Price Annas 10 only
AMRUTANJAN DEPOT.
BOMBAY & MADRAS

నెల 1-కి రు 40 వరకు మిద ఏకెంటు కావలెను.
అర్గనైజింగు సూపరెంటెన్ డెంటు
యన్ ఆర్ ఏ గుప్తగారు, కావలి లేక
చావలి శేషయ్యగారు, కన్నా, విజయనగరం.

ప్రకటన (2046)

కోగులు స్వయముగ వచ్చిగాని, జాబులద్యారాగాని
కోగలక్షణములను తెలుపుడు వాననో కోగస్వభావము
తచ్చుకొనవలసిన ముందు, పథ్యభ్యుపగై రాలు వివరము
వు ఎరిమాగ (నాన ఎంపబడు) (౧౪)
డాక్టర శ్రీపాద కృష్ణమూరి శాస్త్రి, బెజవాడ

ప్రకటన

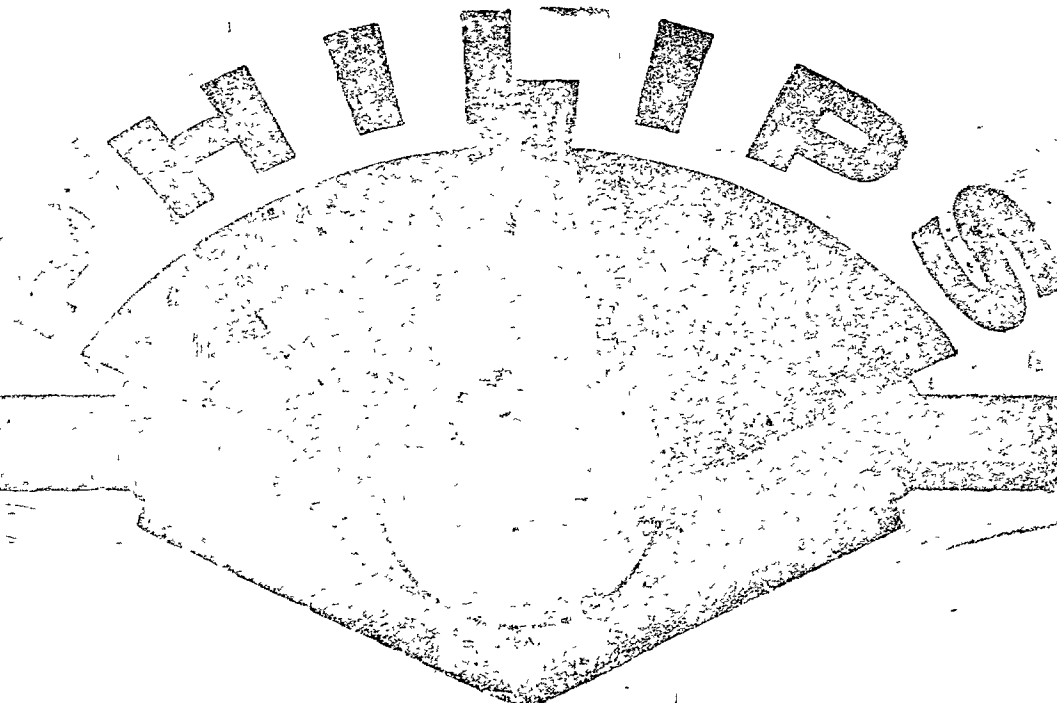
శ్రీ ముక్త...
120౦

126 ఆర్డరసాదునకా ముక్కాం ౩౫

మా న స్టోల్లా సి నీ మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)
వెలులభము (ప్రాస్తుభ్యులప్ర త్యేకము) గుణముధికము
శరీరములో ఉష్ణాధికముచే కలిగెడి ప్రైత్యకాకల
కీమాత్రలు దివ్యామృతము అజీర్ణము, అరుచి, అవులింతలు,
అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల
యందు బలతయము, ఎక్కిళ్లు, పార్శ్వములు, శిర
ప్రేక్షు, అనులు మొదలగువానియందు గలిగెడి నొప్పలను
బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు తెచ్చును
ఈమాత్రలు మేహవారినొప్పలను వెంటనే మాన్పును
ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి అనుభవ మగులెవర
మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును
ఒక్కసారి వాడిచూచిన నిజము తెలియగలదు
చిరునామా — (1073)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,
పోస్టు నిడుమోలు, ఎలకుర్రు, కృష్ణాజిల్లా,

మితవ్యయమునకు ఫిలిప్స్ దీపములను ఉపయోగించి చూడుడు
అందరు వర్తకులవద్ద దొరకును లేక దక్షిణ ఇండియాకు గల సోల్ ఏజెంట్లవద్ద దొరకును. 357

THE CROMPTON ENGINEERING Co. (Madras.) Ltd.,
Managing Agents:—BEST & Co. LTD., 1st Line Beach, MADRAS.

